

Εργαλειοθήκη DD@S

Υποστήριξη, Έμπνευση και Ενδυνάμωση Εκπαιδευτικών και Σχολείων

Αμφιλεγόμενα Ζητήματα & Αντιπαραθέσεις στην Τάξη
Συλλογή καλών πρακτικών,
εκπαιδευτικών εργαλείων και δράσεων

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το έργο αυτό χρηματοδοτήθηκε με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus+. Το παρόν υλικό αντικατοπτρίζει τις απόψεις μόνο των συγγραφέων και η Επιτροπή δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτό. [Αριθμός έργου: 2021-1-BE02-KA220-SCH-000032794]

Τίτλος παραδοτέου: Εργαλειοθήκη DD@S: Υποστήριξη, έμπνευση και ενδυνάμωση εκπαιδευτικών και σχολείων. Αμφιλεγόμενα ζητήματα και αντιπαραθέσεις στην τάξη. Συλλογή καλών πρακτικών, εκπαιδευτικών εργαλείων και δράσεων

Τίτλος και ακρωνύμιο του έργου: DD@S: Democratic Dialogue at School (Δημοκρατικός διάλογος στο σχολείο)

Πρόγραμμα Χρηματοδότησης: Erasmus+ KA220-SCH - Συμπράξεις για συνεργασία στη σχολική εκπαίδευση

Αρ. σύμβασης έργου: 2021-1-BE02-KA220-SCH-000032794

Διάρκεια έργου: 01/01/2022 – 30/06/2024

Χώρες: Βέλγιο, Ιταλία, Ελλάδα, Κύπρος

Παραδοτέο - Αποτέλεσμα Έργου αρ. 1: Εργαλειοθήκη DD@S που περιλαμβάνει καλές πρακτικές

Επικεφαλής οργανισμοί αποτελεσμάτων: Erasmus University Brussels & Symplexis

Εταίροι έργου – Συντελεστές παραδοτέου: Επιμέλεια από SYMPLEXIS (Ελλάδα) & ERASMUSHOGESCHOOL BRUSSEL (Βέλγιο) με τη συμβολή όλων των εταίρων: CENTRO PER LO SVILUPPO CREATIVO DANILO DOLCI (Ιταλία), ISTITUTO D'ISTRUZIONE SUPERIORE EINAUDI PARETO (Ιταλία), CENTRE FOR ADVANCEMENT OF RESEARCH AND DEVELOPMENT IN EDUCATIONAL TECHNOLOGY LTD – CARDET (Κύπρος), UNIVERSITY OF NICOSIA – UNIC (Κύπρος), INTERORTHODOX CENTRE OF THE CHURCH OF GREECE (Ελλάδα), GO! TECHNISCH ATHENEUM ZAVELENBERG SINT-AGATHA-BERCHEM (Βέλγιο).

Στοιχεία επικοινωνίας: Δρ Χριστίνα Μπονάρου (bonarou.c@symplexis.eu) & Dr Veerle Van Raemdonck (veerle.van.raemdonck@ehb.be)

Επίπεδο διάδοσης: Δημόσιο

Έκδοση: 1.1 - Ημερομηνία: 30 Απριλίου 2024

Έκδοση: 1.2 - Ημερομηνία: 6 Ιουνίου 2024

Έκδοση: 1.3 - Ημερομηνία: 26 Ιουνίου 2024

© 2024 All rights protected.

Όλα τα δημόσια παραδοτέα του DD@S διατίθενται με άδεια χρήσης Creative Commons Attribution - NonCommercial - ShareAlike 4.0 International public license, επιτρέποντας την διασκευή, τροποποίηση και δημιουργία παράγωγων έργων χωρίς εμπορική χρήση, με την προϋπόθεση να αναφέρεται το ευρωπαϊκό έργο DD@S ως αρχικός δημιουργός και τα νέα δημιουργήματα να διατίθενται με τους ίδιους ακριβώς όρους (BY-NC-SA).

Παρακαλούμε να αναφέρεται ως: Erasmus+ Project DD@S: Democratic Dialogue at School (2024). Δημοκρατικός διάλογος στο σχολείο. Ένα διαδικτυακό εργαλείο βασισμένο στην παιχνιδιοποίηση για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στη χρήση του δημοκρατικού διαλόγου. *Εργαλειοθήκη DD@S: Υποστήριξη, Έμπνευση και Ενδυνάμωση Εκπαιδευτικών και Σχολείων. Αμφιλεγόμενα Ζητήματα & Αντιπαραθέσεις στην Τάξη. Συλλογή καλών πρακτικών, εκπαιδευτικών εργαλείων και δράσεων.* Αριθμός έργου: 2021-1-BE02-KA220-SCH-000032794. <https://ddasproject.eu>.

Πίνακας Περιεχομένων

To Erasmus+ έργο DD@S	5
ΜΕΡΟΣ Α	
Αντιπαράθεση στην τάξη	6
Πλαίσιο	6
Αποτελέσματα της έρευνας DD@S	7
Ποικιλομορφία στο σχολείο.....	7
Αμφιλεγόμενες καταστάσεις στο σχολείο	11
Ενέργειες των εκπαιδευτικών για την διαχείριση των αντιπαραθέσεων στην τάξη	12
Αντιλήψεις των εκπαιδευτικών για την άνεση που νιώθουν απέναντι στην συζήτηση αμφιλεγόμενων θεμάτων	15
Αποτελέσματα συζητήσεων σε ομάδες εστίασης του έργου DD@S	16
Έκθεση ομάδας εστίασης (focus group) ανά χώρα	16
Πώς να αντιμετωπίσετε τις αντιπαραθέσεις στην τάξη με τη μέθοδο του δημοκρατικού διαλόγου	22
Τι είναι ο δημοκρατικός διάλογος;	22
Σύνοψη για τη διαχείριση της αντιπαράθεσης στην τάξη	25
Συμπέρασμα.....	25
Βιβλιογραφικές Αναφορές.....	25
ΜΕΡΟΣ Β	
Η Εργαλειοθήκη DD@S	26
Ποιος είναι ο στόχος της εργαλειοθήκης DD@S;	26
Τι είναι οι καλές πρακτικές;	27
Υποσχόμενες, καλές ή βέλτιστες πρακτικές;	27
Ποια είναι τα κύρια κριτήρια για την επιλογή έργων, πρακτικών και εργαλείων;.....	28
Υποσχόμενες, καλές και βέλτιστες πρακτικές	30

Διδασκαλία αμφιλεγόμενων θεμάτων: Ανάπτυξη αποτελεσματικής κατάρτισης για εκπαιδευτικούς και διευθυντές/ριες σχολείων	31
Διαχείριση αντιπαραθέσεων: Ένα εργαλείο εκπαίδευσης για όλο το σχολείο	35
Ισότητα και Ένταξη στην Εκπαίδευση: Δύναμη μέσω της ποικιλομορφίας	40
Στρατηγικές μετατροπής της θεωρίας σε πράξη: Συμπεριληπτικές πρακτικές για τη διαχείριση αμφιλεγόμενων θεμάτων στην τάξη	44
“Game to EMbrace INtercultural education” – GEM IN, πρόγραμμα Erasmus+	46
Η ηλεκτρονική πλατφόρμα της UNESCO για τον διαπολιτισμικό διάλογο	51
PRACTICE - Πρόληψη του ριζοσπαστισμού μέσω ικανοτήτων κριτικής σκέψης - Ενότητα 1: Αμφιλεγόμενα θέματα.....	55
Η αμοιβαία μαϊευτική προσέγγιση του Danilo Dolci.....	60
Io la mafia non la disgerisco («Δεν ανέχομαι τη μαφία»)	65
Κάρτες παιχνιδιών για την καθοδήγηση ενός δημοκρατικού διαλόγου για αμφιλεγόμενα θέματα	69
Στρατηγική "Children of Abraham" (Παιδιά του Αβραάμ)	71
Ενίσχυση της ενεργού πολιτότητας μέσω της συζήτησης - Έργο Erasmus+	76
KAICIID - Διεθνές Κέντρο Διαθρησκευτικού και Διαπολιτισμικού Διαλόγου	80
Οδοδείκτες: Πολιτική και πρακτική για τη διδασκαλία σχετικά με τις θρησκείες και τις μη θρησκευτικές κοσμοθεωρίες στη διαπολιτισμική εκπαίδευση	83

Το Erasmus+ έργο DD@S

Το Erasmus+ έργο «Δημοκρατικός διάλογος στο σχολείο» ή DD@S (<https://ddasproject.eu>) πιστεύει στη δύναμη του διαλόγου για την αντιμετώπιση της μισαλλοδοξίας και των διακρίσεων στο σχολείο, με στόχο την προώθηση της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης (χωρίς αποκλεισμούς) σε όλη την Ευρώπη. Το έργο υλοποιείται από 01/01/2022 έως 30/06/2024 σε τέσσερις ευρωπαϊκές χώρες -Βέλγιο, Ελλάδα, Ιταλία, Κύπρο- με τη συμμετοχή των ακόλουθων εταίρων:

- ERASMUSHOGESCHOOL BRUSSEL (Βέλγιο – Συντονιστής)
- CENTRO PER LO SVILUPPO CREATIVO DANILO DOLCI (Ιταλία)
- ISTITUTO D'ISTRUZIONE SUPERIORE EINAUDI PARETO (Ιταλία)
- CENTRE FOR ADVANCEMENT OF RESEARCH AND DEVELOPMENT IN EDUCATIONAL TECHNOLOGY LTD – CARDET (Κύπρος)
- UNIVERSITY OF NICOSIA – UNIC (Κύπρος)
- ΣΥΜΠΛΕΞΙΣ (SYMPLEXIS) (Ελλάδα)
- ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (Ελλάδα)
- GO! TECHNISCH ATHENEUM ZAVELENBERG SINT-AGATHA-BERCHEM (Βέλγιο)

Το έργο DD@S έχει ως στόχο την ενδυνάμωση των Ευρωπαίων εκπαιδευτικών, ιδίως δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, για την αντιμετώπιση πολυπολιτισμικών και άλλων προκλήσεων που υφίστανται στο σχολικό περιβάλλον. Το έργο θα συμβάλει στην επαγγελματική ανάπτυξη των δασκάλων και των εκπαιδευτικών γενικότερα, συμβάλλοντας στην ανάπτυξη επικοινωνιακών δεξιοτήτων, ώστε να είναι σε θέση να διαχειριστούν αποτελεσματικά δύσκολες καταστάσεις π.χ. θρησκευτικών ή/και πολυπολιτισμικών αντιπαραθέσεων στην τάξη, καθώς και να διεξάγουν εποικοδομητικές συζητήσεις για διάφορα αμφιλεγόμενα θέματα στο σχολείο.

ΜΕΡΟΣ Α

Αντιπαράθεση στην τάξη

Πλαίσιο

Το σχολείο αντανακλά τη μικροκοινωνία στην οποία ανήκει. Εκεί συναντιούνται διαφορετικές προοπτικές, αξίες και κανόνες. Στο πλαίσιο της μητρόπολης και του αστικού περιβάλλοντος, αυτό περιλαμβάνει ένα ποικίλο μείγμα διαθησκευτικών, διαπολιτισμικών και διακοινωνικών αξιακών πλαισίων, τα οποία έχουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά (Pisarevskaya et al., 2021).

Φαινομενικά αθώες καταστάσεις στην τάξη ή θέματα προς διδασκαλία, σε συνδυασμό με την ποικιλομορφία στις κανονιστικές αναφορές και αξίες ή ακόμα και με τις διαφορετικές κοινωνικές ευαισθησίες, οδηγούν μερικές φορές σε δύσκολες συζητήσεις (Hess, 2009). Οι καταστάσεις αυτές μπορεί να οδηγήσουν σε πόλωση στην τάξη ή στο σχολείο. Αν οι εκπαιδευτικοί δεν αναγνωρίζουν αμέσως τη δυναμική «Εμείς - Άλλοι» ή γίνονται ακούσια μέρος της, το ασφαλές σχολικό κλίμα απειλείται. Οι αντιφάσεις και οι συγκρούσεις που προκύπτουν σε αυτή την κατάσταση ενδέχεται να κλιμακωθούν, δημιουργώντας μια διαταραγμένη κατάσταση.

Οι αμφιλεγόμενες καταστάσεις είναι δυνητικά συγκρουσιακές καταστάσεις που τροφοδοτούνται από αντίθετες απόψεις και τη σκέψη «Εμείς - Άλλοι». Συχνά έχουν τις ρίζες τους σε διαφορές πολιτισμικών, θρησκευτικών, κοινωνικών ή πολιτικών απόψεων.

Η αντιπαράθεση στην τάξη είναι όμως -ή θα πρέπει να αντιμετωπίζεται- και ως ευκαιρία για συζήτηση και μάθησης. Προϋποθέσεις για αυτό είναι τα εξής:

- ανοιχτή στάση και ενσυναίσθηση του/της επαγγελματία της εκπαίδευσης
- αμοιβαία κατανόηση, στο πλαίσιο της οποίας ο διάλογος και όλες οι απόψεις είναι ουσιώδεις.

Εν ολίγοις, ζητούμενο είναι οι επαγγελματίες της εκπαίδευσης να αναπτύξουν τον αναστοχασμό.

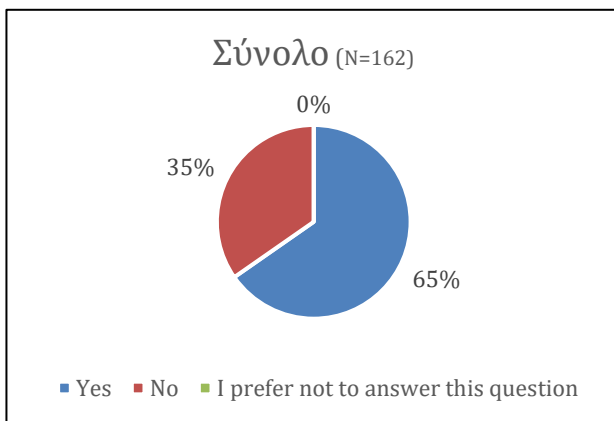
Το Α μέρος της εργαλειοθήκης DD@S αποσκοπεί στην παροχή πληροφοριών σχετικά με τη φύση και την προέλευση των αμφιλεγόμενων καταστάσεων στο σχολείο. Η εργαλειοθήκη περιγράφει λεπτομερώς το πλαίσιο και τη φύση των αντιπαραθέσεων στις τέσσερις χώρες που συμμετέχουν στο έργο DD@S, μετά από σχετική πρωτογενή έρευνα που διεξήχθη. Παρέχει, επίσης, μια επισκόπηση επιτυχημένων μεθόδων για την αντιμετώπιση της αντιπαράθεσης στην τάξη και μια βήμα-προς-βήμα προσέγγιση για να ξεκινήσετε στο σχολείο σας την ενασχόληση με τέτοια ζητήματα.

Προκλήσεις για τους/τις εκπαιδευτικούς στο σχολείο

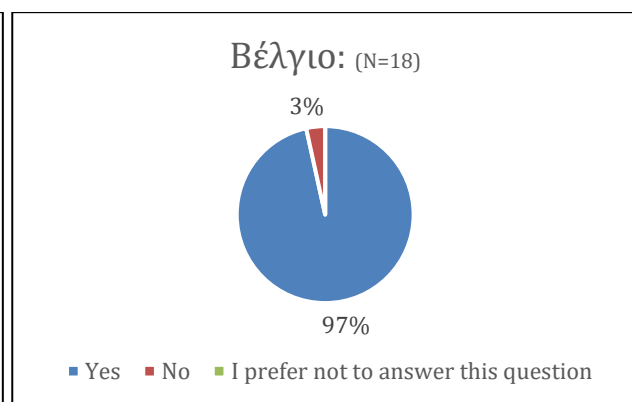
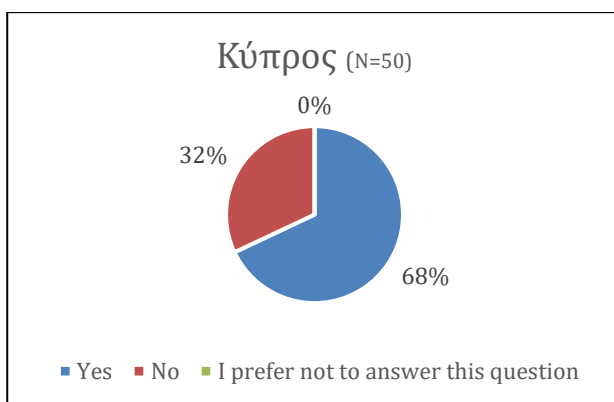
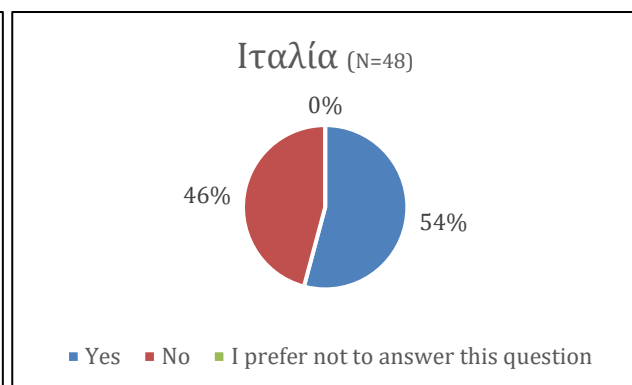
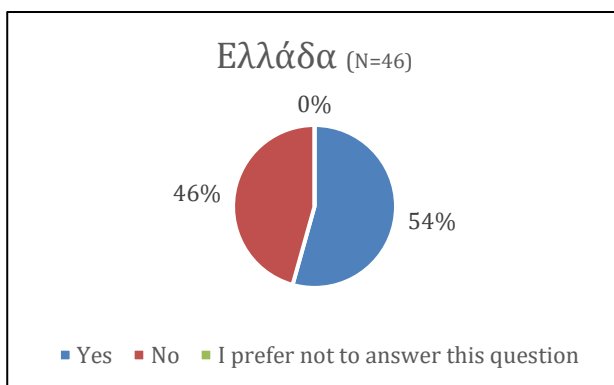
Αποτελέσματα της έρευνας DD@S

Ποικιλομορφία στο σχολείο

Οι εκπαιδευτικοί και στις τέσσερις χώρες που συμμετέχουν στο έργο DD@S (Βέλγιο, Ιταλία, Ελλάδα, Κύπρος) αναφέρουν ότι υπάρχει μεγάλη ποικιλομορφία στο πλαίσιο των σχολικών τους μονάδων. Ανάλογα με τη χώρα, τα χαρακτηριστικά της ποικιλομορφίας ποικίλλουν.

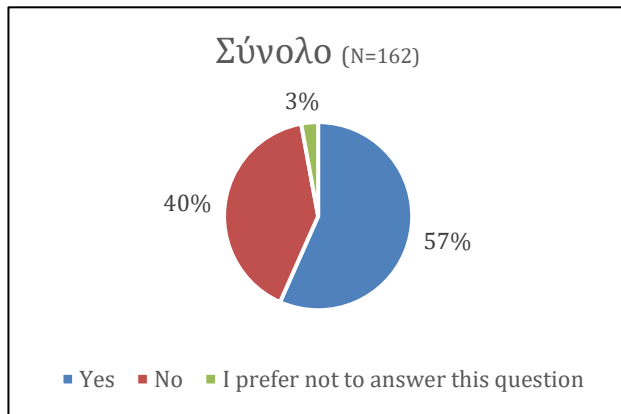
Δύο (2) στους/στις τρεις εκπαιδευτικούς αναφέρουν ομάδες κοινωνικών μειονοτήτων στις τάξεις τους. Τα ποσοστά ποικίλλουν μεταξύ των χωρών. Όλοι/ες οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν στο Βέλγιο αναφέρουν κοινωνική ποικιλομορφία, ενώ στην Ιταλία και την Ελλάδα το ποσοστό αυτό είναι 1 στους/στις 2 εκπαιδευτικούς και το ένα τρίτο για τους/τις εκπαιδευτικούς της Κύπρου.

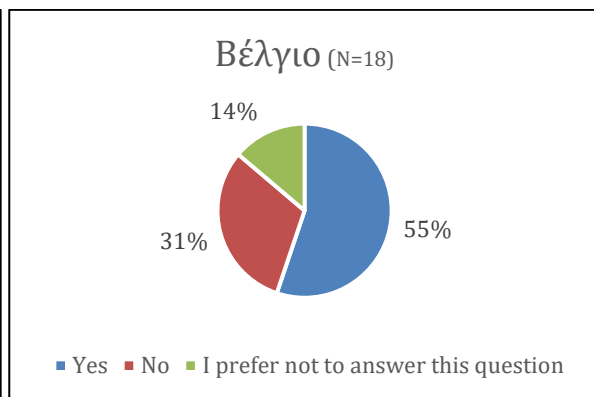
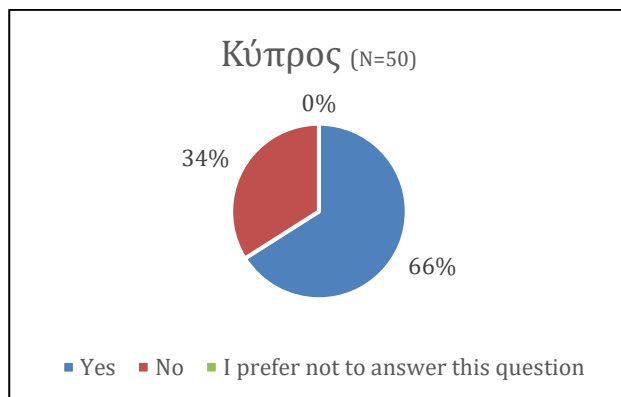
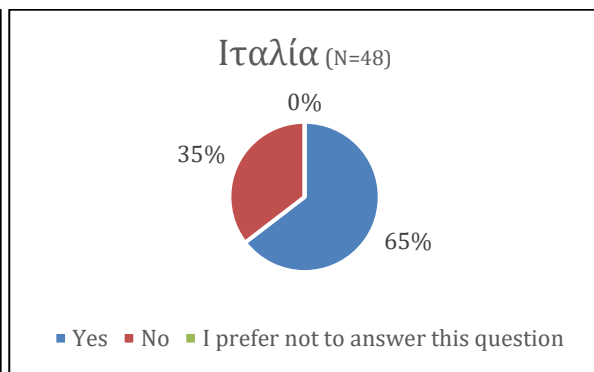
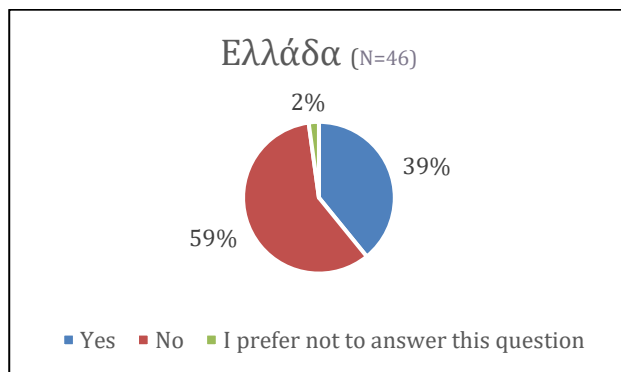
Σχήμα 1: Ποσοστό εκπαιδευτικών που διδάσκουν σε σχολικές τάξεις με ομάδες κοινωνικών μειονοτήτων (μπλε χρώμα = ναι, κόκκινο = όχι, πράσινο = δεν απαντώ)

Όσον αφορά τις γλωσσικές μειονότητες, οι διαφορές μεταξύ των χωρών είναι σημαντικές. Οι περισσότεροι/ες εκπαιδευτικοί στην Κύπρο και το Βέλγιο αναφέρουν ότι διδάσκουν σε τάξεις που περιλαμβάνουν μειονότητες.

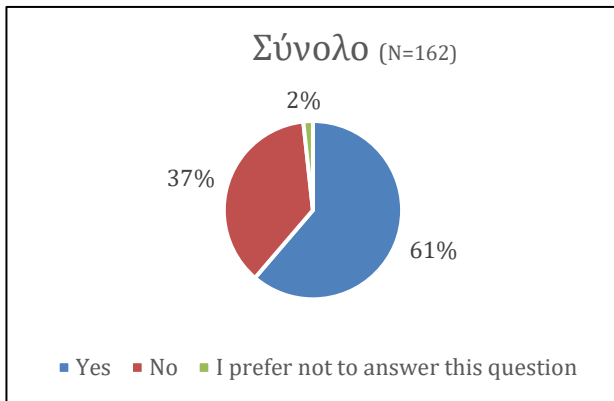

Λίγο περισσότεροι από τους/τις μισούς/ές εκπαιδευτικούς έχουν μαθητές/τριες από γλωσσικές μειονοτικές ομάδες στην τάξη, αλλά τα αποτελέσματα διαφέρουν μεταξύ των χωρών. Οι γλωσσικές μειονοτικές ομάδες εκπροσωπούνται περισσότερο στις τάξεις στην Ιταλία, το Βέλγιο και την Κύπρο, σε σύγκριση με την Ελλάδα.

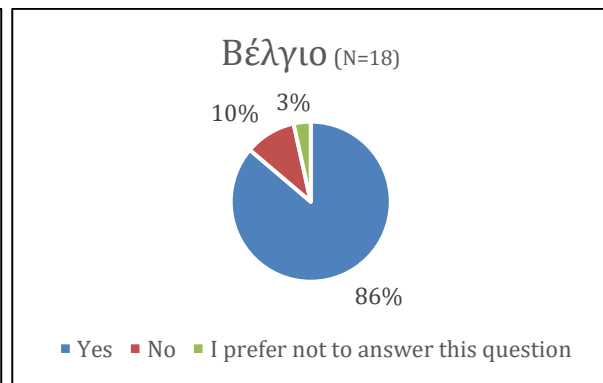
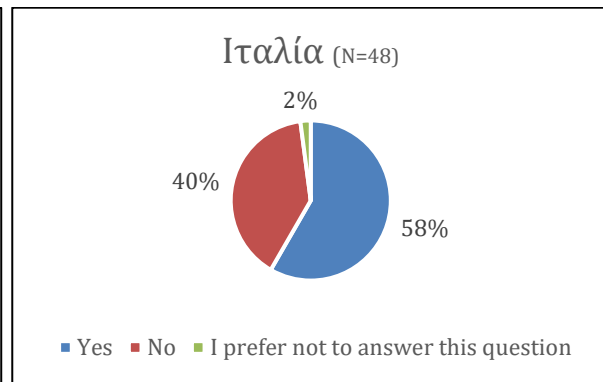
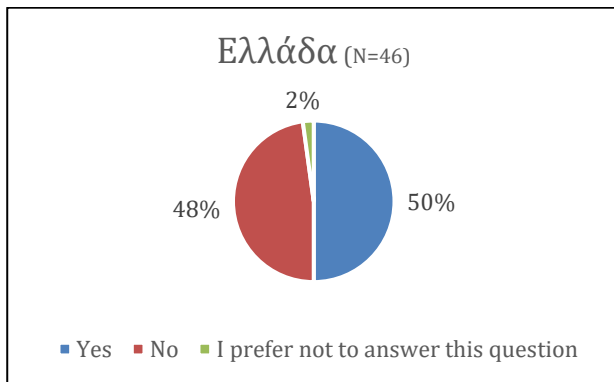

Σχήμα 2: Ποσοστό εκπαιδευτικών που διδάσκουν σε σχολικές τάξεις με ομάδες γλωσσικών μειονοτήτων (μπλε χρώμα = ναι, κόκκινο = όχι, πράσινο = δεν απαντώ)

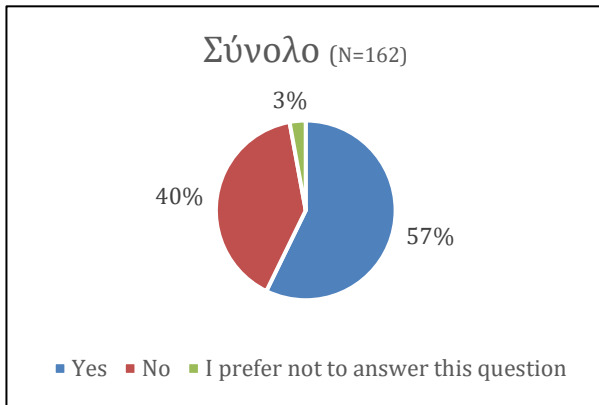

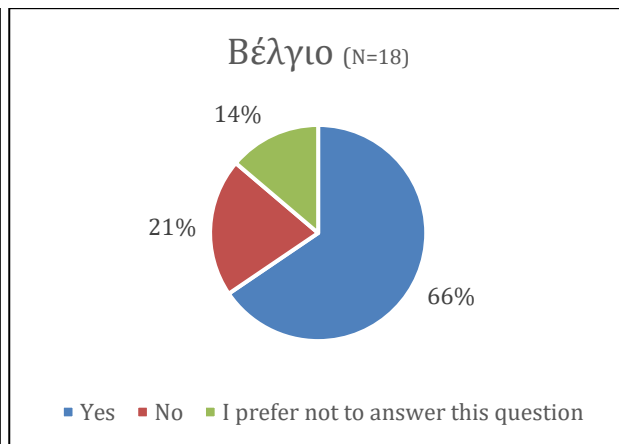
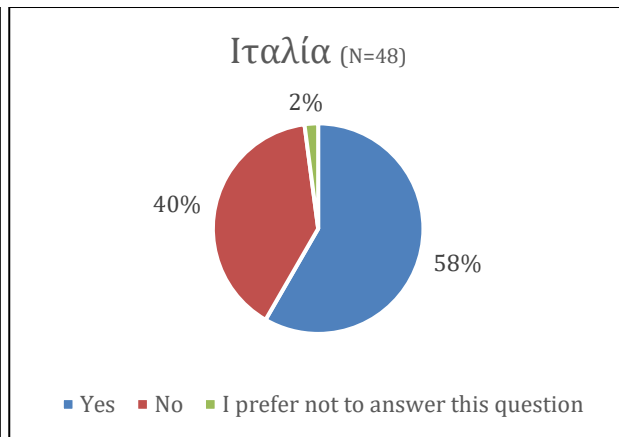
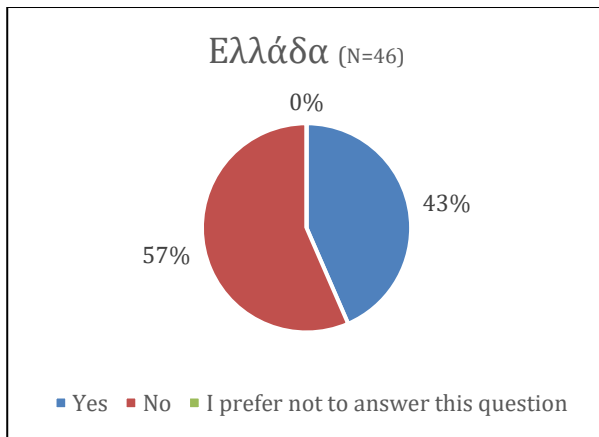
Δύο στους/στις τρεις εκπαιδευτικούς αναφέρουν εθνοτική ποικιλομορφία και μειονότητες στην τάξη. Και πάλι, τα ποσοστά διαφέρουν μεταξύ των χωρών, με το Βέλγιο να έχει το υψηλότερο ποσοστό εθνοτικών μειονοτήτων στην τάξη.

Σχήμα 3: Ποσοστό εκπαιδευτικών που διδάσκουν σε σχολικές τάξεις με ομάδες εθνοτικών μειονοτήτων (μπλε χρώμα = ναι, κόκκινο = όχι, πράσινο = δεν απαντώ)

Λίγο περισσότεροι/ες από τους/τις μισούς/ές εκπαιδευτικούς αναφέρουν θρησκευτικές μειονότητες στην τάξη τους. Το ποιος θρησκείες είναι αυτές εξαρτάται από τη χώρα. Στην Ελλάδα και την Κύπρο αναφέρουν θρησκείες διαφορετικές από την ορθόδοξη θρησκεία, στο Βέλγιο αναφέρουν θρησκείες διαφορετικές από την καθολική και το Ισλάμ και στην Ιταλία αναφέρουν άλλες θρησκείες εκτός της καθολικής.

Σχήμα 4: Ποσοστό εκπαιδευτικών που διδάσκουν σε σχολικές τάξεις με ομάδες θρησκευτικών μειονοτήτων (μπλε χρώμα = ναι, κόκκινο = όχι, πράσινο = δεν απαντώ)

Το ποσοστό των θρησκευτικών μειονοτήτων είναι σημαντικά υψηλότερο στην Κύπρο και το Βέλγιο σε σύγκριση με την Ελλάδα και την Ιταλία.

Αμφιλεγόμενες καταστάσεις στο σχολείο

Εμφάνιση και συχνότητα

		B		C		G		I		Total	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
22 Indicate if you sometimes experience controversial situations at school during work with:	Colleagues	2	11,1%	13	26,0%	10	21,7%	9	18,8%	34	21,0%
	Not applicable	4	22,2%	17	34,0%	15	32,6%	24	50,0%	60	37,0%
	Other	0	0,0%	0	0,0%	3	6,5%	2	4,2%	5	3,1%
	Parents	0	0,0%	3	6,0%	5	10,9%	1	2,1%	9	5,6%
	Pupils	12	66,7%	17	34,0%	13	28,3%	12	25,0%	54	33,3%
Total		18	100,0%	50	100,0%	46	100,0%	48	100,0%	162	100,0%

Πίνακας 1: Εμπλεκόμενοι/ες σε αμφιλεγόμενες καταστάσεις στο σχολείο για τους/τις εκπαιδευτικούς στο Βέλγιο (B), την Κύπρο (C), την Ελλάδα (G) και την Ιταλία (I)

Περίπου δύο στους/στις τρεις εκπαιδευτικούς πρέπει να αντιμετωπίσουν αντιπαραθέσεις στην τάξη. Εάν παρουσιάζονται αμφιλεγόμενες καταστάσεις στο σχολείο, στις περισσότερες περιπτώσεις (33%), το δεύτερο άτομο που εμπλέκεται είναι ένας/μία μαθητής/τρια, αλλά μπορεί επίσης να είναι κάποιος/α άλλος/η συνάδελφος.

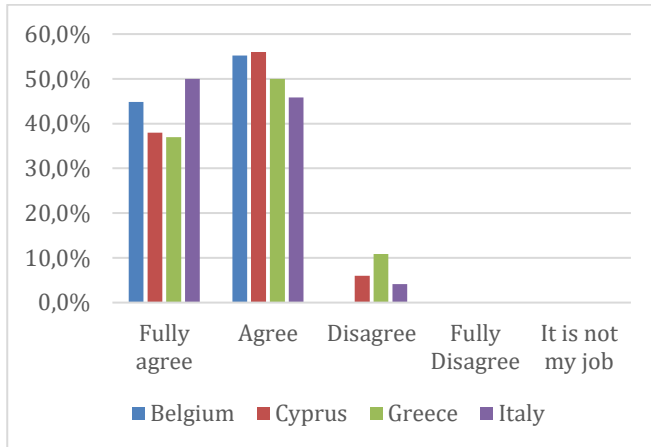
Σε γενικές γραμμές, οι διαφορές μεταξύ των χωρών δεν είναι σημαντικές, ωστόσο, ανάλογα με το θέμα, εντοπίζονται διαφορές μεταξύ των χωρών. Αυτές περιγράφονται στα σχήματα 8α-8ε και 9.

	B		C		G		I		Total	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
not applicable	4	22,2	17	34,0%	0	0,0%	24	50,0%	45	27,8%
Each day	0	0,0%	4	8,0%	1	2,2%	2	4,2%	7	4,3%
Each month	3	16,7%	11	22,0%	2	4,3%	6	12,5%	22	13,6%
Each period	0	0,0%	0	0,0%	11	23,9%	1	2,1%	12	7,4%
Each week	6	33,3%	10	20,0%	6	13,0%	4	8,3%	26	16,0%
Less	5	27,8%	8	16,0%	26	56,5%	11	22,9%	50	30,9%
Total	18	100,0%	50	100,0%	46	100,0%	48	100,0%	162	100,0%

Πίνακας 2: Συχνότητα αμφιλεγόμενων καταστάσεων στο σχολείο για τους/τις εκπαιδευτικούς στο Βέλγιο (B), την Κύπρο (C), την Ελλάδα (G) και την Ιταλία (I)

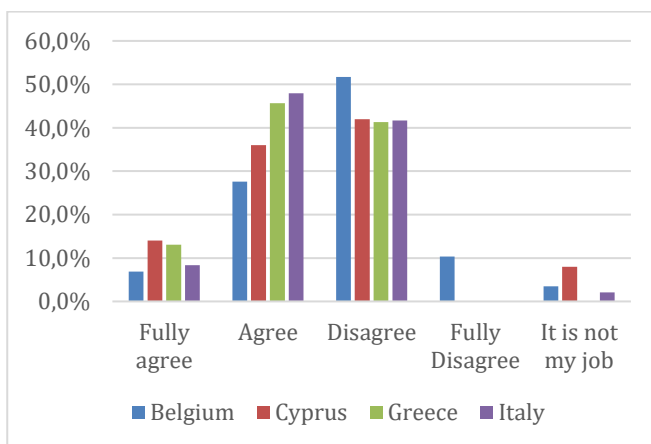
Όσον αφορά τη συχνότητα των αντιπαραθέσεων στο σχολείο, υπάρχουν σημαντικές διαφορές. Οι εκπαιδευτικοί από το Βέλγιο και την Ελλάδα αναφέρουν την υψηλότερη συχνότητα. Συμβαίνει σε εβδομαδιαία βάση για 1 στους/στις 3 (Βέλγιο), 1 στους/στις 5 (Κύπρος) και 1 στους/στις 10 εκπαιδευτικούς (Ιταλία). Σχεδόν 1 στους/στις 4 εκπαιδευτικούς από την Ελλάδα δηλώνει ότι πρέπει να αντιμετωπίσει αμφιλεγόμενες καταστάσεις κάθε σχολική περίοδο.

Ενέργειες των εκπαιδευτικών για την διαχείριση των αντιπαραθέσεων στην τάξη

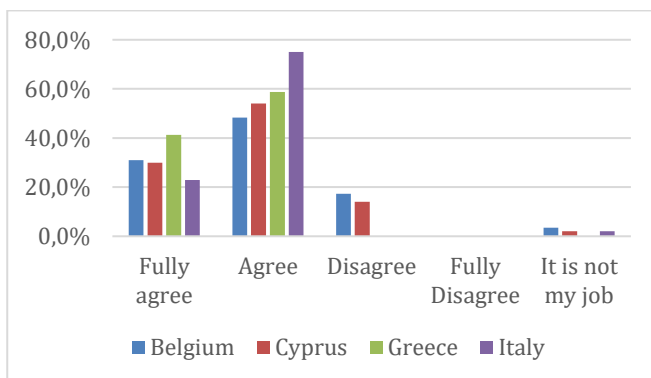
Οι Ιταλοί/ίδες και οι Βέλγοι/ίδες εκπαιδευτικοί αισθάνονται ικανοί/ές να συζητούν αμφιλεγόμενα θέματα στο σχολείο. Οι Έλληνες/ίδες εκπαιδευτικοί αισθάνονται λιγότερο ικανοί/ές. Ωστόσο, κανένας/μία από όσους απάντησαν δεν δήλωσε ότι δεν αισθάνεται ικανός/ή. Οι διαφορές κρίθηκαν ως σημαντικές.

Σχήμα 5: Αντίληψη των εκπαιδευτικών για την επιτυχή καθοδήγηση της συζήτησης

Δεν υπήρξαν σημαντικές διαφορές. Όλοι οι συμμετέχοντες/ουσες συμφώνησαν στο γεγονός ότι οι συζητήσεις για δύσκολα θέματα δεν μπορούν να διεξαχθούν αυτόνομα και χρειάζονται κάποια καθοδήγηση από τον/την εκπαιδευτικό, αλλά σε ορισμένες περιπτώσεις ο/η εκπαιδευτικός απλώς διευκολύνει και δεν παρεμβαίνει πραγματικά κατά τη διάρκεια του διαλόγου.

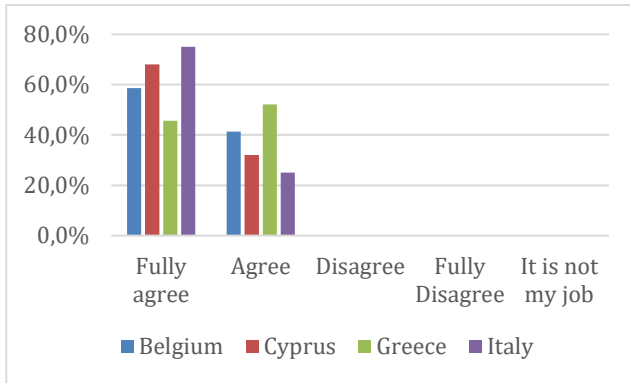
Σχήμα 6: Επιτρέπουν οι εκπαιδευτικοί στους/στις μαθητές/τριες να συζητούν για αμφιλεγόμενα ζητήματα χωρίς να παρεμβαίνουν;

Ένας/μία στους/στις πέντε εκπαιδευτικούς σε Βέλγιο και Κύπρο δηλώνει ότι δυσκολεύεται να δώσει θετική τροπή σε μια πολωτική συζήτηση. Ωστόσο, οι περισσότεροι/ες αισθάνονται ότι είναι σε θέση να το κάνουν, με τους/τις περισσότερους/ες εκπαιδευτικούς από την Ιταλία να αισθάνονται ότι έχουν αρκετές γνώσεις σχετικά με αυτό.

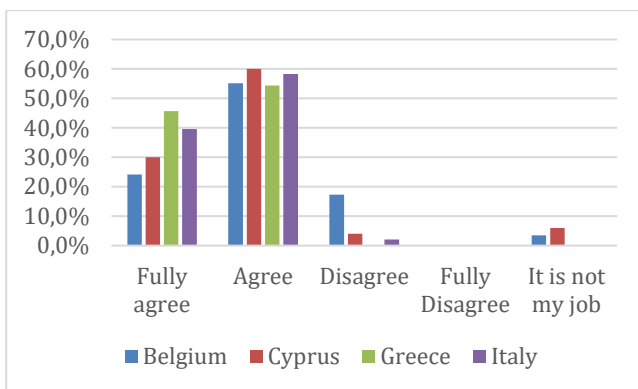
Σχήμα 7: Θεωρούν οι εκπαιδευτικοί ότι κατέχουν τη γνώση/την ικανότητα για να μετατρέψουν μια πολωτική συζήτηση σε αμοιβαίο διάλογο;

Στο επόμενο μέρος, οι συμμετέχοντες/ουσες ερωτήθηκαν για συγκεκριμένα χαρακτηριστικά σχετικά με έναν δημοκρατικό διάλογο.

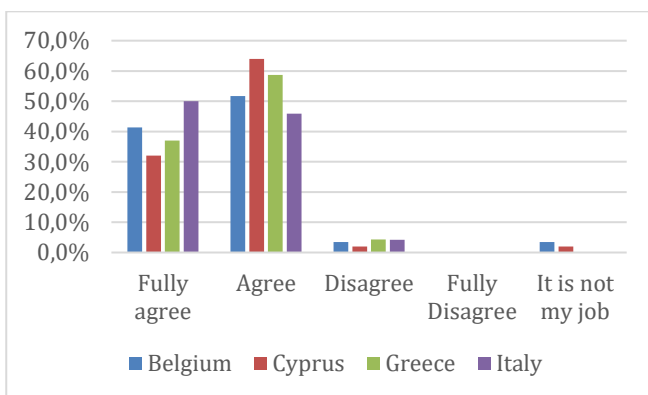
Παρά τις διαφορές που διαπιστώθηκαν μεταξύ των ομάδων, όλοι/ες οι εκπαιδευτικοί που απάντησαν γνωρίζουν ότι η ακρόαση αποτελεί σημαντική προϋπόθεση για την συζήτηση δύσκολων και αμφιλεγόμενων θεμάτων.

Σχήμα 8α: Χαρακτηριστικά του δημοκρατικού διαλόγου στη συμπεριφορά των εκπαιδευτικών: ακρόαση

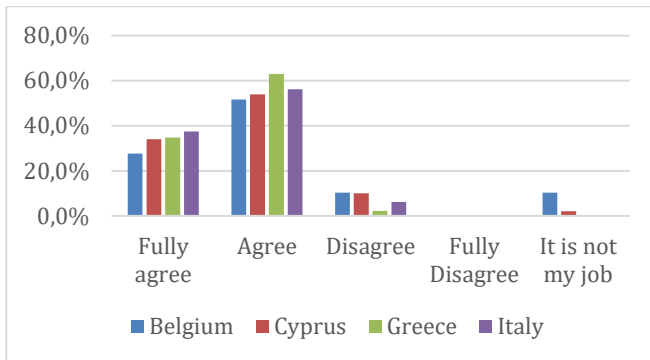
Υπάρχει λιγότερη συμφωνία όσον αφορά την σημασία να βοηθήσουν τους μαθητές και τις μαθήτριες να διερευνήσουν από που προέρχονται οι απόψεις που έχουν. Οι διαφορές μεταξύ των χωρών είναι σημαντικές.

Σχ. 8β: Χαρακτηριστικά του δημοκρατικού διαλόγου στη συμπεριφορά των εκπαιδευτικών: διερεύνηση απόψεων

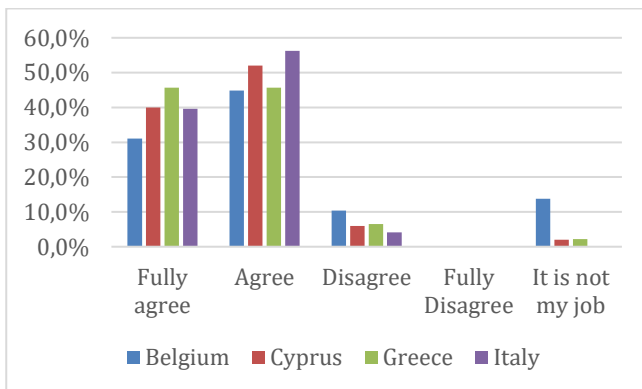
Οι εκπαιδευτικοί διευκολύνουν στη διάκριση/διαφοροποίηση μεταξύ γεγονότων και απόψεων. Τα αποτελέσματα δεν παρουσιάζουν διαφορές μεταξύ των χωρών. Μόνο ένα μικρό ποσοστό δηλώνει ότι δεν διευκολύνει αυτή την πτυχή του δημοκρατικού διαλόγου.

Σχήμα 8γ: Χαρακτηριστικά του δημοκρατικού διαλόγου στη συμπεριφορά των εκπαιδευτικών: βοήθεια στη διάκριση μεταξύ γεγονότων και απόψεων

Σε γενικές γραμμές, ένας/μια στους/στις πέντε εκπαιδευτικούς βοηθά τους/τις μαθητές/τριες να αναγνωρίσουν το είδος των επιχειρημάτων. Αυτό αναφέρεται ιδιαίτερα από Έλληνες/ίδες και Ιταλούς/ίδες εκπαιδευτικούς, αλλά οι συχνότητες δεν διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των χωρών.

Σχ. 8δ: Χαρακτηριστικά του δημοκρατικού διαλόγου στη συμπεριφορά των εκπαιδευτικών: βοήθεια στην αναγνώριση των τύπων των επιχειρημάτων

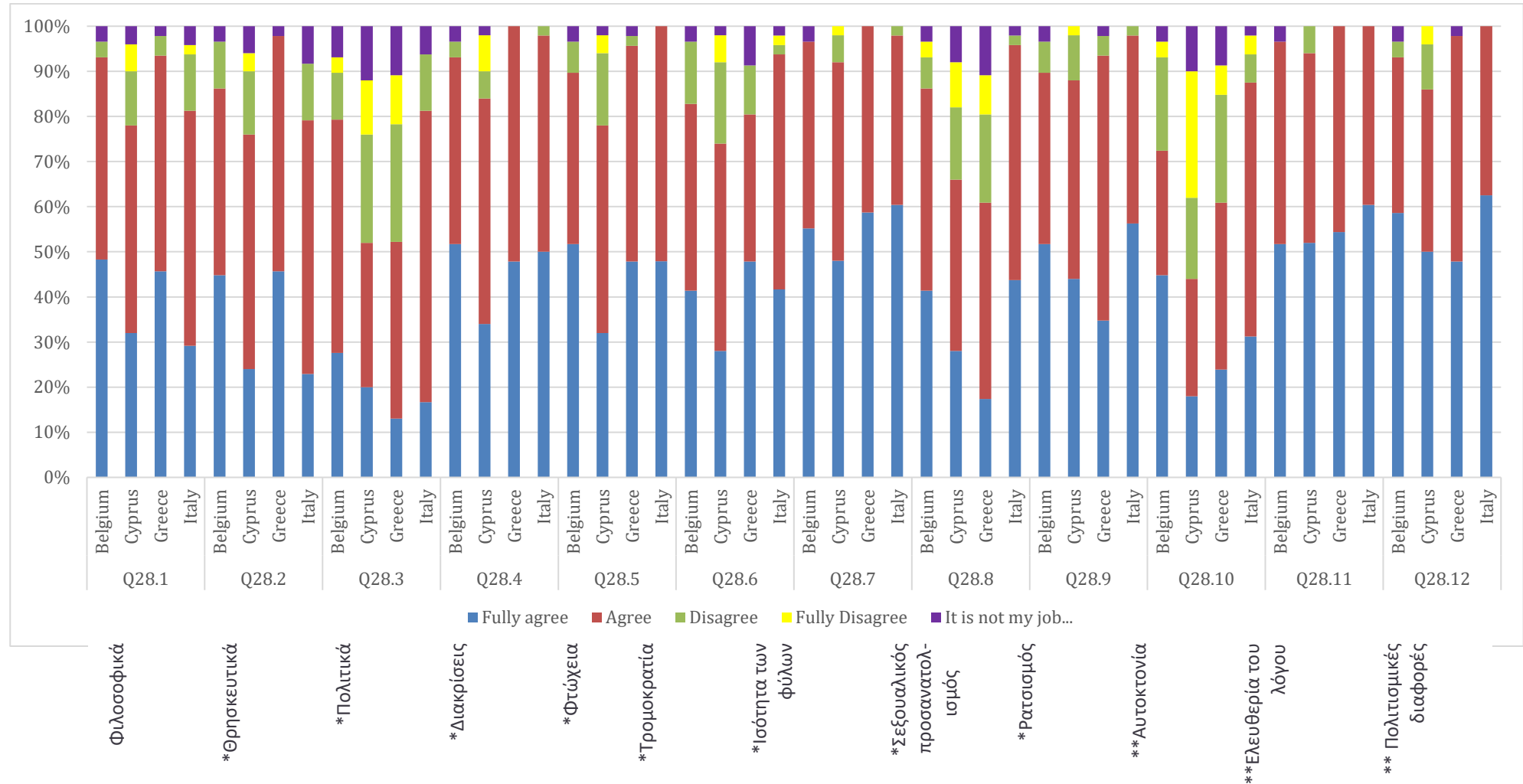

Η καθοδήγηση των μαθητών/τριών σε πηγές που θα συμβάλλουν στην κατανόηση του θέματος είναι μια στρατηγική που χρησιμοποιείται συχνά και στις τέσσερις χώρες. Οι βαθμολογίες στην Ιταλία και την Κύπρο ήταν σημαντικά υψηλότερες από ό,τι στο Βέλγιο και την Ελλάδα.

Σχ. 8ε: Χαρακτηριστικά του δημοκρατικού διαλόγου στη συμπεριφορά των εκπαιδευτικών: βοήθεια στην αναζήτηση πηγών και στην έρευνα

Σε γενικές γραμμές, οι εκπαιδευτικοί και στις τέσσερις χώρες χρησιμοποιούν ήδη τις βασικές αρχές του δημοκρατικού διαλόγου. Εκτός από τα φιλοσοφικά θέματα, η αντίληψη άνεσης ή δυσφορίας που ανέφεραν οι εκπαιδευτικοί στις διάφορες χώρες διαφέρει σημαντικά. Τα θέματα που θεωρούν ότι βρίσκονται εντός της «ζώνης άνεσης» των περισσότερων ατόμων που συμμετείχαν στην έρευνα είναι τα φιλοσοφικά θέματα, οι διακρίσεις, η ισότητα των φύλων, ο ρατσισμός, η ελευθερία του λόγου και οι πολιτισμικές διαφορές. Στην Κύπρο, λιγότεροι εκπαιδευτικοί αισθάνονται άνετα με αμφιλεγόμενα θέματα, σε σύγκριση με τις άλλες χώρες. Οι διακρίσεις, η ισότητα των φύλων, ο ρατσισμός και η ελευθερία του λόγου είναι τα θέματα στα οποία έχουν μεγαλύτερη άνεση οι εκπαιδευτικοί της Κύπρου. Στην Ελλάδα, τα θέματα αυτά είναι τα εξής: φιλοσοφία, θρησκεία, διακρίσεις, φτώχεια, ισότητα των φύλων, ρατσισμός, ελευθερία του λόγου και πολιτισμικές διαφορές. Οι Ιταλοί/ίδες εκπαιδευτικοί αναφέρουν ότι αισθάνονται άνετα με τα περισσότερα από τα θέματα. Ένα μικρό ποσοστό (1 στους/στις 5) αναφέρει κάποια δυσφορία για θέματα θρησκείας, πολιτικής, φιλοσοφίας και αυτοκτονίας. Στο Βέλγιο, οι εκπαιδευτικοί αισθάνονται άνετα με τα περισσότερα θέματα, αλλά ορισμένα αναφέρονται επίσης ως δύσκολα ή δυσάρεστα, όπως η πολιτική και η αυτοκτονία.

Αντιλήψεις των εκπαιδευτικών για την άνεση που νιώθουν απέναντι στην συζήτηση αμφιλεγόμενων θεμάτων (ανά θέμα)

Σχήμα 9: Θέματα που προκαλούν άνεση/δυσφορία στους/στις εκπαιδευτικούς

* p < 0,05 and ** p < 0,001

Αποτελέσματα συζητήσεων σε ομάδες εστίασης του έργου DD@S

Έκθεση ομάδας εστίασης (focus group) ανά χώρα

Ιταλία

Η ομάδα εστίασης αποτελούνταν από 9 εκπαιδευτικούς, 1 σχολικό σύμβουλο και 1 καθηγητή/τρια λογιστικού ελέγχου, με πλειοψηφία 8 γυναικών έναντι 3 ανδρών, εκπροσωπώντας διάφορα αντικείμενα διδασκαλίας, όπως η ξένη γλώσσα, τα μαθηματικά, η πληροφορική, τα ιταλικά, τα οικονομικά και η υποστήριξη ατόμων με αναπηρία.

Οι εκπαιδευτικοί μοιράστηκαν τις εμπειρίες και τις στάσεις τους σχετικά με τη διδασκαλία αμφιλεγόμενων θεμάτων. Συζήτησαν περιπτώσεις που αφορούν θέματα όπως η ευθανασία, τα στερεότυπα της μετανάστευσης, οι γυναικοκτονίες, η κουλτούρα της μαφίας, οι πολεμικές συγκρούσεις και οι κοινωνικές αντιπαραθέσεις όπως η ομοφοβία και η βία.

Οι διδακτικές πρακτικές που ανέφεραν ότι εφαρμόζουν περιλάμβαναν τη συμμετοχή των μαθητών/τριών σε κοινωνικές εκστρατείες, συζητήσεις και τη συγγραφή δοκιμίων για την προώθηση του εποικοδομητικού διαλόγου και της κριτικής σκέψης σε αμφιλεγόμενα θέματα.

Οι εκπαιδευτικοί εξέφρασαν ένα μείγμα αυτοπεποίθησης και αβεβαιότητας στη διαχείριση των συγκρούσεων, υπογραμμίζοντας την ανάγκη για εξειδικευμένη κατάρτιση και εργαλεία για την αποτελεσματική διαχείριση των αμφιλεγόμενων συζητήσεων.

Η επαγγελματική ανάπτυξη κρίθηκε απαραίτητη, με τους/τις εκπαιδευτικούς να αναζητούν ειδική κατάρτιση για την αντιμετώπιση αμφιλεγόμενων θεμάτων, την προώθηση του δημοκρατικού διαλόγου και την πρόληψη των συγκρούσεων στην τάξη.

Συμπερασματικά, οι εκπαιδευτικοί τόνισαν τη σημασία της συνεχούς κατάρτισης και υποστήριξης, συμπεριλαμβανομένης της υιοθέτησης μοντέλων άτυπης εκπαίδευσης, για την καθοδήγηση σε ευαίσθητα θέματα και την προώθηση της ειρηνικής επίλυσης των συγκρούσεων μεταξύ των μαθητών/τριών.

Οι προκλήσεις της διδασκαλίας αμφιλεγόμενων θεμάτων εντάσσονται σε πέντε μεγάλες κατηγορίες:

- (α) Στυλ διδασκαλίας
- (β) Προστασία των ευαίσθητων των μαθητών/τριών
- (γ) Κλίμα και έλεγχος στην τάξη
- (δ) Έλλειψη ειδικών γνώσεων
- (ε) Αντιμετώπιση αυθόρμητων ερωτήσεων και παρατηρήσεων.

Η ομάδα αναφέρθηκε σε κρίσιμα θέματα που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, όπως:
Προσωπική ευαισθητοποίηση και προβληματισμός των εκπαιδευτικών,
Επίγνωση της φύσης των αμφιλεγόμενων θεμάτων και των προκλήσεων που θέτουν,
Επίγνωση της σύνθεσης της τάξης και του σχολικού περιβάλλοντος,
Ικανότητα χρήσης και εφαρμογής διάφορων στυλ διδασκαλίας,
Δημιουργία κατάλληλης ατμόσφαιρας στην τάξη και υποστήριξη της δημοκρατικής σχολικής κουλτούρας,
Εισαγωγή των μαθητών/τριών σε πλαίσια και στρατηγικές,
Αποφυγή του ρόλου της αυθεντίας από την πλευρά των εκπαιδευτικών,
Εκπαίδευση των μαθητών/τριών να αναγνωρίζουν την προκατάληψη
Ικανότητα αποτελεσματικού σχεδιασμού και διαχείρισης της συζήτησης,
Ικανότητα χρήσης και εφαρμογής μιας σειράς εξειδικευμένων τεχνικών διδασκαλίας,
Εμπλοκή άλλων ενδιαφερομένων και εκπαιδευτικών.

Κύπρος

Έντεκα γυναίκες καθηγήτριες δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με 3 έως 20 χρόνια εμπειρίας συμμετείχαν σε μια ομάδα εστίασης που συζήτησε τις στάσεις τους σχετικά με τη διδασκαλία αμφιλεγόμενων θεμάτων στα σχολεία. Η πλειονότητα εξέφρασε ισχυρή προθυμία να ασχοληθεί με τα θέματα αυτά, θεωρώντας ότι είναι καθήκον τους ως εκπαιδευτικών.

Οι συμμετέχουσες πιστεύουν ότι η συζήτηση για αμφιλεγόμενα ζητήματα ενισχύει τη δημοκρατική σκέψη και διδάσκει στους/στις μαθητές/τριες να λαμβάνουν τεκμηριωμένες αποφάσεις και να αναλαμβάνουν την ευθύνη για τη ζωή τους. Υποστηρίζουν την ενσωμάτωση των συζητήσεων για τα αμφιλεγόμενα θέματα στο πρόγραμμα σπουδών για την ανάπτυξη των ικανοτήτων των μαθητών/τριών ως πολιτών.

Οι μαθητές/τριες είναι πρόθυμοι/ες να συμμετάσχουν σε συζητήσεις τέτοιων θεμάτων και επωφελούνται από το διάλογο, την επιχειρηματολογία και τα συνεργατικά σχέδια που ενθαρρύνουν την κριτική σκέψη και την κατανόηση διαφορετικών απόψεων.

Οι διδακτικές πρακτικές περιλαμβάνουν τον καθορισμό βασικών κανόνων για συζητήσεις με σεβασμό, την παρουσίαση πραγματικών σεναρίων και την εμπλοκή των μαθητών/τριών σε δραστηριότητες επίλυσης προβλημάτων για τη διερεύνηση αμφιλεγόμενων θεμάτων.

Παρά την προθυμία τους, οι εκπαιδευτικοί αντιμετωπίζουν προκλήσεις όπως η έλλειψη ακαδημαϊκής αυτονομίας, γνώσεων και χρόνου, μαζί με ανησυχίες για πιθανές αντιδράσεις των γονέων.

Από τη συζήτηση μπορούμε να συμπεράνουμε ότι οι εκπαιδευτικοί αντιμετωπίζουν αρκετές προκλήσεις όσον αφορά τη συζήτηση για αμφιλεγόμενα θέματα στις τάξεις τους. Οι συμμετέχουσες τόνισαν την ανάγκη για συνεχή σχολική επιμόρφωση του προσωπικού. Δήλωσαν επίσης ότι είναι σημαντικό να είναι σε θέση να υποστηρίξουν τις δεξιότητες κριτικής σκέψης των μαθητών/τριών κατά τη διδασκαλία αμφιλεγόμενων θεμάτων, να σχεδιάσουν κατάλληλα το περιβάλλον της τάξης στη βάση της καλλιέργειας του σεβασμού για τις διαφορετικές ιδέες και να προσεγγίσουν συνειδητά τα αμφιλεγόμενα θέματα, έχοντας επίγνωση της δικής τους ακαδημαϊκής ελευθερίας. Το πιο σημαντικό βήμα προς τη συζήτηση αμφιλεγόμενων θεμάτων στα σχολεία είναι να γίνεται προγραμματισμένα στο περιβάλλον της τάξης. Τα σχολεία πρέπει να είναι χώροι όπου οι μαθητές/τριες αισθάνονται ασφαλείς να συμμετέχουν σε συζητήσεις με ανθρώπους που έχουν διαφορετικές απόψεις. Μέσω της προσεκτικής διαχείρισης των συζητήσεων για αμφιλεγόμενα θέματα, τα σχολεία μπορούν να προωθήσουν την ελευθερία της έκφρασης, καθώς και την ένταξη, την ανεκτικότητα και τα ανθρώπινα δικαιώματα, και να αποτρέψουν ή να αντιμετωπίσουν τη χρήση ρητορικής μίσους από τους/τις μαθητές/τριες.

Ελλάδα

Στις 4 Νοεμβρίου 2022, το Διορθόδοξο Κέντρο της Εκκλησίας της Ελλάδος διεξήγαγε μια διαζώσης ομάδα εστίασης με 17 εκπαιδευτικούς, υπό τον συντονισμό του Δρ. Χρήστου Νάσιου και του κ. Σέργιου Βοΐλα. Η συζήτηση ξεκίνησε με μια εισαγωγή στους σκοπούς, τους στόχους και τα αναμενόμενα αποτελέσματα του έργου DD@S. Στους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες τέθηκαν ερωτήσεις σχετικά με τη διδασκαλία αμφιλεγόμενων θεμάτων, τις πρακτικές που χρησιμοποιούν και τον βαθμό αυτοπεποίθησης που διαθέτουν για την διαχείρισή τους, καθώς και τις ανάγκες επαγγελματικής ανάπτυξης που υπάρχουν. Η συνεδρία διήρκεσε δύο ώρες και μαγνητοσκοπήθηκε.

Οι εκπαιδευτικοί, κυρίως γυναίκες (15) με εμπειρία 5 έως 30 ετών, τόνισαν τις προκλήσεις στην αντιμετώπιση αμφιλεγόμενων θεμάτων όπως ο σεξουαλικός προσανατολισμός, η ταυτότητα φύλου και οι ακραίες πολιτικές ιδεολογίες. Σημείωσαν την έλλειψη προετοιμασίας του ελληνικού σχολικού συστήματος για τα θέματα αυτά. Οι θρησκευτικές και πολιτιστικές αντιπαραθέσεις ήταν λιγότερο ανησυχητικές για τους/τις μαθητές/τριες.

Οι εκπαιδευτικοί αισθάνθηκαν ανεπαρκώς εκπαιδευμένοι/ες για να χειριστούν τέτοιες συζητήσεις, λέγοντας ότι συχνά αυτοσχεδιάζουν στην τάξη. Τα εμπόδια που έχουν αντιμετωπίσει είναι π.χ. οι περιορισμοί του προγράμματος σπουδών και η περιορισμένη σχολική υποστήριξη. Ορισμένοι/ες αντιμετώπισαν με επιτυχία αυτά τα θέματα μέσω εξωσχολικών προγραμμάτων.

Οι συμμετέχοντες/ουσες τόνισαν τη σημασία της προσωπικότητας του/της εκπαιδευτικού και της οικογενειακής υποστήριξης στη διαχείριση της συμπεριφοράς των μαθητών/τριών. Εξέφρασαν ομόφωνα την ανάγκη για ολοκληρωμένη και υποχρεωτική επαγγελματική κατάρτιση σε αμφιλεγόμενα θέματα, τονίζοντας τη δυσαρέσκεια για τα υπάρχοντα προγράμματα κατάρτισης.

Συμπερασματικά, οι εκπαιδευτικοί στην Ελλάδα αναγνώρισαν το εξελισσόμενο κοινωνικό τοπίο και τάχθηκαν υπέρ της συνεχούς, υψηλής ποιότητας κατάρτισης και ενός ισχυρού νομικού πλαισίου για την υποστήριξη των εκπαιδευτικών στην αποτελεσματική «πλοήγηση» σε ευαίσθητα θέματα. Οι συζητήσεις αποκάλυψαν την κρίσιμη ανάγκη για βελτιωμένα συστήματα υποστήριξης που θα ενδυναμώνουν τους/τις εκπαιδευτικούς στην αντιμετώπιση σύνθετων θεμάτων στο σχολικό περιβάλλον.

Συμπερασματικά, η συζήτηση αποκάλυψε την ανάγκη για στοχευμένη κατάρτιση των εκπαιδευτικών σε θέματα που αφορούν τις σεξουαλικές προτιμήσεις, τις διακρίσεις, τη βία, τις φυλετικές και θρησκευτικές διακρίσεις, καθώς και τις ακραίες και ριζοσπαστικές πολιτικές εκφράσεις. Η κατάρτιση θα πρέπει να ακολουθεί σύγχρονες μεθόδους, να προϋποθέτει τη συμμετοχή των εκπαιδευτικών, να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των σύγχρονων δημοκρατικών σχολείων και να ενισχύει τις δεξιότητες διαλόγου για τη διαχείριση δύσκολων καταστάσεων στα σχολεία.

Για να είναι επιτυχής η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, πρέπει να συνοδεύεται από κατάλληλο διδακτικό υλικό, παιδαγωγικές προτάσεις και μεθόδους διδασκαλίας που θα ενισχύσουν ένα δημοκρατικό και συμπεριληπτικό σχολείο.

Βέλγιο

Οι εκπαιδευτικοί στις Βρυξέλλες ασχολούνται συχνά με αμφιλεγόμενα θέματα όπως η μαντήλα, η ομοφυλοφιλία, η θρησκεία, η θεωρία της εξέλιξης, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και οι ψευδείς ειδήσεις, λόγω της ποικιλομορφίας του πληθυσμού που υπάρχει και στην κοινωνία και στα σχολεία. Ενώ ορισμένοι/ες εκπαιδευτικοί ασχολούνται ενεργά με αυτά τα θέματα, άλλοι/ες τα αποφεύγουν λόγω της πολυπλοκότητάς τους και της πιθανότητας κλιμάκωσης των συζητήσεων. Για τον αποτελεσματικό χειρισμό αμφιλεγόμενων θεμάτων, οι εκπαιδευτικοί χρειάζονται αυτοπεποίθηση και έναν βαθμό ελευθερίας. Κάθε εκπαιδευτικός αναπτύσσει τις δικές του/της στρατηγικές αντιμετώπισης με βάση την άνεση και την εμπειρία του. Οι συζητήσεις μεταξύ των μαθητών/τριών κλιμακώνονται πιο γρήγορα στην εποχή μετά τον COVID.

Δεν αισθάνονται όλοι/ες οι καθηγητές/τριες σίγουροι/ες για την αντιμετώπιση αμφιλεγόμενων θεμάτων, καθώς ορισμένα μαθήματα είναι πιο κατάλληλα για αυτές τις συζητήσεις. Οι εκπαιδευτικοί συνιστάται να δομούν αποτελεσματικά τις συζητήσεις, παρέχοντας ένα αποτελεσματικό πλαίσιο για συζητήσεις μεταξύ των μαθητών/τριών, χωρίς να κυριαρχούν οι ίδιοι/οι ίδιες στις συζητήσεις. Το φύλο μπορεί να επηρεάσει τις

αντιδράσεις των μαθητών/τριών, καθώς ορισμένοι/ες μαθητές/τριες επιδεικνύουν λιγότερη επιθετικότητα απέναντι στις γυναίκες καθηγήτριες λόγω των πολιτισμικών προτύπων. Ορισμένοι/ες εκπαιδευτικοί εισάγουν επίτηδες αμφιλεγόμενα θέματα, αλλά τονίζουν τη σημασία της ενδεδειγμένης προετοιμασίας και της ασφάλειας στην τάξη.

Οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να αξιοποιούν τη συμπληρωματικότητα εντός των ομάδων διδασκαλίας με βάση τα ατομικά τους πλεονεκτήματα και να αναπτύσσουν δεξιότητες διαμεσολάβησης για την αντιμετώπιση διαφορετικών προσεγγίσεων σύγκρουσης. Οι εκπαιδευτικοί ενθαρρύνονται να αναζητούν πληροφορίες εάν δεν νιώθουν εμπιστοσύνη για την αντιμετώπιση αυτών των θεμάτων. Η ύπαρξη κατάλληλου θεσμικού πλαισίου στα σχολεία είναι ζωτικής σημασίας για δομημένες δραστηριότητες που προάγουν την ανάπτυξη τόσο των εκπαιδευτικών όσο και των μαθητών/τριών. Υπάρχουν άφθονες ευκαιρίες για επαγγελματική ανάπτυξη σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, ώστε οι εκπαιδευτικοί να αποκτήσουν δεξιότητες για τον αποτελεσματικό χειρισμό αμφιλεγόμενων θεμάτων στην τάξη.

Συμπερασματικά, οι εκπαιδευτικοί στις Βρυξέλλες αντιμετωπίζουν πολλά αμφιλεγόμενα θέματα: Η μαντήλα στο κεφάλι, η ομοφυλοφιλία, η θρησκεία, η θεωρία της εξέλιξης, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και οι ψευδείς ειδήσεις είναι τα πιο συχνά.

Δεν αισθάνεται κάθε εκπαιδευτικός τόσο σίγουρος/η για να τα αντιμετωπίσει, αλλά βοηθάει αν οι εκπαιδευτικοί συνεργάζονται και δημιουργούν μια ισχυρή ομάδα για να υποστηρίζονται μεταξύ τους. Το θεσμικό πλαίσιο και οι κατάλληλες δομές θα μπορούσαν επίσης να διευκολύνουν τόσο τους/τις μαθητές/τριες όσο και τους/τις εκπαιδευτικούς να συζητήσουν για τα θέματα αυτά, δεδομένου ότι υπάρχουν πολλές ευκαιρίες για εκπαιδεύσεις που προσφέρουν απαραίτητες δεξιότητες και δίνουν την ευκαιρία σε όσους και όσες συμμετέχουν να αποκτούν νέες γνώσεις.

Συμπέρασμα

Κατά την διερεύνηση των εμπειριών των εκπαιδευτικών και των προοπτικών που υπάρχουν στην Ιταλία, την Κύπρο, την Ελλάδα και το Βέλγιο σχετικά με τη διδασκαλία αμφιλεγόμενων θεμάτων στα σχολεία, αναδείχθηκαν διάφορα βασικά θέματα και προκλήσεις. Σε αυτά τα διαφορετικά πλαίσια, οι εκπαιδευτικοί έδειξαν ισχυρή δέσμευση για την προώθηση του δημοκρατικού διαλόγου και της καλλιέργειας της κριτικής σκέψης μεταξύ των μαθητών/τριών, παρά τα πολυάριθμα εμπόδια που αντιμετωπίζουν.

Ένα επαναλαμβανόμενο θέμα είναι η σημασία της συνεχούς επαγγελματικής ανάπτυξης και της εξειδικευμένης κατάρτισης για την αποτελεσματική πλοήγηση σε ευαίσθητα θέματα και τη διαχείριση συγκρούσεων στην τάξη. Οι εκπαιδευτικοί εκφράζουν ένα μείγμα αυτοπεποίθησης και αβεβαιότητας στην αντιμετώπιση αμφιλεγόμενων θεμάτων,

υπογραμμίζοντας την ανάγκη για ολοκληρωμένα συστήματα υποστήριξης και την υιοθέτηση άτυπων εκπαιδευτικών μοντέλων.

Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί περιλαμβάνουν τους περιορισμούς του προγράμματος σπουδών, την έλλειψη αυτονομίας και τις ανησυχίες για πιθανές αντιδράσεις των γονέων. Τονίζουν τη σημασία της δημιουργίας μιας υποστηρικτικής ατμόσφαιρας στην τάξη που προωθεί το διάλογο με σεβασμό και την κριτική ανάλυση των διαφορετικών απόψεων.

Η συνεργατική προσέγγιση αναδεικνύεται ως μια πολλά υποσχόμενη στρατηγική, με τους/τις εκπαιδευτικούς να υποστηρίζουν τη δημιουργία συμπληρωματικών ομάδων διδασκαλίας και την υποστήριξη από συνομηλίκους για την αποτελεσματική αντιμετώπιση σύνθετων ζητημάτων. Η ενσωμάτωση της συζήτησης γύρω από αμφιλεγόμενα θέματα στο πρόγραμμα σπουδών θεωρείται ζωτικής σημασίας για την ανάπτυξη των ικανοτήτων των μαθητών/τριών ως πολιτών και την προώθηση μιας δημοκρατικής σχολικής κουλτούρας.

Επιπλέον, μέσα από τα focus groups τονίζεται ο ρόλος του θεσμικού πλαισίου και των κατάλληλων δομών για τη διευκόλυνση οργανωμένων δραστηριοτήτων και συζητήσεων για αμφιλεγόμενα θέματα, υπογραμμίζοντας την ανάγκη για κατάλληλα μαθησιακά περιβάλλοντα που προωθούν την ένταξη και την ανεκτικότητα.

Συμπερασματικά, οι εμπειρίες που μοιράστηκαν οι εκπαιδευτικοί αναδεικνύουν το εξελισσόμενο τοπίο της εκπαίδευσης, το οποίο χαρακτηρίζεται από την αυξανόμενη σημασία της αντιμετώπισης ποικίλων και προκλητικών/αμφιλεγόμενων θεμάτων στην τάξη. Δίνοντας προτεραιότητα στη συνεχή επαγγελματική ανάπτυξη, προωθώντας τη συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών και καλλιεργώντας υποστηρικτικά σχολικά περιβάλλοντα, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά διάφορα κρίσιμα αμφιλεγόμενα θέματα και να ενδυναμώσουν τους/τις μαθητές/τριες για να ασχοληθούν κριτικά με πολύπλοκα κοινωνικά ζητήματα. Μέσω αυτών των προσπαθειών, τα σχολεία μπορούν να γίνουν χώροι που προωθούν την ελευθερία της έκφρασης, τη συμπερίληψη και τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, διαμορφώνοντας τελικά ενημερωμένους και υπεύθυνους πολίτες για την παγκόσμια κοινωνία μας.

Πώς να αντιμετωπίσετε τις αντιπαραθέσεις στην τάξη με τη μέθοδο του δημοκρατικού διαλόγου

Τι είναι ο δημοκρατικός διάλογος;

*Ο δημοκρατικός διάλογος είναι μια **επικοινωνιακή** και **διερευνητική συζήτηση** για ένα ευαίσθητο θέμα. Μέσω αυτού του διαλόγου, στοχεύουμε στην προώθηση μιας **ενσυναίσθητικής στάσης** μεταξύ των συμμετεχόντων/ουσών, η οποία μπορεί να οδηγήσει σε πνευματικές συναντήσεις που αναδεικνύουν τα κοινά σημεία, διατηρώντας παράλληλα τον σεβασμό στις διαφορές (Cornelissen & Yentür, 2017).*

Πρόελευση και αρχές του δημοκρατικού διαλόγου

Η μέθοδος του δημοκρατικού διαλόγου διαμορφώθηκε μέσα από διάφορες προσεγγίσεις, όπως είναι η σωκρατική μέθοδος, η διαπολιτισμική επικοινωνία και η μη βίαιη επικοινωνία.

Η **σωκρατική μέθοδος** είναι μια μέθοδος κατά την οποία ένα άτομο προσπαθεί να κατανοήσει ένα άλλο άτομο, κάνοντας ερωτήσεις. Πρόκειται για έναν διάλογο στον οποίο χρησιμοποιούνται πρόσθετες ερωτήσεις για να διερευνηθούν οι υποκείμενες πεποιθήσεις ενός άλλου ατόμου. Παραδείγματα είναι τα εξής: «Τι εννοείς με αυτό;», «Μπορείς να εξηγήσεις γιατί το πιστεύεις αυτό;». Βοηθά στην αμοιβαία κατανόηση, έναντι της κριτικής του άλλου ατόμου και συμβάλλει ώστε τα άτομα που συμμετέχουν στο διάλογο να παραμείνουν ουδέτερα.

Η **διαπολιτισμική επικοινωνία** αναφέρεται στην επικοινωνία μεταξύ ανθρώπων διαφορετικών πολιτισμών. Συνήθως, η επικοινωνία αυτή ορίζεται από τους κανόνες και τις αξίες του κάθε ατόμου. Η αλληλεπίδραση απαιτεί καλή κατανόηση του συνόλου αξιών και πεποιθήσεων των άλλων προσώπων. Κάθε άτομο έχει ένα εσωτερικό σύνολο αξιών που επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο επικοινωνεί με τους άλλους ανθρώπους. Η κατανόηση αυτής της μοναδικής εμπειρίας του άλλου και το να είναι κανείς ανοιχτός σε αυτήν, είναι πολύ σημαντική για να γίνει η επικοινωνία διάλογος. Η μέθοδος αυτή μπορεί να δείξει σε εκπαιδευτικούς και μαθητές/τριες ποιες στάσεις πρέπει να υιοθετήσουν για να καταστεί δυνατή η ανοικτή, ουσιαστική και επικοινωνιακή επικοινωνία.

Η **μη βίαιη επικοινωνία** μας διδάσκει τη σημασία της κατανόησης των λόγων για τους οποίους ένα άτομο βιώνει δυσφορία ή σύγκρουση. Οι ανοιχτές ερωτήσεις βοηθούν στη διερεύνηση της εμπειρίας του άλλου ατόμου και στοχεύουν στην ανίχνευση της πραγματικής ανάγκης κάθε εμπλεκόμενου στην επικοινωνία. Ο αμοιβαίος διάλογος με

ανθρωπιά και σεβασμό, ακόμη και σε δύσκολες συνθήκες, μπορεί να οδηγήσει σε μια αποτελεσματική προσέγγιση ή λύση για την πιθανή σύγκρουση. Η μέθοδος αυτή μας διδάσκει εναλλακτικές μορφές επικοινωνίας και δεξιότητες ακρόασης. Πηγαίνει πέρα από την ηθικοπλαστική διάσταση, αλλά ξεκινά την επικοινωνία από την οπτική γωνία κάθε υποκειμένης συναισθηματικής ανάγκης.

Πώς να ξεκινήσετε έναν δημοκρατικό διάλογο:

Οι Yentür & Cornelissen (2017) περιγράφουν τρεις φάσεις που είναι σημαντικές σε έναν δημοκρατικό διάλογο: ασφαλές και ήρεμο περιβάλλον, παρατήρηση και διερεύνηση, προβληματισμός και ανατροφοδότηση.

Ασφαλές και ήρεμο περιβάλλον

Προϋπόθεση για έναν δημοκρατικό διάλογο είναι ένα ασφαλές περιβάλλον στο οποίο όσοι και όσες συμμετέχουν μπορούν να νιώσουν ότι υπάρχει εμπιστοσύνη μεταξύ τους. Κάθε άτομο θα πρέπει να αισθάνεται ελεύθερο να εκφράσει τη γνώμη του, χωρίς να φοβάται τις συνέπειες. Κάθε άποψη αξίζει να αναγνωρίζεται.

Για να δημιουργήσετε ένα καλό πλαίσιο για αυτού του είδους το διάλογο, αξιοποιήστε τις ακόλουθες συμβουλές (Yentür & Cornelissen, 2017)

- Παραμείνετε ψύχραιμοι/ες όταν ακούτε εξωφρενικές δηλώσεις
- Εάν είναι απαραίτητο, οδηγήστε τον/την μαθητή/τρια σε ένα ήσυχο σημείο όπου μπορεί να ηρεμήσει.
- Δημιουργήστε ένα ασφαλές περιβάλλον στην τάξη, κάνοντας σαφείς δεσμεύσεις. Χρησιμοποιήστε μια εποικοδομητική προσέγγιση με τους/τις εφήβους. Τονίστε ότι «θα μιλήσετε για τις σκέψεις σας σχετικά με αυτό που συνέβη, χωρίς να κρίνετε». Κάθε άποψη μετράει και αξίζει την προσοχή μας, για να προβληματιστούμε εποικοδομητικά.
- Εξασφαλίστε τη θετική μη λεκτική επικοινωνία (χρησιμοποιήστε τη γλώσσα του σώματος και μια στάση που να δείχνει ανοιχτό πνεύμα και γνήσιο ενδιαφέρον).
- Δείξτε εμπιστοσύνη.
- Παραχωρήστε αρκετό χρόνο και ευκαιρίες για την έκφραση όλων των απόψεων.

Συμβουλές διαλόγου

- Παρατηρήστε τους/τις μαθητές/τριες: Γιατί είναι το θέμα σημαντικό γι' αυτούς/ές; Ποιος/α λέει τι; Ποιος/α επηρεάζεται περισσότερο (ή λιγότερο) από αυτό που λέγεται;

- Παραχωρήστε στους/στις μαθητές/τριες αρκετό χρόνο και ευκαιρίες για να πουν την ιστορία τους και να την τεκμηριώσουν με επιχειρήματα.
- Δείξτε σεβασμό ακούγοντας ενεργά.
- Δώστε σε όλους/ες, συμπεριλαμβανομένων των πιο ήσυχων μαθητών/τριών, την ευκαιρία να μιλήσουν.
- Ψάξτε βαθύτερα: εντοπίστε τα υποκείμενα επιχειρήματα στα οποία ο/η μαθητής/τρια στηρίζει το συλλογισμό του/της. Ποιοι είναι οι πραγματικοί λόγοι;
- Ζητήστε διευκρινίσεις εάν δεν καταλαβαίνετε κάτι.
- Επανεξετάστε με κριτική ματιά τον λόγο: κατανοήστε την υποκείμενη συλλογιστική κάνοντας ερωτήσεις όπως «Τι εννοείς όταν λες...;», «Ισχύει πάντα αυτό;», «Μπορείς να δώσεις ένα παράδειγμα παρακαλώ;» κ.λπ.
- Παραφράζετε/ελέγχετε τακτικά την ερμηνεία σας με ερωτήσεις όπως: «Αν κατάλαβα σωστά, εννοείς τα εξής ... ;»
- Επισημάνετε τη διαφορά μεταξύ της συναισθηματικής και της ορθολογικής συλλογιστικής.
- Δώστε ιδιαίτερη προσοχή στην αξιοπιστία της πηγής των πληροφοριών και των πλαισίων αναφοράς ρωτώντας π.χ. «Σε τι βασίζεται η άποψή σας;», «Πού βρήκατε αυτές τις πληροφορίες;» κ.λπ.
- Δείξτε ενσυναίσθηση. Φανταστείτε τον εαυτό σας στη θέση κάποιου άλλου και παρακινήστε τους/τις μαθητές/τριες να ενεργήσουν ανάλογα ρωτώντας π.χ. «Μπορείτε να φανταστείτε ότι ...;», «Μπορεί αυτό να συγκριθεί με ...;» κ.λπ.
- Επιτρέψτε τις παύσεις με τακτικές περιλήψεις: «Μέχρι στιγμής, λοιπόν, έχουμε ακούσει και μοιραστεί τις ακόλουθες προοπτικές/απόψεις/σκέψεις ...».

Προβληματισμός και ανατροφοδότηση

- Συνοψίστε εν συντομία το θέμα της συζήτησης. Ποιες ήταν οι σημαντικότερες διαπιστώσεις; Ρωτήστε τους/τις συμμετέχοντες/ουσες τι θυμούνται.
- Ρωτήστε τους/τις συμμετέχοντες/ουσες σχετικά με τις προσδοκίες τους για το πώς θα ήθελαν να συνεχίσουν. Αυτό τους δίνει κοινή ευθύνη, η οποία μπορεί να τους παρακινήσει να αναζητήσουν ενεργά μια λύση.
- Ποια ερωτήματα παραμένουν αναπάντητα; Οδηγεί αυτή η συζήτηση σε νέα ερωτήματα; Χρειάζονται οι μαθητές/τριες μια ακόμα συνεδρία; Αν ναι, προσπαθήστε να προγραμματίσετε από κοινού μια συνεδρία διαλόγου.

Σύνοψη για τη διαχείριση της αντιπαράθεσης στην τάξη

Συμπέρασμα

Τα θέματα που πυροδοτούν συγκρούσεις και αντιπαράθεσεις στην τάξη μπορεί να διαφέρουν ελαφρώς μεταξύ των χωρών, όπως προέκυψε στο πλαίσιο της πρωτογενούς έρευνα του DD@S, αλλά υπάρχουν πολλές ομοιότητες.

Η αντιμετώπιση τέτοιου είδους θεμάτων έχει κάποια κοινά χαρακτηριστικά, γι' αυτό και ως εκπαιδευτικοί χρειάζεται να:

- Διατηρείτε την ψυχραιμία σας και να ακούτε με προσοχή όλα τα εμπλεκόμενα πρόσωπα
- Ενημερωθείτε σχετικά με το εκάστοτε θέμα και υποστηρίξτε τους/τις μαθητές/τριες στην προσωπική ενημέρωση
- Χρησιμοποιήσετε στρατηγικές ενσυναισθητικής επικοινωνίας (όπως τεχνικές διαμεσολάβησης, δημοκρατικό διάλογο, μη βίαιη επικοινωνία).

Η συνεργασία των εκπαιδευτικών ως ομάδα είναι ένα σημαντικό. Αυτό ενισχύει τους/τις εκπαιδευτικούς, επειδή μπορούν να ενεργούν ως ομάδα υποστήριξης. Επιπλέον, υπάρχουν πολλές ευκαιρίες εκπαίδευσης για την απόκτηση των δεξιοτήτων που απαιτούνται. Όλοι/ες οι εκπαιδευτικοί επωφελούνται με κάποιο τρόπο από αυτές τις δεξιότητες. Αυτό ενισχύει την ομάδα των εκπαιδευτικών, η οποία αποτελεί σημαντικό πλεονέκτημα για το σχολείο και τη διευκόλυνση της ευημερίας των μαθητών/τριών στο σχολείο.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

Hess, D., (2009). *Controversy in the classroom: The democratic value of discussion*, New York: Routledge.

Pisarevskaya, A., Scholten, P., & Kaşlı, Z. (2021). Classifying the diversity of urban diversities: an inductive analysis of European cities. *Journal of international Migration and Integration*, 1-23.

Yentür A. & Cornelissen E. (2017) *Embracing Controversy: Democratic Dialogue in the classroom*. [e-publication] Democratische Dialog.

ΜΕΡΟΣ Β

Η Εργαλειοθήκη DD@S

Ποιος είναι ο στόχος της εργαλειοθήκης DD@S;

Ο όρος εκπαιδευτική εργαλειοθήκη αναφέρεται σε μια συλλογή συναφών πόρων ή εργαλείων που, είτε μεμονωμένα είτε συλλογικά, μπορούν να καθοδηγήσουν και να υποστηρίξουν τους χρήστες και τις χρήστριες στο εκάστοτε έργο τους, π.χ. στην ανάπτυξη ενός σχεδίου, στην οργάνωση των προσπαθειών, στην υλοποίηση δραστηριοτήτων, στην τήρηση τεκμηριωμένων συστάσεων ή στην τήρηση τεκμηριωμένων προτύπων πρακτικής για την επίτευξη ενός επιθυμητού αποτελέσματος.

Η εργαλειοθήκη DD@S, που αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του 1ου αποτελέσματος (παραδοτέου) του έργου DD@S, έχει ως στόχο να προσφέρει χρήσιμα εκπαιδευτικά εργαλεία για τα σχολεία που αισθάνονται την ανάγκη να **ενδυναμώσουν** τους/τις εκπαιδευτικούς και τους/τις επαγγελματίες της εκπαίδευσης στον δημοκρατικό διάλογο, να **επιμορφώσουν** τους/τις εκπαιδευτικούς στη διδασκαλία/συζήτηση αμφιλεγόμενων θεμάτων στις τάξεις τους, να **προωθήσουν** ένα κλίμα χωρίς αποκλεισμούς στο σχολείο και να **βοηθήσουν** τις σχολικές ομάδες να οικοδομήσουν τη δική τους εκπαιδευτική στρατηγική και πολιτική που θα εφαρμόσουν στο σχολείο.

Όλοι οι εταίροι του έργου συνέβαλαν στη συλλογή και παρουσίαση υποσχόμενων, καλών και βέλτιστων πρακτικών που σχετίζονται με το αντικείμενο του έργου DD@S, το οποίο επιδιώκει την ενδυνάμωση των ευρωπαϊών εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην διαχείριση αμφιλεγόμενων θεμάτων και πολυπολιτισμικών προκλήσεων στο σχολείο.

Η εργαλειοθήκη είναι το αποτέλεσμα ενός επαναληπτικού, διπλού κύκλου ADDIE (από τα αρχικά των όρων Analysis, Design, Development, Implementation, Evaluation, δηλαδή ανάλυση, σχεδιασμός, ανάπτυξη, εφαρμογή και αξιολόγηση). Ο πρώτος κύκλος ξεκίνησε με τις ομάδες εστίασης DD@S όπου δάσκαλοι/ες, διευθυντές/ριες σχολείων και εκπαιδευτικοί μοιράστηκαν τις εμπειρίες τους σχετικά με τη συζήτηση και τη διδασκαλία αμφιλεγόμενων θεμάτων στην τάξη.

Στη συνέχεια, η Symplexis παρείχε ένα υπόδειγμα για τη συλλογή και παρουσίαση υποσχόμενων πρακτικών, μαζί με σχετική καθοδήγηση, και όλοι οι εταίροι συνέλεξαν και παρουσίασαν τις βέλτιστες, καλές ή υποσχόμενες πρακτικές, με βάση τα αποτελέσματα της εθνικής έρευνας πεδίου DD@S, την εμπειρία των δικών τους οργανισμών και περαιτέρω έρευνα, κατά περίπτωση.

Η ανατροφοδότηση των συμμετεχόντων/ουσών εκπαιδευτικών στην [1η LTTA](#) (Learning, Teaching and Training Activity) του έργου DD@S -τον Μάιο του 2023 στην Ελλάδα- αποτέλεσε την αφετηρία του δεύτερου κύκλου ADDIE. Η τελική αξιολόγηση της εργαλειοθήκης πραγματοποιήθηκε από τους δύο υπεύθυνους εταίρους για την δημιουργία του παραδοτέου, το Erasmus University Brussels και την Symplexis.

Τι είναι οι καλές πρακτικές;

Οι καλές πρακτικές μπορούν να οριστούν με πολλούς τρόπους. Ωστόσο, ένας κοινός άξονας στους περισσότερους ορισμούς συμπεριλαμβάνει στρατηγικές, προσεγγίσεις και/ή δραστηριότητες που έχουν αποδειχθεί μέσω έρευνας και αξιολόγησης ότι είναι αποτελεσματικές, αποδοτικές, βιώσιμες και/ή μεταβιβάσιμες και ότι οδηγούν αξιόπιστα σε ένα επιθυμητό αποτέλεσμα¹.

Για τους σκοπούς του έργου DD@S, ο όρος πρακτική έχει επεκταθεί ώστε να περιλαμβάνει έργα, πρακτικές και εργαλεία καθώς και στρατηγικές, προσεγγίσεις και δραστηριότητες. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στο να συμπεριληφθούν και άλλα έργα χρηματοδοτούμενα από προγράμματα της ΕΕ (με εθνική συμμετοχή), πρακτικές και εργαλεία (π.χ. διαδικτυακά μαθήματα, διδακτικό υλικό, εκπαιδευτικά παιχνίδια κ.α.) που μπορούν να συμβάλουν σε μία ή περισσότερες πτυχές στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών, ώστε να αποκτήσουν τις απαραίτητες δεξιότητες ή/και να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά εθνοτικές, θρησκευτικές, πολυπολιτισμικές ή άλλες συγκρούσεις στα σχολεία (π.χ. ανάπτυξη αποτελεσματικών δεξιοτήτων διαλόγου, αντιμετώπιση των έμφυλων διακρίσεων, υποδοχή των μεταναστών μαθητών/τριών κ.λπ.)

Υποσχόμενες, καλές ή βέλτιστες πρακτικές;

Η διαφορά μεταξύ των πρακτικών που είναι **υποσχόμενες, καλές ή βέλτιστες** εξηγείται παρακάτω ως εξής:

- **Υποσχόμενη πρακτική:** Ένα πρόγραμμα, μια δραστηριότητα, μια στρατηγική ή μια τεχνική για την οποία υπάρχουν επαρκή στοιχεία για να υποστηριχθεί ότι είναι αποδεδειγμένα αποτελεσματική στην επίτευξη ενός συγκεκριμένου σκοπού ή αποτελέσματος, σύμφωνα με τους στόχους και τους σκοπούς της δραστηριότητας/ του προγράμματος/της παρέμβασης κ.λπ., ωστόσο δεν υπάρχουν αρκετά γενικεύσιμα στοιχεία για να χαρακτηριστεί βέλτιστη πρακτική. Μια υποσχόμενη πρακτική, ωστόσο, δεσμεύεται να γίνει βέλτιστη πρακτική με μακροπρόθεσμα

¹ European Commission (n.d.). European Website on Integration. What are “good practices”? https://ec.europa.eu/migrant-integration/page/what-are-good-practices_en

βιώσιμο αντίκτυπο για άλλους οργανισμούς και φορείς που επιθυμούν να προσαρμόσουν την προσέγγιση με βάση την αξιοπιστία των στοιχείων.

- *Καλή πρακτική:* Ένα πρόγραμμα, μια δραστηριότητα, μια στρατηγική ή μια τεχνική που πληροί τα περισσότερα από τα ακόλουθα κριτήρια: οδηγεί σε πραγματική αλλαγή, έχει σημαντικό αντίκτυπο, επιδεικνύει μια καινοτόμο ή επαναληπτική προσέγγιση και αποδεικνύει βιωσιμότητα.
- *Βέλτιστη πρακτική:* Ένα πρόγραμμα, μια δραστηριότητα, μια στρατηγική ή μια τεχνική που έχει δείξει σταθερά αποτελέσματα, ανώτερα από εκείνα που επιτυγχάνονται με άλλα μέσα σε μια δεδομένη κατάσταση, με στοιχεία που παρέχονται από υποκειμενικές και αντικειμενικές πηγές δεδομένων και που θα μπορούσαν να προσαρμοστούν και για άλλες παρόμοιες καταστάσεις.

Ποια είναι τα κύρια κριτήρια για την επιλογή έργων, πρακτικών και εργαλείων;

Οι υποσχόμενες, καλές ή βέλτιστες πρακτικές που περιλαμβάνονται στην εργαλειοθήκη DD@S έχουν εντοπιστεί και αξιολογηθεί σύμφωνα με τα ακόλουθα κριτήρια²:

Κριτήριο	Περιγραφή
1. Συνάφεια με τις ομάδες-στόχους	Οι επιλεγμένες πρακτικές αφορούν και απευθύνονται σε εκπαιδευτικούς, ιδίως της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Ωστόσο, οι εταίροι μπορούσαν επίσης να συμπεριλάβουν πρακτικές που αφορούν διευθυντές/ριες σχολείων ή άλλους ενδιαφερόμενους φορείς που εμπλέκονται στη σχολική εκπαίδευση και την διαμόρφωση σχετικής πολιτικής.
2. Συνάφεια με το θέμα	Οι προτεινόμενες πρακτικές σχετίζονται με τον στόχο και τον σκοπό του έργου DD@S, το οποίο αποσκοπεί στην επαγγελματική ανάπτυξη εκπαιδευτικών για την απόκτηση των απαραίτητων δεξιοτήτων ή/και τη διαχείριση εθνοτικών, θρησκευτικών, πολυπολιτισμικών ή άλλων συγκρούσεων στο σχολείο.

² Adapted form COME RES 953040 – D5.1: Methodological framework for good/best practices selection, 29.09.2021, Version 2. Retrieved 22 May 2022 from https://come-res.eu/fileadmin/user_upload/Resources_Deliverables/COME_RES_Deliverable_WP5.1_Methodological_Framework_for_good_practices.pdf

3. Τεχνική και διοικητική βιωσιμότητα	Οι πρακτικές είναι τεχνικά εφικτές και εύκολο να διδαχθούν και να εφαρμοστούν.
4. Αποτελεσματικότητα και επιτυχία με μετρήσιμο αντίκτυπο	Οι επιλεγμένες πρακτικές καταδεικνύουν τη σημασία τους ως αποτελεσματικών τρόπων επίτευξης των ειδικών στόχων τους. Ιδανικά, θα πρέπει να έχουν μετρήσιμο αντίκτυπο (που στηρίζεται από στοιχεία, δεδομένα, στατιστικές κ.λπ.).
5. Αποτελεσματικότητα	Οι πρακτικές παράγουν αποτελέσματα με εύλογο επίπεδο πόρων και σε χρονικά προσδιορισμένο διάστημα.
6. Δυνατότητα επανάληψης, διεύρυνσης και προσαρμογής	Οι προτεινόμενες πρακτικές έχουν δυνατότητα να επαναληφθούν, να διευρυνθούν και να προσαρμοστούν σε άλλα πλαίσια.
7. Βιωσιμότητα	Οι πρακτικές μπορούν να εφαρμοστούν για μεγάλο χρονικό διάστημα χωρίς να χρειάζονται εκτεταμένοι πρόσθετοι πόροι. Η κοινωνική βιωσιμότητα, δηλαδή ο αντίκτυπος στους ανθρώπους και την κοινωνία, έχουν επίσης ληφθεί υπόψη.

Υποσχόμενες, καλές και βέλτιστες πρακτικές

Game cards to guide a democratic dialogue on controversial topics
 PRACTICE - Preventing Radicalism through Critical Thinking Competences - Module on Controversial Issues
 Report: Equity and Inclusion in Education: Finding Strength through Diversity
 Teaching controversial issues Training
 Pack: Developing effective training for teachers and school leaders
 Erasmus+ project: Enhancing active citizenship through debate
 Teaching controversial issues Training
 Pack: Developing effective training for teachers and school leaders
 Erasmus+ project: Enhancing active citizenship through debate
 Game cards to guide a democratic dialogue on controversial topics
 Report: Equity and Inclusion in Education: Finding Strength through Diversity
 Report: Equity and Inclusion in Education: Finding Strength through Diversity
 Teaching controversial issues Training
 Pack: Developing effective training for teachers and school leaders
 Erasmus+ project: Enhancing active citizenship through debate
 Erasmus+ project: Game to EMbrace INtercultural education (GEM IN)
 Managing Controversy: A Whole-School Training Tool
 UNESCO's e-Platform on Intercultural Dialogue
 Project: Io la mafia non la disgerisco ("I dont digest mafia")
 KAICIID Dialogue Centre
 Theory into Practice Strategies:
 Project: Io la mafia non la disgerisco ("I dont digest mafia")
 Inclusive Practices for Managing Controversial Issues in the Classroom
 "Children of Abraham Strategy"
 PRACTICE - Preventing Radicalism through Critical Thinking Competences - Module on Controversial Issues
 Managing Controversy: A Whole-School Training Tool
 Teaching controversial issues Training
 Pack: Developing effective training for teachers and school leaders
 KAICIID Dialogue Centre
 "Children of Abraham Strategy"
 Report: Equity and Inclusion in Education: Finding Strength through Diversity
 Project: Io la mafia non la disgerisco ("I dont digest mafia")
 Game cards to guide a democratic dialogue on controversial topics
 KAICIID Dialogue Centre
 UNESCO's e-Platform on Intercultural Dialogue
 Erasmus+ project: Game to EMbrace INtercultural education (GEM IN)
 Erasmus+ project: Enhancing active citizenship through debate
 Managing Controversy: A Whole-School Training Tool
 Erasmus+ project: Enhancing active citizenship through debate
 Reciprocal Maieutic Approach of Danilo Dolci
 Project: Io la mafia non la disgerisco ("I dont digest mafia")
 KAICIID Dialogue Centre
 Reciprocal Maieutic Approach of Danilo Dolci
 "Children of Abraham Strategy"
 PRACTICE - Preventing Radicalism through Critical Thinking Competences - Module on Controversial Issues
 Erasmus+ project: Game to EMbrace INtercultural education (GEM IN)
 Theory into Practice Strategies:
 UNESCO's e-Platform on Intercultural Dialogue
 Inclusive Practices for Managing Controversial Issues in the Classroom
 Erasmus+ project: Game to EMbrace INtercultural education (GEM IN)
 PRACTICE - Preventing Radicalism through Critical Thinking Competences - Module on Controversial Issues
 Reciprocal Maieutic Approach of Danilo Dolci
 Theory into Practice Strategies:
 Inclusive Practices for Managing Controversial Issues in the Classroom
 Theory into Practice Strategies:
 Inclusive Practices for Managing Controversial Issues in the Classroom

Διδασκαλία αμφιλεγόμενων θεμάτων: Ανάπτυξη αποτελεσματικής κατάρτισης για εκπαιδευτικούς και διευθυντές/ριες σχολείων	
Χώρα	Κύπρος, Ιρλανδία, Μαυροβούνιο, Ισπανία και Ηνωμένο Βασίλειο, με την υποστήριξη της Αλβανίας, της Αυστρίας, της Γαλλίας και της Σουηδίας.
Παράγοντες και ενδιαφερόμενοι φορείς	<p>Εταίροι Έργου:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Cyprus Pedagogical Institute, Ministry of Education and Culture, Κύπρος ● Curriculum Development Unit, City of Dublin Education and Training Board (CDET), Ιρλανδία ● UNESCO Chair in Education for Democratic Citizenship and Human Rights, Μαυροβούνιο ● Centro Nacional de Innovación e Investigación Educativa, Ισπανία ● Young Citizens (πρώην Citizenship Foundation), Ηνωμένο Βασίλειο <p>Συνεργαζόμενοι Εταίροι:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Institute for Development of Education, Αλβανία ● Demokratiezentrum Wien, Αυστρία ● Ministère de l'enseignement supérieur, de la recherche et de l'innovation, Γαλλία ● Swedish National Agency for Education, Σουηδία
Ομάδα-στόχος	Εκπαιδευτικοί και διευθυντές/ριες σχολείων
Περιγραφή:	<p>Το "Teaching controversial issues – developing effective training for teachers and school leaders" (Διδασκαλία αμφιλεγόμενων θεμάτων - Ανάπτυξη αποτελεσματικής κατάρτισης για εκπαιδευτικούς και διευθυντές/ριες σχολείων) είναι ένα πιλοτικό πρόγραμμα για εκπαιδευτικούς, που εκπονήθηκε το 2014, στο πλαίσιο του κοινού προγράμματος "Democratic and Inclusive School Culture in Operation (DISCO)", που ξεκίνησε τον Μάιο του 2013 και έληξε τον Δεκέμβριο του 2021, με την ονομασία "Human Rights and Democracy in Action" από το Συμβούλιο της Ευρώπης και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.</p>
Τύπος	Πακέτο κατάρτισης για εκπαιδευτικούς

Στόχος και κύριες πτυχές/στοιχεία	<p>Ο γενικός στόχος αυτού του πιλοτικού έργου ήταν η ανάπτυξη αποτελεσματικής κατάρτισης για τη διδασκαλία αμφιλεγόμενων θεμάτων και η ενίσχυση των ικανοτήτων και της εμπιστοσύνης των εκπαιδευτικών και των διευθυντών/ριών σχολείων στον τομέα αυτό σε διάφορα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης και πέραν αυτού. Ο κύριος πόρος που αναπτύχθηκε κατά τη διάρκεια αυτού του πιλοτικού προγράμματος είναι το εκπαιδευτικό πακέτο «Διδασκαλία αμφιλεγόμενων θεμάτων»: ένα πρόγραμμα επαγγελματικής ανάπτυξης για εκπαιδευτικούς που έχει σχεδιαστεί για να υποστηρίξει και να προωθήσει τη διδασκαλία αμφιλεγόμενων θεμάτων στα σχολεία της Ευρώπης. Το πρόγραμμα επιδιώκει να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις της διδασκαλίας αμφιλεγόμενων θεμάτων μέσω της ανάπτυξης μιας ολοκληρωμένης δέσμης υλικού κατάρτισης και επαγγελματικής ανάπτυξης.</p>
Αποτελέσματα, προκλήσεις και αντίκτυπος	<p>Οι χώρες-εταίροι σε αυτό το πιλοτικό πρόγραμμα εξέτασαν την υπάρχουσα βιβλιογραφία και τις εκπαιδευτικές προσεγγίσεις για να εξακριβώσουν τις βασικές προκλήσεις για τους/τις εκπαιδευτικούς και τους/τις διευθυντές/ριες σχολείων κατά τη διδασκαλία αμφιλεγόμενων θεμάτων στις τάξεις και τα σχολεία. Επίσης, συνέταξαν ένα έγγραφο επισκόπησης σχετικά με τους λόγους για τους οποίους η διδασκαλία αμφιλεγόμενων θεμάτων EDC/HRE είναι σημαντική και τον καθορισμό των βασικών αρχών και διαδικασιών που διέπουν τις αποτελεσματικές διδακτικές προσεγγίσεις. Ανέπτυξαν και εφάρμοσαν πιλοτικά ένα πρόγραμμα κατάρτισης για εκπαιδευτικούς και διευθυντές/ριες σχολείων, βασισμένο σε αποτελεσματικές αρχές και διαδικασίες, για την ανάπτυξη ικανοτήτων και εμπιστοσύνης στη διδασκαλία αμφιλεγόμενων θεμάτων. Τέλος, διοργανώθηκε ένα διεθνές συνέδριο για την ανταλλαγή μάθησης και των αποτελεσμάτων με άλλα κράτη μέλη, ευρωπαίους και διεθνείς εταίρους.</p> <p>Το έργο αυτό ήταν αξιοσημείωτο για τον μεγάλο αριθμό εκπαιδευτικών που συμμετείχαν στην ανάπτυξη και την τελειοποίηση του εκπαιδευτικού υλικού. Η πιλοτική κατάρτιση πραγματοποιήθηκε σε 6 χώρες εταίρους: τις χώρες πλήρους εταίρου, Κύπρο, Ιρλανδία, Ισπανία, Μαυροβούνιο</p>

	<p>και Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία) και τη χώρα συνεργαζόμενου εταίρου, την Αλβανία. Πάνω από 350 επαγγελματίες της εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένων εκπαιδευτικών, εκπαιδευτών/τριών ενηλίκων, φοιτητών/τριών εκπαιδευτικών, βοηθών εκπαιδευτικών, αξιωματούχων και εκπροσώπων ΜΚΟ συμμετείχαν στην κατάρτιση.</p>
<p>Δυνατότητα επανάληψης και διεύρυνσης των αποτελεσμάτων</p>	<p>Το εκπαιδευτικό πακέτο «Διδασκαλία αμφιλεγόμενων θεμάτων» για εκπαιδευτικούς έχει σχεδιαστεί κυρίως προς όφελος των εκπαιδευτικών σε όλα τα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα και σε όλα τα μαθήματα - από την προσχολική έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση, και από την Αγωγή του Πολίτη και τις Κοινωνικές Σπουδές έως τις Γλώσσες και τις Φυσικές Επιστήμες. Έχει σχεδιαστεί για χρήση σε συνεδρίες επαγγελματικής ανάπτυξης και/ή προ-υπηρεσιακής κατάρτισης εκπαιδευτικών υπό την καθοδήγηση ενός/μιας έμπειρου/ης εκπαιδευτή/τριας ή συντονιστή/τριας. Είναι επίσης χρήσιμο για τους/τις διευθυντές/ριες και τα ανώτερα στελέχη των σχολείων, δεδομένου ότι τα αμφιλεγόμενα θέματα δεν μπορούν να περιοριστούν στις αίθουσες διδασκαλίας: αναπόφευκτα επεκτείνονται και σε άλλους χώρους του σχολείου, στους διαδρόμους, στις καφετέριες, στις παιδικές χαρές και στις αίθουσες προσωπικού.</p> <p>Το Πακέτο δεν είναι εξειδικευμένο για συγκεκριμένες χώρες και είναι κατάλληλο για χρήση σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, καθώς έχει ήδη δοκιμαστεί με επιτυχία σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες. Επιπλέον, το υλικό έχει μεταφραστεί στα αγγλικά και σε 21 άλλες γλώσσες, ενισχύοντας την δυνατότητα να προσαρμοστεί και να εκτυπωθεί/διαμοιραστεί σε πολλά αντίτυπα σε πολλές χώρες και να αξιοποιηθεί καταλλήλως.</p> <p>Οι πόροι, οι ηλεκτρονικές εκδόσεις, η κατάρτιση, τα εργαστήρια και τα podcast που αναπτύχθηκαν για τα έργα που χρηματοδοτήθηκαν στο πλαίσιο του κοινού προγράμματος από το "Democratic and Inclusive School Culture in Operation (DISCO)" διατίθενται ελεύθερα στο διαδίκτυο για περαιτέρω διάδοση και υιοθέτηση από δημόσιους φορείς.</p>
<p>Βιωσιμότητα</p>	<p>Από την έναρξη του κοινού προγράμματος "Democratic and Inclusive School Culture in Operation (DISCO)" τον Μάιο του</p>

	<p>2013 ως πιλοτικό πρόγραμμα με την ονομασία "Human rights and democracy in action", το πρόγραμμα χρηματοδότησε έργα σε 38 χώρες και υποστήριξε 102 οργανισμούς. Το DISCO υποστήριξε τα 50 συμβαλλόμενα κράτη της Ευρωπαϊκής Πολιτιστικής Σύμβασης στην ενσωμάτωση του εκπαιδευτικού κεκτημένου, των πολιτικών και των εργαλείων στα εκπαιδευτικά συστήματα και στην προώθηση της εκπαίδευσης για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη και την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα (EDC/HRE).</p> <p>Τα έργα αντάλλαξαν ενεργά βέλτιστες πρακτικές και συνεργάστηκαν μεταξύ τους, αλλά και με τοπικές, περιφερειακές και εθνικές αρχές, ακόμη και με διεθνείς ενδιαφερόμενους φορείς σε ορισμένες περιπτώσεις. Αρκετά αποτελέσματα προωθούνται σε επίπεδο πολιτικής, ώστε να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητά τους.</p> <p>Πολλές δράσεις προγραμματίστηκαν για τα επόμενα χρόνια χάρη στους πόρους που αναπτύχθηκαν και τις νέες συνεργασίες που δημιουργήθηκαν. Αυτά θα συμβάλουν περαιτέρω στην προώθηση και τη συνεχή ανάπτυξη της εκπαίδευσης σε θέματα πολιτότητας και ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ευρώπη, πέραν του πεδίου εφαρμογής του κοινού προγράμματος DISCO της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Συμβουλίου της Ευρώπης.</p> <p>Όλες οι εκδόσεις του προγράμματος από το 2013, συμπεριλαμβανομένης της εργαλειοθήκης για τη διδασκαλία αμφιλεγόμενων θεμάτων, είναι διαθέσιμες στο διαδίκτυο σε πολλές γλώσσες.</p>
Σύνδεσμος	https://rjp-eu.coe.int/en/web/charter-edc-hre-pilot-projects/teaching-controversial-issues-developing-effective-training-for-teachers-and-school-leaders
Άλλες σχετικές πληροφορίες ή πόροι	<p>Διδασκαλία αμφιλεγόμενων θεμάτων - Πακέτο επαγγελματικής ανάπτυξης για την αποτελεσματική διδασκαλία αμφιλεγόμενων θεμάτων: στα αγγλικά & σε 21 ακόμη γλώσσες.</p> <p>The Joint Programme Publications.</p>

Διαχείριση αντιπαραθέσεων: Ένα εργαλείο εκπαίδευσης για όλο το σχολείο	
Χώρα	Αυστρία, Κύπρος, Ιρλανδία, Μαυροβούνιο και Ηνωμένο Βασίλειο, με την υποστήριξη της Αλβανίας, της Γαλλίας και της Σουηδίας.
Παράγοντες και ενδιαφερόμενοι φορείς	<p>Εταίροι Έργου</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Democracy Centre, Αυστρία ● Federal Ministry for Education and Women's Affairs, Αυστρία ● Cyprus Pedagogical Institute, Ministry of Education and Culture, Κύπρος ● City of Dublin Vocational Education Committee Curriculum Development Unit, Ιρλανδία ● University of Montenegro, Μαυροβούνιο ● Citizenship Foundation, Ηνωμένο Βασίλειο <p>Συνεργαζόμενοι Εταίροι:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Institute for Development of Education, Αλβανία ● Ministère de l'enseignement supérieur, de la recherche et de l'innovation, Γαλλία ● Swedish National Agency for Education, Σουηδία
Ομάδα-στόχος	Διευθυντές/ριες σχολείων και ανώτερα στελέχη
Σύντομη περιγραφή:	Η «Διαχείριση αντιπαραθέσεων» δημοσιεύεται στο πλαίσιο του προγράμματος πιλοτικών σχεδίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης/του Συμβουλίου της Ευρώπης "Human Rights and Democracy in Action", το οποίο στοχεύει στην εφαρμογή των αρχών του Χάρτη του Συμβουλίου της Ευρώπης για την εκπαίδευση για τη δημοκρατική πολιτότητα και την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα.
Τύπος	Εργαλειοθήκη: εργαλείο προσωπικού προβληματισμού για διευθυντές/ριες σχολείων και ανώτερα στελέχη.
Στόχος και κύριες πτυχές/στοιχεία	Το πιλοτικό πρόγραμμα "Managing Controversy: A Whole-School Training Tool" (Διαχείριση αντιπαραθέσεων: Ένα εργαλείο εκπαίδευσης για όλο το σχολείο) διεξήχθη το 2015 και είχε ως στόχο την ανάπτυξη ενός εκπαιδευτικού εργαλείου για τη διαχείριση της αντιπαραθέσεως στα σχολεία, το οποίο προσφέρει πρακτική υποστήριξη στους/στις διευθυντές/ριες

	<p>και τα ανώτερα στελέχη των σχολείων σχετικά με τον τρόπο προληπτικής διαχείρισης και αντίδρασης σε αμφιλεγόμενα ζητήματα εντός και εκτός του σχολείου. Κατά τη διάρκεια της υλοποίησης του πιλοτικού προγράμματος, αναπτύχθηκε μια έκδοση που θα συμβάλει στην ενίσχυση της διαχείρισης αμφιλεγόμενων θεμάτων σε επίπεδο ολόκληρου του σχολείου. Η έκδοση αυτή ωφελεί τους νέους και συμβάλλει επίσης στην αποτελεσματικότερη Εκπαίδευση για τη Δημοκρατική Ιδιότητα του Πολίτη και την Εκπαίδευση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (EDC/HRE), καθώς και στην προστασία και ενίσχυση των δημοκρατικών μας κοινωνιών.</p>
<p>Αποτελέσματα, προκλήσεις και αντίκτυπος</p>	<p>Οι χώρες-εταίροι σε αυτό το πιλοτικό πρόγραμμα παρήγαγαν τα ακόλουθα αποτελέσματα:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ένα εργαλείο κατάρτισης για όλο το σχολείο σχετικά με τη διαχείριση αμφιλεγόμενων θεμάτων. - Ένα έγγραφο επισκόπησης, σχετικά με τους λόγους για τους οποίους οι διευθυντές/ριες και οι ανώτεροι υπεύθυνοι των σχολείων διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στη διαχείριση αμφιλεγόμενων θεμάτων στα σχολεία. - Ένας πρακτικός οδηγός "How to" για την παροχή απαντήσεων και καθοδήγησης σε σχέση με τις συχνές ερωτήσεις για τους/τις διευθυντές/ριες και ανώτερους υπεύθυνους σχολείων σχετικά με την προληπτική και αντιδραστική διαχείριση αμφιλεγόμενων θεμάτων. - Ένας ηλεκτρονικός πίνακας προσωπικής αξιολόγησης - σε βασικές πτυχές των σχολικών πολιτικών και πρακτικών που επηρεάζουν το πόσο καλά τα σχολεία διαχειρίζονται την αντιπαράθεση, έτσι ώστε οι διευθυντές/ριες και ανώτατοι υπεύθυνοι σχολείων (πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης) να μπορούν να δουν πού βρίσκονται τα σχολεία τους και να σχεδιάσουν περαιτέρω ενέργειες. - Το εκπαιδευτικό εργαλείο ενσωματώνεται στις υφιστάμενες δραστηριότητες του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Εκπαίδευση για τη Δημοκρατική Ιδιότητα του Πολίτη / Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα (EDC/HRE), συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης Pestalozzi, των κρατών μελών και των

	<p>οργανισμών-εταίρων, όπως το Ευρωπαϊκό Κέντρο Wergeland και το πρόγραμμα Summer Academy.</p> <p>Όλα τα παραδοτέα του έργου έχουν σχεδιαστεί και δοκιμαστεί πιλοτικά από εκπροσώπους χωρών από όλα τα μήκη και πλάτη της Ευρώπης που συμμετείχαν σε αυτό το πιλοτικό έργο.</p>
Δυνατότητα επανάληψης και διεύρυνσης των αποτελεσμάτων	<p>Αυτό το εκπαιδευτικό πακέτο είναι ένα εργαλείο προσωπικού προβληματισμού για τους/τις διευθυντές/ριες σχολείων, τις ηγετικές ομάδες και τους/τις εκπαιδευτικούς, το οποίο προσφέρει καθοδήγηση σχετικά με τη διαχείριση αμφιλεγόμενων θεμάτων στα σχολεία και τα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα. Το εργαλείο βοηθά τους/τις επαγγελματίες να προβληματιστούν σχετικά με τον τρόπο διαχείρισης των αντιπαραθέσεων στα σχολεία τους και προσφέρει πρακτικές προτάσεις για το πώς θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν πιο προληπτικά και στρατηγικά.</p> <p>Το εργαλείο αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί παράλληλα με το συνοδευτικό εκπαιδευτικό πακέτο «Διαχείριση αντιπαραθέσεων». Απευθύνεται σε διευθυντές/ριες σχολείων και εκπαιδευτικούς, αλλά μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί από μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ) και κοινοτικές οργανώσεις. Το εργαλείο αποτελεί απάντηση στην έκκληση των φορέων χάραξης πολιτικής και των επαγγελματιών σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες για αποτελεσματικότερη κατάρτιση των σχολικών ηγετών και των εκπαιδευτικών στον χειρισμό αμφιλεγόμενων θεμάτων, ως επείγον εκπαιδευτικό ζήτημα.</p> <p>Το εργαλείο περιλαμβάνει εννέα ενότητες, καθεμία από τις οποίες ασχολείται με έναν διαφορετικό τομέα της σχολικής ζωής ή του σχολικού περιβάλλοντος που θα μπορούσε να έχει αντίκτυπο στη διαχείριση αμφιλεγόμενων θεμάτων. Συμβάλλει στην ενίσχυση του ρόλου της εκπαίδευσης στην προώθηση των βασικών αξιών της δημοκρατίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του κράτους δικαίου. Προωθεί επίσης την ιδέα ότι η εκπαίδευση βρίσκεται στην πρώτη γραμμή για την αντιμετώπιση κοινωνικών δεινών όπως ο βίαιος εξτρεμισμός και η ριζοσπαστικοποίηση των νέων, η ξενοφοβία και οι διακρίσεις, καθώς και η βία και η ρητορική μίσους.</p>

	<p>Όλες οι εκδόσεις του προγράμματος από το 2013, συμπεριλαμβανομένης της εργαλειοθήκης για τη διαχείριση των αντιπαραθέσεων, είναι διαθέσιμες στο διαδίκτυο σε πολλές γλώσσες.</p>
Βιωσιμότητα	<p>Η ανάπτυξη αυτού του εκπαιδευτικού εργαλείου αναδεικνύει τη σημασία του να βοηθηθούν τα παιδιά και οι νέοι ώστε να μάθουν να ζουν και να συνεργάζονται ειρηνικά και ισότιμα, όσο διαφορετικό και αν είναι το υπόβαθρο, οι πεποιθήσεις ή οι ταυτότητές τους, καθώς και το ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η τυπική, μη τυπική και άτυπη εκπαίδευση στην επίτευξη αυτού του στόχου. Υπάρχει ένα ευρύ φάσμα παραγόντων που ωθούν στη χρήση του εγχειριδίου σε όλη την Ευρώπη, όπως η ανάγκη αντιμετώπισης του εξτρεμισμού, της τρομοκρατίας και των εγκλημάτων μίσους, η ανάγκη παροχής πρόσβασης στην εκπαίδευση στους/στις νεοαφιχθέντες/είσες πρόσφυγες και μετανάστες/ριες, η ανάγκη αντιμετώπισης των σημερινών προκλήσεων για τη δημοκρατία (π.χ. η άνοδος του εθνικισμού και του λαϊκισμού εις βάρος της ευρωπαϊκής ενότητας) κ.λπ.</p> <p>Η χρήση αυτού του εργαλείου για να βοηθήσει στην αντιμετώπιση ενός ευρέος φάσματος πλαισίων και ζητημάτων στις διάφορες περιοχές της Ευρώπης υπογραμμίζει την ευελιξία και την προσαρμοστικότητά του. Αποδεικνύεται χρήσιμο σημείο εκκίνησης για την κατάρτιση όσων εργάζονται σε σχολεία και άλλα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα, ώστε να αισθάνονται πιο άνετα στο χειρισμό αμφιλεγόμενων θεμάτων. Τους ενθαρρύνει επίσης να βλέπουν το χειρισμό αμφιλεγόμενων θεμάτων ως φυσικό μέρος των προσπαθειών τους να εκπαιδεύσουν τα παιδιά και τους νέους σε όλη την Ευρώπη ώστε να προωθήσουν, καθώς και να προστατεύσουν και να υπερασπιστούν τις δημοκρατικές κοινωνίες του 21ου αιώνα.</p> <p>Αυτό το εργαλείο προσωπικού προβληματισμού έχει χρησιμοποιηθεί από διάφορους οργανισμούς, εκπαιδευτές/ριες και συντονιστές/ριες σε διάφορα εκπαιδευτικά πλαίσια σε όλη την Ευρώπη. Επιπλέον, το Συμβούλιο της Ευρώπης ενσωματώνει επίσης ενεργά το εγχειρίδιο στο τρέχον πρόγραμμα δραστηριοτήτων του για την</p>

	υποστήριξη της προώθησης της Εκπαίδευσης για τη Δημοκρατική Ιδιότητα του Πολίτη/Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα (EDC/HRE).
Σύνδεσμος	https://rjp-eu.coe.int/en/web/charter-edc-hre-pilot-projects/project-1-managing-controversy-a-whole-school-training-tool
Άλλες σχετικές πληροφορίες ή πόροι	Διαχείριση αντιπαραθέσεων: ανάπτυξη στρατηγικής για το χειρισμό των αντιπαραθέσεων και τη διδασκαλία αμφιλεγόμενων θεμάτων στα σχολεία στα αγγλικά & σε 4 ακόμη γλώσσες . The Joint Programme Publications.

Ισότητα και Ένταξη στην Εκπαίδευση: Δύναμη μέσω της ποικιλομορφίας

Χώρα	Παρίσι
Παράγοντες και ενδιαφερόμενοι φορείς	Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)
Ομάδα-στόχος	Εκπαιδευτικοί, διευθυντές/ριες σχολείων, υπεύθυνοι χάραξης εκπαιδευτικής πολιτικής, κυβερνήσεις, όσοι/ες ενδιαφέρονται για θέματα ποικιλομορφίας, ισότητας και ένταξης
Σύντομη περιγραφή:	<p>Οι κυβερνήσεις και οι υπεύθυνοι χάραξης εκπαιδευτικής πολιτικής ανησυχούν όλο και περισσότερο για την ισότητα και την ένταξη στην εκπαίδευση λόγω διαφόρων παγκόσμιων τάσεων, όπως οι δημογραφικές αλλαγές, η μετανάστευση και οι προσφυγικές κρίσεις, η αύξηση των ανισοτήτων και η κλιματική αλλαγή. Τα τελευταία χρόνια, το πρόγραμμα του ΟΟΣΑ "Strength through Diversity Project" (Δύναμη μέσω της ποικιλομορφίας) έχει αναπτύξει μια πλούσια βάση δεδομένων για να βοηθήσει τις χώρες να εντοπίσουν και να υποστηρίξουν τις ανάγκες των διαφορετικών μαθητών/τριών και να προωθήσουν πιο δίκαια και χωρίς αποκλεισμούς εκπαιδευτικά συστήματα.</p> <p>Το έργο διεξήχθη σε δύο φάσεις. Η πρώτη φάση του προγράμματος του ΟΟΣΑ «Δύναμη μέσω της ποικιλομορφίας», η ένταξη των μεταναστών/τριών και των προσφύγων/ισσών στα σχολεία και τα συστήματα κατάρτισης, παρείχε στοιχεία για να βοηθήσει τις χώρες να θεσπίσουν ή να επεκτείνουν πολιτικές ένταξης για τη στήριξη των μεταναστών/τριών και την προώθηση της κοινωνικής συνοχής.</p> <p>Ωστόσο, η μετανάστευση είναι μόνο μία από τις πολλές διαστάσεις της ποικιλομορφίας που μπορούν να επηρεάσουν την ευημερία των μαθητών/τριών και οι οποίες πρέπει να ληφθούν υπόψη στα εκπαιδευτικά συστήματα. Η δεύτερη φάση του έργου, Εκπαίδευση για κοινωνίες χωρίς αποκλεισμούς, καθιερώνει ένα ολιστικό πλαίσιο που επιτρέπει την ανάλυση ενός ευρύτερου φάσματος διαστάσεων της ποικιλομορφίας, των διασταυρώσεών τους μεταξύ τους και εντός των ποικίλων παραμέτρων της</p>

	κοινωνικοοικονομικής κατάστασης και της γεωγραφικής θέσης.
Τύπος	Έκθεση αναφοράς
Στόχος και κύριες πτυχές/στοιχεία	<p>Η «Δύναμη μέσω της ποικιλομορφίας: Εκπαίδευση για κοινωνίες χωρίς αποκλεισμούς» αποσκοπεί στον προσδιορισμό του τρόπου με τον οποίο τα εκπαιδευτικά συστήματα μπορούν να είναι δίκαια και χωρίς αποκλεισμούς, υποστηρίζοντας τα μαθησιακά αποτελέσματα και την ευημερία των διαφορετικών πληθυσμών και διασφαλίζοντας ότι όλα τα άτομα είναι σε θέση να συνεργαστούν με τους άλλους σε όλο και πιο ποικιλόμορφες και πολύπλοκες κοινωνίες. Ο στόχος είναι να διασφαλιστεί ότι όλα τα εκπαιδευτικά συστήματα θα είναι πιο προσιτά, αποδεκτά, προσαρμόσιμα και οικονομικά προσιτά στις ανάγκες όλων των μαθητών/τριών.</p>
Αποτελέσματα, προκλήσεις και αντίκτυπος	<p>Μια σειρά από αποτελέσματα σχεδιάστηκαν για να βοηθήσουν στη χάραξη πολιτικής και στην εξέταση διαφορετικών προσεγγίσεων στον τομέα της εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Απολογισμός των υφιστάμενων πολιτικών και πρακτικών στις χώρες - Φόρα πολιτικής και διαδικασίες - Έγγραφα εργασίας που αφορούν συγκεκριμένες πτυχές πολιτικής της ένταξης και της ισότητας στην εκπαίδευση - Εκθέσεις ιστορικού ανά χώρα - Εκθέσεις επισκόπησης ανά χώρα - Συναντήσεις εκπροσώπων των χωρών για την ανασκόπηση της προόδου και την ανταλλαγή εμπειριών - Μια τυπολογία προσεγγίσεων για την εξέταση της εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς σε όσο το δυνατόν περισσότερες χώρες - Συγκριτική συνθετική έκθεση ή σειρά θεματικών συγκριτικών εκθέσεων. <p>Στις 31 Ιανουαρίου 2023, η ομάδα «Δύναμη μέσω της ποικιλομορφίας» δημοσίευσε την έκθεση «Ισότητα και ένταξη στην εκπαίδευση: Δύναμη μέσω της ποικιλομορφίας».</p>

**Δυνατότητα
επανάληψης και
διεύρυνσης των
αποτελεσμάτων**

Αυτή η έκθεση του έργου «Δύναμη μέσω της ποικιλομορφίας» εξετάζει πώς τα εκπαιδευτικά συστήματα μπορούν να ανταποκριθούν στην αυξανόμενη ποικιλομορφία και να προωθήσουν μεγαλύτερη ισότητα και ένταξη στην εκπαίδευση. Με βάση ένα ολιστικό πλαίσιο για τη μελέτη της ποικιλομορφίας, της ισότητας και της ένταξης στην εκπαίδευση, η έκθεση εξετάζει πέντε βασικούς τομείς πολιτικής (δηλ. διακυβέρνηση, χρηματοδότηση, ανάπτυξη ικανοτήτων, παρεμβάσεις σε σχολικό επίπεδο και παρακολούθηση και αξιολόγηση), παρέχει παραδείγματα πολιτικών και πρακτικών και προσφέρει συμβουλές πολιτικής για την προώθηση πιο δίκαιων και χωρίς αποκλεισμούς εκπαιδευτικών συστημάτων.

Οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής, οι εκπαιδευτικοί, τα σχολεία, τα κυβερνητικά κόμματα και οποιοσδήποτε ενδιαφέρεται για αυτόν τον τομέα θα μπορούσε να επωφεληθεί από αυτή την έκδοση. Κάποιος μπορεί να χρησιμοποιήσει το έγγραφο αυτό για να κατανοήσει τους παράγοντες που διαμορφώνουν την ισότητα και τη συμπερίληψη στην εκπαίδευση και τον τρόπο υποστήριξης ενός ποικιλόμορφου πληθυσμού, τις σχετικές προκλήσεις και τις πιθανές πολιτικές απαντήσεις. Επιπλέον, η παρούσα έκδοση μοιράζεται γνώσεις σχετικά με τον τρόπο δημιουργίας της ικανότητας προώθησης της ισότητας και της ένταξης, τον τρόπο προώθησης, παρακολούθησης και αξιολόγησης της ισότητας και της ένταξης μέσω παρεμβάσεων σε σχολικό επίπεδο και μια σειρά από βασικά βήματα προς μια ισότιμη και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση.

Όλα τα υλικά του έργου έχουν σχεδιαστεί με επίκεντρο έξι σημαντικά θέματα: μετανάστευση, εθνοτικές ομάδες, εθνικές μειονότητες και αυτόχθονες πληθυσμοί, φύλο, ταυτότητα φύλου και σεξουαλικός προσανατολισμός, ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, χάρισμα και πέντε βασικοί τομείς πολιτικής: (1) διακυβέρνηση, (2) πόροι, (3) ανάπτυξη ικανοτήτων, (4) παρεμβάσεις σε επίπεδο σχολείου και (5) παρακολούθηση και αξιολόγηση. Αυτό καθιστά το υλικό ευέλικτο και προσαρμόσιμο σε οποιοδήποτε πλαίσιο ή επίπεδο εκπαίδευσης, ενώ κάθε ενδιαφερόμενος θα

	<p>μπορούσε να το χρησιμοποιήσει ως αναφορά για να προσαρμόσει πρακτικές στις δικές του δραστηριότητες.</p> <p>Η παρούσα έκθεση αναλύει στοιχεία από τις περισσότερες χώρες μέλη του ΟΟΣΑ για να περιγράψει την ισότητα και την ένταξη στην εκπαίδευση- να παρουσιάσει τις διαφορές μεταξύ των διαφορετικών ομάδων μαθητών/τριών, τις ομάδες που λαμβάνουν ειδική παροχή στο πλαίσιο του σχολικού προγράμματος, τα εκπαιδευτικά συστήματα που περιλαμβάνουν πολιτικές που στοχεύουν στις διασταυρώσεις των μαθητικών κενών κ.λπ. Οι πληροφορίες αυτές θα μπορούσαν να βοηθήσουν τα εκπαιδευτικά συστήματα σε όλη την Ευρώπη να εντοπίσουν συγκεκριμένες ανάγκες και να εστιάσουν σε στοχευμένες ομάδες μαθητών/τριών όταν ασχολούνται με την ισότητα και την ένταξη στα σχολεία.</p>
Βιωσιμότητα	<p>Το πρόγραμμα «Ισότητα και ένταξη στην εκπαίδευση: Δύναμη μέσω της ποικιλομορφίας» διατίθεται ελεύθερα στο διαδίκτυο σε έκδοση μόνο για ανάγνωση. Σε όλη τη διάρκεια του έργου εφαρμόζονται διαδικτυακά σεμινάρια, αναρτήσεις σε blog και podcast για την περαιτέρω διάδοση των δραστηριοτήτων και των αποτελεσμάτων του έργου.</p>
Σύνδεσμος	<p>https://www.oecd-ilibrary.org/education/equity-and-inclusion-in-education_e9072e21-en</p>
Άλλες σχετικές πληροφορίες ή πόροι	<p>Πρώθηση της εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς για ποικιλόμορφες κοινωνίες: Εννοιολογικό πλαίσιο</p> <p>Παρουσίαση σε διαδικτυακό σεμινάριο σχετικά με το πώς μπορούν τα εκπαιδευτικά συστήματα και τα σχολεία να υποστηρίξουν τους/τις ευάλωτους/ες μαθητές/τριες κατά τη διάρκεια του κλεισίματος και της επαναλειτουργίας των σχολείων</p> <p>Αναλυτικό πλαίσιο για την ισότητα και την ένταξη</p>

Στρατηγικές μετατροπής της θεωρίας σε πράξη: Συμπεριληπτικές πρακτικές για τη διαχείριση αμφιλεγόμενων θεμάτων στην τάξη	
Χώρα	Αυστραλία
Παράγοντες και ενδιαφερόμενοι φορείς	Flinders University
Ομάδα-στόχος	Εκπαιδευτικοί και διευθυντές/ριες σχολείων
Περιγραφή:	Ένα ενημερωτικό δελτίο που εκπονήθηκε από το Πανεπιστήμιο Flinders και περιγράφει στρατηγικές και συμβουλές για τη διαχείριση αμφιλεγόμενων θεμάτων στη διδασκαλία.
Τύπος	Εργαλείο/στρατηγική
Στόχος και κύριες πτυχές/στοιχεία	Σκοπός του παρόντος εγγράφου είναι να υποστηρίξει τους/τις εκπαιδευτικούς στην εξεύρεση συμπεριληπτικών τρόπων αντιμετώπισης αμφιλεγόμενων θεμάτων και να βοηθήσει τους/τις μαθητές/τριές τους να αναγνωρίζουν και να σκέφτονται κριτικά για τις διάφορες πτυχές ενός επιχειρήματος, διαχωρίζοντας τις δικές τους αξίες, πεποιθήσεις και συναισθήματα από την ανάλυση και την αξιολόγησή του.
Αποτελέσματα, προκλήσεις και αντίκτυπος	Η ανάδειξη των αντιπαραθέσεων και η παροχή βοήθειας στους/στις μαθητές/τριες αποτελεί σημαντικό μέρος της (τριτοβάθμιας) εκπαίδευσης και της πνευματικής ανάπτυξης των μαθητών/τριών. Ωστόσο, λόγω της δυσφορίας που μπορεί να προκαλέσει η συζήτηση επί αντιπαραθέσεων τόσο στο προσωπικό όσο και στους/στις μαθητές/τριες, η αποφυγή των αντιπαραθέσεων μπορεί να αποτελέσει πειρασμό. Αυτό το βοήθημα μοιράζεται ορισμένες στρατηγικές και συμβουλές για τη διαχείριση αμφιλεγόμενων θεμάτων στη διδασκαλία.
Δυνατότητα επανάληψης και διεύρυνσης των αποτελεσμάτων	Αυτό το φυλλάδιο με συμβουλές αφορά τρόπους διαχείρισης αμφιλεγόμενων θεμάτων σε συζητήσεις στην τάξη, χωρίς πολιτισμικούς αποκλεισμούς. Ωστόσο, οι στρατηγικές μπορούν να εφαρμοστούν σε οποιοδήποτε μαθησιακό πλαίσιο ή επίπεδο εκπαίδευσης με στόχο την ανάπτυξη: (α) της ικανότητας αμφισβήτησης των παραδοχών και υιοθέτησης

	νέας σκέψης, (β) της κοινωνικής, πολιτιστικής και οικονομικής κατανόησης και (γ) των διεθνών προοπτικών που εμπλουτίζουν την εμπειρία.
Βιωσιμότητα	Το φύλλο συμβουλών «Πρακτικές χωρίς αποκλεισμούς για τη διαχείριση αμφιλεγόμενων θεμάτων» είναι ελεύθερα διαθέσιμο στο διαδίκτυο για όποιον ενδιαφέρεται να αντιμετωπίσει την αντιπαράθεση σε συζητήσεις στην τάξη.
Σύνδεσμος	https://taylorinstitute.ucalgary.ca/sites/default/files/Content/Resources/Teaching-Controversial-Issues/Inclusive-Practices-for-Managing-Controversial-Issues-Flinders-University-Australia.pdf

“Game to EMbrace INtercultural education” – GEM IN, πρόγραμμα Erasmus+	
Χώρες	Ιταλία, Ελλάδα, Πορτογαλία, Κύπρος, Αυστρία, Γαλλία
Παράγοντες και ενδιαφερόμενοι φορείς	CESIE (Ιταλία), Symplexis & Regional Directorate of Primary and Secondary Education in Western Greece (Ελλάδα), INOVA+ & Casa do Professor (Πορτογαλία), CARDET & The Grammar School Nicosia (Κύπρος), Compass GmbH (Αυστρία), ALDA (Γαλλία)
Ομάδα-στόχος	Εκπαιδευτικοί δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, μη τυπικοί εκπαιδευτικοί, μαθητές/τριες και νέοι ηλικίας 14-18 ετών
Περιγραφή:	<p>Το Erasmus+ έργο GEM IN (https://gem-in.eu) υλοποιήθηκε από τον Ιανουάριο του 2020 έως τον Μάιο του 2022 για να υποστηρίξει τη διαπολιτισμική εκπαίδευση στο σχολείο και σε μη τυπικά περιβάλλοντα για τη νεολαία. Δημιουργήθηκε ως μέσο για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης, του διαπολιτισμικού διαλόγου και της ενεργού συμμετοχής στα κοινά, μέσω της προώθησης των ευρωπαϊκών αξιών.</p> <p>Το έργο κλιμάκωσε ένα σύνολο αποτελεσμάτων και προσεγγίσεων που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο του προηγούμενου έργου: "Game for EuroMed - GEM" (https://gameforeuromed.eu). Το σκεπτικό του βασίστηκε στη χρήση ενός επιτραπέζιου παιχνιδιού και μιας σειράς δοκιμασμένων εργαλείων, πρακτικών και μεθοδολογιών, ικανών να προσεγγίσουν και να κινητοποιήσουν μαθητές/τριες που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση και κινδυνεύουν από κοινωνικό αποκλεισμό και πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου. Στο πλαίσιο αυτής της διαδικασίας, στις 6 στοχευμένες χώρες της ΕΕ πραγματοποιήθηκαν σχολαστικές παρεμβάσεις αναβάθμισης και αξιοποίησης, επιπτώσεων στην πολιτική και παρακολούθησης.</p>
Τύπος	Έργο Erasmus+ που δημιούργησε ένα επιτραπέζιο παιχνίδι και συμπληρωματικά εργαλεία (εκπαιδευτικό πρόγραμμα και παιδαγωγικό πακέτο), καθώς και συστάσεις πολιτικής.
Στόχος και κύριες πτυχές/στοιχεία	Το GEM IN είχε ως στόχο την υποστήριξη της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης στο σχολείο και σε μη τυπικά περιβάλλοντα νεολαίας. Οι στόχοι του έργου ήταν:

	<ul style="list-style-type: none"> • Να εισαγάγει καινοτόμες προσεγγίσεις στους/στις εκπαιδευτικούς και τους/τις μη τυπικούς εκπαιδευτικούς, ώστε να είναι σε θέση να συζητήσουν για την εκπαίδευση του πολίτη υπό διαπολιτισμική προοπτική, • Να ενισχύσει την απόκτηση κοινωνικών και πολιτικών ικανοτήτων μεταξύ των νέων (μαθητών/τριών), • Να προωθήσει τις κοινές αξίες και • να ενθαρρύνει τον κριτικό προβληματισμό. <p>Ταυτόχρονα, το έργο είχε ως στόχο να παράσχει γνώσεις και συστάσεις πολιτικής για στρατηγικές παρέμβασης για την προώθηση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και της ενεργού πολιτότητας μέσω ενός καινοτόμου εκπαιδευτικού πλαισίου.</p>
Αποτελέσματα, προκλήσεις και αντίκτυπος	<p>Το 3ο πακέτο εργασίας 3 (WP3) του έργου περιλάμβανε τη φάση πιλοτικής εφαρμογής του επιτραπέζιου παιχνιδιού GEM IN και των συμπληρωματικών εργαλείων που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο ενός ολοκληρωμένου εκπαιδευτικού προγράμματος που επιτρέπει τον κριτικό προβληματισμό σχετικά με πολυεπίπεδες και πολυποίκιλες έννοιες, όπως οι κοινές αξίες της ΕΕ, οι κοινωνικές και πολιτικές ικανότητες, ο διαπολιτισμικός διάλογος, υπέρ των ομάδων-στόχων.</p> <p>Η ανατροφοδότηση που συγκεντρώθηκε μέσω των προβλεπόμενων δραστηριοτήτων ήταν σημαντικές για τη συνοχή και την αναβάθμιση των ορθών πρακτικών που εντοπίστηκαν (η μεθοδολογική προσέγγιση και τα παιδαγωγικά εργαλεία) κατά την οριστικοποίηση των ανανεωμένων προϊόντων.</p> <p>Οι κύριες δραστηριότητες του WP3 περιλάμβαναν τα ακόλουθα καθήκοντα:</p> <p>A3.1 Δημιουργία εθνικών ομάδων εργασίας εκπαιδευτικών και μη τυπικών εκπαιδευτικών, οι οποίες συνέβαλαν στην επικαιροποίηση του περιεχομένου των καλών πρακτικών του GEM</p> <p>A3.2 Κατάρτιση εκπαιδευτικών και μη τυπικών εκπαιδευτικών με τη χρήση του παιδαγωγικού πακέτου</p> <p>A3.3 Φάση πιλοτικής εφαρμογής με μαθητές/τριες</p>

A3.4 Οριστικοποίηση του παιδαγωγικού πακέτου και του προγράμματος GEM IN.

- Προπαρασκευαστική κατάρτιση για τους/τις εκπαιδευτικούς:

ο Κατά τη διάρκεια της υλοποίησης αυτής της φάσης, κάθε οργανισμός συγκρότησε μια εθνική ομάδα εργασίας 10 εκπαιδευτικών και μη τυπικών εκπαιδευτικών, με σκοπό την προώθηση μιας κοινής και συμμετοχικής διαδικασίας εργαλείων και πόρων από τη βάση (bottom-up) κατά τη διάρκεια της πιλοτικής εφαρμογής του παιδαγωγικού πακέτου και της προτεινόμενης μεθοδολογικής προσέγγισης και συμμετείχε σε μια προκαταρκτική κατάρτιση για να διασφαλιστεί η αποτελεσματική εφαρμογή του παιδαγωγικού πακέτου GEM IN στην τάξη. Αναφέρεται ότι η εφαρμογή του παιδαγωγικού πακέτου GEM IN έγινε είτε δια ζώσης είτε εξ αποστάσεως, λόγω της πανδημίας COVID-19 και των κυβερνητικών μέτρων που ελήφθησαν σε κάθε χώρα εταίρο.

- Πιλοτική εφαρμογή του παιδαγωγικού πακέτου GEM IN:

ο Κατάρτιση 50 εκπαιδευτικών και μη τυπικών εκπαιδευτικών συνολικά (10/5 χώρες υλοποίησης, δηλαδή όλες οι χώρες που εκπροσωπούνται στη σύμπραξη εκτός από τη Γαλλία). Το έργο παρέδωσε τις συνεδρίες πιλοτικής εφαρμογής και παρείχε στους/στις εκπαιδευτικούς και τους/τις μη τυπικούς εκπαιδευτικούς τις γνώσεις και τις ικανότητες για την αποτελεσματική εφαρμογή των εργαστηρίων των μαθητών/τριών της πιλοτικής εφαρμογής και την επίτευξη των μαθησιακών αποτελεσμάτων.

ο Ο στόχος ήταν να απευθυνθούν συνολικά 1000 μαθητές/τριες και νέοι (200/χώρα υλοποίησης, δηλ. 5 χώρες συνολικά) σε σχολεία και κέντρα εκπαίδευσης νέων κατά τη διάρκεια των μηνών της πιλοτικής εφαρμογής, ώστε να καταστεί δυνατή η δοκιμή του Παιδαγωγικού πακέτου στο πλαίσιο του προγράμματος διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.

- Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα GEM IN που υποστηρίζει την πιλοτική εφαρμογή

	<p>Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα που χρησιμοποιήθηκε κατά τη διάρκεια της πιλοτικής εφαρμογής περιλάμβανε τα εξής:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Εκπαιδευτικό πλαίσιο GEM IN ως εργαλείο για τους/τις εκπαιδευτικούς και τους/τις μη τυπικούς εκπαιδευτικούς για την εφαρμογή των δραστηριοτήτων GEM IN σε σχολικά πλαίσια, • Παιδαγωγικό πακέτο που περιλαμβάνει 3 αλληλένδετες συνιστώσες: <ol style="list-style-type: none"> 1) Οδηγός GEM IN, που παρέχει επίσης μια σειρά οδηγιών (π.χ. σχέδια μαθήματος) για να καθοδηγήσει τους/τις εκπαιδευτικούς στην εφαρμογή του προγράμματος, 2) επιτραπέζιο παιχνίδι GEM IN, 3) Αρχείο κοινών αξιών GEM IN. <p>Τα αποτελέσματα της εφαρμογής του GEM IN WP3 περιλάμβαναν τα εξής:</p> <p>Σε δια ζώσης εσωτερικές, εξωτερικές, εικονικές και υβριδικές δραστηριότητες που πραγματοποιήθηκαν σε 5 χώρες της ΕΕ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Συμμετείχαν περισσότερα από 40 σχολεία και εκπαιδευτικά ιδρύματα • διοργανώθηκαν 9 εργαστήρια για εκπαιδευτικούς • 82 επαγγελματίες/εκπαιδευτικοί εφάρμοσαν το πακέτο • 1146 μαθητές/τριες (14-18 ετών) έπαιξαν και έμαθαν (506 από αυτούς ήταν 14-15 ετών) • Απαντήθηκαν 620 ερωτήσεις του παιχνιδιού • 82 οργανισμοί συμμετείχαν στις ομάδες εργασίας
<p>Δυνατότητα επανάληψης και διεύρυνσης των αποτελεσμάτων</p>	<p>Δεδομένου ότι το έργο είναι διακρατικό, έχει ήδη σχεδιαστεί και υλοποιηθεί με τη δυνατότητα να αναπαραχθεί και να προσαρμοστεί εύκολα από άλλα σχολεία σε άλλες χώρες. Το υλικό του έργου έχει ήδη μεταφραστεί στις γλώσσες των εταίρων.</p> <p>Ο πυρήνας του έργου ενσωματώνεται σε ένα προσαρμόσιμο επιτραπέζιο παιχνίδι και σε σχετικό εκπαιδευτικό υλικό που δοκιμάστηκε πιλοτικά (προσβάσιμα στο διαδίκτυο).</p>

	<p>Το GEM IN είναι ένα παιχνίδι που προωθεί την κοινωνική ένταξη και την μάθηση μέσω της δράσης. Είναι ένα μη τυπικό εργαλείο που μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε διάφορα διαπολιτισμικά πλαίσια και από διαφορετικούς φορείς.</p> <p>Η μη τυπικότητα του παιχνιδιού καθιστά το GEM IN ένα εργαλείο που μπορεί εύκολα να φέρει κοντά νέους και νέες, μειώνοντας όλα εκείνα τα εμπόδια λόγω των πολιτισμικών διαφορών και του «άγνωστου» που συχνά δημιουργούν ανισότητες ή εμποδίζουν την πολιτισμική επικοινωνία μεταξύ των νέων με διαφορετικό υπόβαθρο.</p>
Βιωσιμότητα	<p>Η διαπολιτισμική εκπαίδευση μπορεί να βοηθήσει τους νέους να κατανοήσουν τη δική τους θέση και να αποκτήσουν γνώση και κυριαρχία σε αυτήν, κατανοώντας παράλληλα τόσο τις ευρωπαϊκές όσο και τις εθνικές συνθήκες που διαμορφώνουν τον κόσμο.</p> <p>Το έργο είχε ως στόχο την παροχή πρακτικού και θεωρητικού υλικού που μπορεί να προσαρμοστεί και να χρησιμοποιηθεί από εκπαιδευτικούς, εκπαιδευτές/τριες, εργαζόμενους στη νεολαία και δασκάλους στην άτυπη εκπαίδευση.</p> <p>Οι στόχοι του 4ου Πακέτου Εργασίας του έργου συνδέθηκαν με τη βιωσιμότητα και τη συμμετοχή πολλών ενδιαφερόμενων φορέων σε εθνικό και διεθνικό επίπεδο. Η αποτελεσματική αξιοποίηση και μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα διασφαλίστηκαν μέσω μιας σειράς στρατηγικών ενεργειών, ιδίως με τη σύσταση εθνικών συμβουλευτικών επιτροπών ενδιαφερομένων μερών.</p> <p>Το «Στρατηγικό σχέδιο αξιοποίησης» και το λειτουργικό πακέτο του έργου είναι διαθέσιμα στο διαδίκτυο στη διεύθυνση https://gem-in.eu/en/results.</p>
Σύνδεσμος	https://gem-in.eu

Η ηλεκτρονική πλατφόρμα της UNESCO για τον διαπολιτισμικό διάλογο

Χώρα	Διεθνής πρακτική (η πλατφόρμα είναι διαθέσιμη στα αγγλικά)
Παράγοντες και ενδιαφερόμενοι φορείς	UNESCO, the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
Ομάδα-στόχος	Οργανισμοί, άτομα, εμπειρογνώμονες και παράγοντες επιρροής από διάφορους χώρους στον τομέα της ψυχαγωγίας, της κυβέρνησης και της ακαδημαϊκής κοινότητας. Διαμορφωτές πολιτικής, δημόσιοι υπάλληλοι, ακαδημαϊκοί, διεθνείς οργανισμοί, εταιρείες και μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί.
Περιγραφή:	Η ηλεκτρονική πλατφόρμα της UNESCO για τον διαπολιτισμικό διάλογο διευκολύνει την ανταλλαγή γνώσεων και τη δικτύωση μεταξύ ατόμων με διαφορετικό υπόβαθρο που έχουν κοινό στόχο την ανταλλαγή ιδεών για ειρηνικές και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνίες.
Τύπος	Παγκόσμιος συνεργατικός κόμβος αφιερωμένος στον διαπολιτισμικό διάλογο
Στόχος και κύριες πτυχές/στοιχεία	<p>Στόχος της ηλεκτρονικής πλατφόρμας είναι να φέρει σε επαφή ανθρώπους με διαφορετικό υπόβαθρο, επιτρέποντάς τους να μαθαίνουν ο ένας από τον άλλον, συμβάλλοντας παράλληλα στην ηλεκτρονική πλατφόρμα για διάφορα θέματα όπως οι ανισότητες, η τεχνητή νοημοσύνη, ο ρατσισμός και οι διακρίσεις, η ενσωμάτωση της ιδιότητας του πολίτη με βάση το φύλο, η ενδυνάμωση της νεολαίας και του φύλου, η ανεξιθρησκεία, οι πολιτιστικές παραδόσεις, οι γλώσσες, η μετανάστευση και η αφομοίωση και η υποστήριξη της ένταξης περιθωριοποιημένων ομάδων.</p> <p>Η πολιτισμική ποικιλομορφία και ο διαπολιτισμικός διάλογος αποτελούν το κλειδί για την επίτευξη συναίνεσης σχετικά με την οικουμενική θεμελίωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η ηλεκτρονική πλατφόρμα προωθεί καλές πρακτικές μέσω πρωτοβουλιών, όπως έργα, προγράμματα, δημοσιεύσεις, καλλιτεχνικές εκφράσεις και εκπαιδευτικό υλικό, τα οποία συμβάλλουν επίσης στη βιώσιμη ανάπτυξη. Η ηλεκτρονική πλατφόρμα θα προωθήσει τη δράση επί τόπου εμπνέοντας,</p>

	<p>ενδυναμώνοντας και διοχετεύοντας μια παγκόσμια ενέργεια στο διαδίκτυο.</p> <p>Η ηλεκτρονική πλατφόρμα περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενότητες:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Σχετικά (σχετικά με την ηλεκτρονική πλατφόρμα, τι είναι ο διαπολιτισμικός διάλογος, ποιοι είμαστε, χορηγός) ● Καλές πρακτικές ● Κόμβος γνώσης (γλωσσάρι εννοιών, δημοσιεύσεις και άρθρα) ● Γνώμη (βίντεο) <p>Παραθέτοντας την Γκαμπριέλα Ράμος, τη βοηθό του γενικού διευθυντή για τις κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες της UNESCO: «Η ηλεκτρονική πλατφόρμα της UNESCO για τον διαπολιτισμικό διάλογο έχει σχεδιαστεί για να ανταποκριθεί στο σημερινό χάσμα αμοιβαίας κατανόησης, το οποίο εμφανίζεται όταν η επικοινωνία μεταξύ πολιτισμικά διαφορετικών ομάδων αποτυγχάνει, εμποδίζοντας τελικά την καλή θέληση και τη συνεργασία. Ο χώρος αυτός χρησιμεύει ως παγκόσμιος κόμβος για την ανταλλαγή γνώσεων, τη δικτύωση και τη μάθηση σχετικά με τις βέλτιστες πρακτικές που προσφέρουν αντίκτυπο και επιταχύνουν καθημερινά την αλλαγή. Η ηλεκτρονική πλατφόρμα συγκεντρώνει μια μεγάλη ποικιλία ενδιαφερομένων μερών που ασχολούνται με νέες ιδέες και μοιράζονται καινοτόμες προσεγγίσεις σχετικά με τον τρόπο ενσωμάτωσης ευάλωτων και περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, την προώθηση της ισότητας των φύλων, την ενδυνάμωση της νεολαίας, την ενίσχυση της κατανόησης μεταξύ διαφορετικών θρησκειών ή πολιτισμών και πολλά άλλα».</p>
<p>Αποτελέσματα, προκλήσεις και αντίκτυπος</p>	<p>Η ηλεκτρονική πλατφόρμα φιλοδοξεί να έχει σημαντική συμβολή στην Ατζέντα 2030. Ο διάλογος είναι απαραίτητος για την οικοδόμηση εμπιστοσύνης μεταξύ των κοινοτήτων και την ενίσχυση της ενότητας. Ο διαπολιτισμικός διάλογος είναι ένα μέσο για την οικοδόμηση και τη διατήρηση ειρηνικών κοινοτήτων. Αυτός ο κρίσιμος ρόλος ορίζεται στην Ατζέντα 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Ο διάλογος προάγει τη συνεργασία, την κοινωνική ένταξη και είναι απαραίτητος για την τήρηση</p>

	<p>της υπόσχεσης να μην μείνει κανείς πίσω κατά την αντιμετώπιση των παγκόσμιων προκλήσεων. Ειδικότερα, ο διάλογος συμβάλλει στην επίτευξη και των 17 στόχων βιώσιμης ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών.</p>
<p>Δυνατότητα επανάληψης και διεύρυνσης των αποτελεσμάτων</p>	<p>Ο χάρτης καλών πρακτικών του έργου μπορεί να αναπαραχθεί και να εφαρμοστεί σε διάφορες γλώσσες και εθνικά πλαίσια (https://www.unesco.org/interculturaldialogue/en/good-practices/map).</p> <p>Οι καλές πρακτικές που συγκεντρώθηκαν από όλο τον κόσμο παρουσιάζουν μια ποικιλία πρωτοβουλιών, όπως έργα, προγράμματα, δημοσιεύσεις, καλλιτεχνικές εκφράσεις και εκπαιδευτικό υλικό. Κάθε μία από αυτές επιτρέπει μια σαφέστερη κατανόηση της έννοιας και της πρακτικής του διαπολιτισμικού διαλόγου και την προσαρμογή του στις τοπικές ανάγκες και τα πλαίσια. Οι καλές πρακτικές της ηλεκτρονικής πλατφόρμας της UNESCO όχι μόνο προωθούν την αμοιβαία κατανόηση και τον σεβασμό της ποικιλομορφίας μέσω του διαπολιτισμικού διαλόγου, αλλά και υποστηρίζουν κοινωνίες χωρίς αποκλεισμούς και ειρηνικές κοινωνίες.</p>
<p>Βιωσιμότητα</p>	<p>Η ηλεκτρονική πλατφόρμα της UNESCO για τον διαπολιτισμικό διάλογο είναι ένας συνεργατικός παγκόσμιος κόμβος, ο οποίος παρουσιάζει μια μεγάλη ποικιλία καλών πρακτικών για την προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου από όλο τον κόσμο. Χρησιμεύει ως πρώτο σημείο αναφοράς για την ενημέρωση σχετικά με τις νέες καινοτομίες στον τομέα του διαπολιτισμικού διαλόγου, λειτουργώντας ως ένα ενιαίο σημείο για όσους θέλουν να εμπλακούν σε αυτόν τον σημαντικό τομέα εργασίας, παρέχοντας μια ολοκληρωμένη, φιλική προς τον χρήστη επισκόπηση των βασικών εννοιών και των πολλά υποσχόμενων πόρων για τον διαπολιτισμικό διάλογο. Μπορεί να αποτελέσει πηγή έμπνευσης για ποικίλα ακροατήρια, όπως φοιτητές/τριες, ΜΚΟ, κυβερνήσεις, εταιρείες του ιδιωτικού τομέα, πολιτιστικούς οργανισμούς και πολλούς άλλους.</p> <p>Επιπλέον, άνθρωποι και οργανισμοί που αποτελούν έμπνευση μοιράζονται τις δημοσιεύσεις τους σχετικά με το πώς ο διαπολιτισμικός διάλογος έχει βοηθήσει και μπορεί να συνεχίσει να βοηθά τις κοινότητές μας να οικοδομήσουν</p>

	<p>ειρηνικές και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνίες. Οι δημοσιεύσεις αυτές προέρχονται από διαφορετικά ακροατήρια και καλύπτουν διάφορα θέματα, όπως η ενίσχυση του διαπολιτισμικού διαλόγου, η μέτρηση του διαπολιτισμικού διαλόγου και η μετακίνηση των παραδοχών σε ερευνητικές έρευνες.</p> <p>Το γεγονός ότι οι χρήστες μπορούν να χρησιμοποιούν τις φόρμες υποβολής και να συμβάλλουν στην πλατφόρμα, μοιράζοντας καλές πρακτικές, προτείνοντας άρθρα και δημοσιεύσεις και συμμετέχοντας στο διάλογο, αποτελεί πλεονέκτημα για τη βιωσιμότητα του εργαλείου. Το hashtag #WeNeedToTalk συμβάλλει επίσης στη διάδοση της πλατφόρμας.</p>
Σύνδεσμος	https://www.unesco.org/interculturaldialogue
Άλλες σχετικές πληροφορίες ή πόροι	<p>Βίντεο στο Youtube:</p> <p>Η ηλεκτρονική πλατφόρμα της UNESCO για τον διαπολιτισμικό διάλογο</p>

PRACTICE - Πρόληψη του ριζοσπαστισμού μέσω ικανοτήτων κριτικής σκέψης - Ενότητα 1: Αμφιλεγόμενα θέματα

Χώρα	Ιταλία
Παράγοντες και ενδιαφερόμενοι φορείς	Οι οργανισμοί που ανέπτυξαν και υλοποίησαν το έργο είναι οι ακόλουθοι: Centro Sviluppo Creativo Danilo Dolce, BLINC – Blended Learning Institutions Cooperative, Expanding Horizons, KMOP – Social Action and Innovation Center, Mhtconsult ApS, Compass gmbh and Fondazione Hallgarten Franchetti Centro Studi Villa Montesca.
Ομάδα-στόχος	Εκπαιδευτικοί δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης
Περιγραφή:	<p>Το έργο PRACTICE αντιμετώπισε την ανάγκη των εκπαιδευτικών να αποκτήσουν νέες δεξιότητες και ικανότητες για να περιηγηθούν αποτελεσματικά στις πολύπλοκες πραγματικότητες της τάξης και να ασχοληθούν με αυτοπεποίθηση με διαφορετικές ομάδες μαθητών/τριών. Αναπτύχθηκε ένα «Πρόγραμμα πρόληψης της ριζοσπαστικοποίησης» που αποτελεί ένα καινοτόμο εργαλείο για τους/τις εκπαιδευτικούς και το προσωπικό εκπαιδευτικής υποστήριξης για την ενίσχυση των δεξιοτήτων κριτικής σκέψης και της ανθεκτικότητας των μαθητών/τριών, συζητώντας ανοιχτά αμφιλεγόμενα θέματα. Έχει στόχο να στηρίξει τον σχολικό τομέα και τους/τις επαγγελματίες που εργάζονται σε αυτόν ώστε να βελτιώσουν την ικανότητά τους να αξιοποιούν τις δυνατότητες των νέων προσεγγίσεων, μεθοδολογιών και διεθνών προοπτικών, για την πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης, μέσω της ανάπτυξης της κριτικής σκέψης και των σχετικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων, καθώς και αποτελεσματικών πρακτικών και γνώσεων που σχετίζονται με το θέμα.</p> <p>Πρόκειται για έναν Ανοικτό Εκπαιδευτικό Πόρο (ΑΕΠ), που εγγυάται ευελιξία και προσαρμοστικότητα στους μελλοντικούς χρήστες του. Μέσω αυτής της καινοτόμου μορφής, παρέχει θεωρητικό περιεχόμενο, στρατηγικές, καινοτόμες προσεγγίσεις, πρακτικές ασκήσεις και δραστηριότητες μη τυπικής εκπαίδευσης.</p>

Το πρόγραμμα οργανώνεται σε δύο μέρη: Το πρώτο μέρος περιλαμβάνει θεωρητικές πληροφορίες και εκπαιδευτικό υλικό για εκπαιδευτικούς στους ακόλουθους μαθησιακούς τομείς:

- Κριτική σκέψη
- Ψηφιακή επίγνωση
- Ενεργός ακρόαση και ανοικτή επικοινωνία
- Ανοιχτό μυαλό και δημιουργική σκέψη
- Διαπολιτισμική ευαισθητοποίηση
- Επίλυση συγκρούσεων

Το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει έναν κατάλογο με περισσότερες από 50 δραστηριότητες μη τυπικής εκπαίδευσης που μπορούν να χρησιμοποιηθούν με τους/τις μαθητές/τριες σε συγκεκριμένα επίκαιρα θέματα:

- Μετανάστευση
- Φύλο
- Πολιτισμός και ταυτότητες
- Διαδικτυακή ζωή, ρητορική μίσους και διαδικτυακός εκφοβισμός
- Διακρίσεις και δικαιώματα
- Παγκόσμιες συγκρούσεις και ανθρώπινα δικαιώματα

Ειδικότερα, μία ενότητα είναι αφιερωμένη γενικά στα αμφιλεγόμενα θέματα, αναδεικνύοντας την πρόκληση για τους/τις εκπαιδευτικούς να αποφασίσουν πώς να προσεγγίσουν αμφιλεγόμενα θέματα στην τάξη και περιλαμβάνοντας προτάσεις και μεθόδους για τους/τις εκπαιδευτικούς.

Η ενότητα στοχεύει στη δημιουργία ασφαλών χώρων όπου μπορούν να συζητηθούν αμφιλεγόμενα θέματα, διασφαλίζοντας την ασφάλεια τόσο των εκπαιδευτικών όσο και των μαθητών/τριών. Για τους/τις εκπαιδευτικούς, αυτό σημαίνει ότι μπορούν να αντιμετωπίσουν αμφιλεγόμενα θέματα χωρίς να διακινδυνεύσουν την ασφάλειά τους ή να δημιουργήσουν μια δύσκολη κατάσταση. Για τους/τις

	<p>μαθητές/τριες, αυτό σημαίνει να έχουν την ευκαιρία να διερευνήσουν πολλές προοπτικές σε ένα θέμα, χωρίς να αισθάνονται πεισμένοι/ες να αποκαλύψουν προσωπικές πληροφορίες ή να εκθέσουν τις απόψεις τους.</p>
Τύπος	Εκπαιδευτικές Ενότητες
Στόχος και κύριες πτυχές/στοιχεία	<p>Η κύρια πτυχή της ενότητας είναι να παρέχει στους/στις εκπαιδευτικούς την ευκαιρία να προβληματιστούν σχετικά με ορισμένες πτυχές που σχετίζονται με τη διδασκαλία αμφιλεγόμενων θεμάτων που σχετίζονται με την ιδιότητα του πολίτη και τα δικαιώματα στην τάξη, παρέχοντας πρακτικές προσεγγίσεις και δραστηριότητες που επιτρέπουν στους/στις μαθητές/τριες να διερευνήσουν ευαίσθητα θέματα που μπορεί να προκύψουν στις καθημερινές συζητήσεις στην τάξη, στο σπίτι, με τους/τις φίλους/ες, αλλά με ασφαλή και κριτικό τρόπο.</p> <p>Οι μαθησιακοί στόχοι παρέχουν στους/στις εκπαιδευτικούς πρακτικές δραστηριότητες για την υποστήριξη των μαθητών/τριών:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Στην διερεύνηση αμφιλεγόμενων θεμάτων με ασφαλή τρόπο ● Στην ενθάρρυνση του προβληματισμού σχετικά με τις δικές τους προϋπάρχουσες γνώσεις και προοπτικές για ένα συγκεκριμένο θέμα ● Στη δημιουργία ενός ασφαλούς χώρου για την τόνωση της κριτικής ανάλυσης ευαίσθητων θεμάτων και της ανοιχτής ανταλλαγής και αντιπαράθεσης μεταξύ ιδεών και απόψεων. <p>Πιο συγκεκριμένα, οι προτεινόμενες δραστηριότητες στοχεύουν:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Στην ενθάρρυνση τη συζήτηση ● Στον συντονισμό συζητήσεων ● Στην ανάπτυξη κριτικής σκέψης
Αποτελέσματα, προκλήσεις και αντίκτυπος	<p>Κατά τη διάρκεια των τριών ετών που οι εταίροι εργάζονταν στο PRACTICE, παρά τις προκλήσεις που προέκυψαν από την πανδημία COVID-19 και τους σχετικούς περιορισμούς, το έργο κατάφερε να επιτύχει τους στόχους του.</p>

	<p>Με βάση το έργο και τους συγκεκριμένους στόχους, τα αποτελέσματα και τις επιπτώσεις των ενοτήτων, μπορεί να θεωρηθεί ως Καλή Πρακτική, καθώς πληροί τα ακόλουθα κριτήρια: οδηγεί σε πραγματική αλλαγή (παρέχοντας πρακτικές προσεγγίσεις και δραστηριότητες για τους/τις εκπαιδευτικούς ώστε να αντιμετωπίσουν αμφιλεγόμενα θέματα στην τάξη), έχει σημαντικό αντίκτυπο (εμπλέκοντας 120 εκπαιδευτικούς και περισσότερους από 300 μαθητές/τριες από περίπου 40 σχολεία σε 6 χώρες της ΕΕ, καθώς και άλλους/ες επαγγελματίες της εκπαίδευσης), επιδεικνύει καινοτόμο προσέγγιση (παρέχοντας έναν ασφαλή και κριτικό χώρο για τους/τις μαθητές/τριες ώστε να εξερευνήσουν ευαίσθητα θέματα) και επιδεικνύει βιωσιμότητα (παρέχοντας, μεταξύ πολλών άλλων, ένα εγχειρίδιο για τους/τις εκπαιδευτικούς και συστάσεις πολιτικής για το έργο της πρόληψης).</p>
Δυνατότητα επανάληψης και διεύρυνσης των αποτελεσμάτων	<p>Ο τομέας της εκπαίδευσης παγκοσμίως αντιμετωπίζει προκλήσεις όσον αφορά την αντιμετώπιση και τη συζήτηση αμφιλεγόμενων θεμάτων, ορισμένα περισσότερο από άλλα. Επομένως, η δημιουργία ασφαλών χώρων όπου μπορούν να συζητηθούν αμφιλεγόμενα θέματα είναι απαραίτητη.</p> <p>Πολλά σχολεία και εκπαιδευτικά ιδρύματα θα μπορούσαν να επωφεληθούν από τέτοια έργα, ιδίως εκείνα που βρίσκονται σε περιοχές που πλήττονται από συγκρούσεις και πόλωση. Η επιτυχία και ο αντίκτυπος του έργου μπορούν να μετρηθούν μέσω ποιοτικών και ποσοτικών δεδομένων, καθιστώντας ευκολότερη την αναπαραγωγή του σε διαφορετικά πλαίσια.</p> <p>Επιπλέον, το έργο μπορεί να προσαρμοστεί ώστε να ανταποκρίνεται στις συγκεκριμένες ανάγκες διαφορετικών κοινοτήτων, εξασφαλίζοντας τη συνάφεια και τη βιωσιμότητά του.</p>
Βιωσιμότητα	<p>Η ενότητα φαίνεται να είναι βιώσιμη σε όλες τις θεσμικές, κοινωνικές και οικονομικές διαστάσεις. Σε θεσμικό επίπεδο, το έργο έχει συγκεντρώσει το ενδιαφέρον και την υποστήριξη πολλών εκπαιδευτικών και επαγγελματιών της εκπαίδευσης σε πολλές χώρες. Σε κοινωνικό επίπεδο, η ενότητα ασχολείται με την κρίσιμη ανάγκη για ασφαλείς και κριτικούς χώρους συζήτησης αμφιλεγόμενων θεμάτων, συμβάλλοντας σε μια</p>

	<p>κοινωνία με ανοιχτό μυαλό και σεβασμό. Τα αποτελέσματα του έργου υπόσχονται την προώθηση της ειρηνικής συνύπαρξης και την αποκλιμάκωση της κοινωνικής έντασης μεταξύ αντιτιθέμενων ομάδων, τόσο στα σχολεία όσο και στην ευρύτερη κοινότητα. Επιπλέον, η οικονομική προσβασιμότητα της ενότητας ως δωρεάν εκπαιδευτικό πρόγραμμα αυξάνει τις δυνατότητες αναπαραγωγής και επεκτασής της.</p>
Σύνδεσμος	<p>https://practice-school.eu/part2</p>
Άλλες σχετικές πληροφορίες ή πόροι	<p>Το έργο PRACTICE περιλαμβάνει ενότητες που εμβαθύνουν περισσότερο σε αμφιλεγόμενα θέματα. Μπορούν να συμβάλουν στην ανάπτυξη του DD@S όσον αφορά το περιεχόμενο και τον τρόπο αντιμετώπισης διαφόρων θεμάτων σε σχέση με την εθνικότητα, τη θρησκεία και την πολυπολιτισμικότητα: μετανάστευση, φύλο, πολιτισμός και ταυτότητες, διαδικτυακή ζωή, ρητορική μίσους και διαδικτυακός εκφοβισμός, διακρίσεις και δικαιώματα, παγκόσμιες συγκρούσεις και ανθρώπινα δικαιώματα.</p>

Η αμοιβαία μαϊευτική προσέγγιση του Danilo Dolci

Χώρα	Ιταλία
Παράγοντες και ενδιαφερόμενοι φορείς	Η Αμοιβαία Μαιευτική Προσέγγιση (Reciprocal Maieutic Approach/RMA) είναι μια δημοφιλής διαλεκτική μεθοδολογία έρευνας και αυτό-ανάλυσης που δοκιμάστηκε από τον Danilo Dolci από τη δεκαετία του '50 και από το σημερινό Κέντρο Δημιουργικής Ανάπτυξης στον εκπαιδευτικό και κοινωνιολογικό τομέα σήμερα.
Ομάδα-στόχος	Η μεθοδολογική προσέγγιση μπορεί να χρησιμοποιηθεί με κάθε είδους ομάδες-στόχους και έχει χρησιμοποιηθεί ιδιαίτερα στον εκπαιδευτικό τομέα.
Περιγραφή:	<p>Αμοιβαία Μαιευτική Προσέγγιση (RMA), μια διαλεκτική μέθοδος έρευνας και λαϊκής αυτό-ανάλυσης για την ενδυνάμωση κοινοτήτων και ατόμων. Η RMA προάγει το αίσθημα ευθύνης μεταξύ των ανθρώπων που συμβάλλουν στην ανάπτυξη μιας κοινής ιδέας για την πραγματοποίηση αλλαγής στον ατομικό και συλλογικό κοινωνικό/πολιτικό/οικονομικό/εκπαιδευτικό τομέα (Mangano, 1992). Η RMA προωθεί την ανάπτυξη των δυνατοτήτων όλων να ανακαλύπτουν, να αναλύουν, να φαντάζονται και να πειραματίζονται με την ικανότητα να αλλάζουν την πραγματικότητα και να δρουν χωρίς βία.</p> <p>Δημιουργεί στους ανθρώπους την επίγνωση του τρόπου εντοπισμού των δικών τους προβλημάτων και την επιθυμία να συμμετέχουν στο σχεδιασμό και την υλοποίηση πιθανών λύσεων.</p> <p>Η RMA χρησιμοποιήθηκε από τον Danilo Dolci από τη δεκαετία του '50 έως τα τέλη της δεκαετίας του '90 για να βελτιώσει τις συνθήκες διαβίωσης των φτωχών ανθρώπων στη Σικελία, αντιμετωπίζοντας ζητήματα κοινωνικού αποκλεισμού, φτώχειας, χαμηλής εκπαίδευσης και διαφθοράς. Στόχος του ήταν να συνειδητοποιήσουν οι άνθρωποι τη δική τους δύναμη και τις δικές τους δυνατότητες μέσω μιας δημοκρατικής και μη βίαιης μεθόδου, την οποία ονόμασε μαϊευτική και ενσωμάτωσε στην κοινωνική, εκπαιδευτική και πολιτική πρακτική.</p>
Τύπος	Μέθοδος για δημοκρατικό διάλογο και αυτό-ανάλυση

<p>Στόχος και κύριες πτυχές/στοιχεία</p>	<p>Η αμοιβαία μαϊευτική προσέγγιση (RMA) είναι μια «...διαδικασία συλλογικής διερεύνησης που έχει ως αφετηρία την εμπειρία και τη διαίσθηση των ατόμων». (Dolci, 1996).</p> <p>Η RMA του Danilo Dolci επικεντρώνεται στη διαδικασία διαμοιρασμού των απαντήσεων, της εξερεύνησης και της δημιουργίας μέσω μιας αμοιβαίας διαδικασίας μεταξύ τουλάχιστον δύο ατόμων, συνήθως σε ένα ομαδικό περιβάλλον, όπου ένα άτομο θέτει ερωτήσεις και οι άλλοι συνεργάζονται για να βρουν απαντήσεις. Στόχος της RMA είναι να εμπλέκει άμεσα τους ενδιαφερόμενους, αντί να επιβάλλει έτοιμες αλήθειες. Ο Dolci πίστευε ότι οι πόροι για την αλλαγή είναι παρόντες στους ίδιους τους ανθρώπους και θεωρεί την εκπαιδευτική και μαθησιακή δέσμευση απαραίτητη για τη δημιουργία μιας πιο υπεύθυνης κοινωνίας των πολιτών. Η προσέγγιση του Dolci προωθεί την αίσθηση της κοινότητας και της ατομικής ευθύνης, της εμπειρίας και της διαίσθησης.</p>
<p>Αποτελέσματα, προκλήσεις και αντίκτυπος</p>	<p>Η μέθοδος RMA, η οποία αναπτύχθηκε από τον Danilo Dolci από την έννοια της σωκρατικής μαϊευτικής, θεωρεί τον διάλογο ως διαλεκτικό εργαλείο για την επίτευξη της αλήθειας, αλλά προσθέτει επίσης την ιδέα ότι η γνώση προέρχεται από μια αμοιβαία σχέση και εμπειρία. Στο RMA, όλοι/ες οι συμμετέχοντες/ουσες μαθαίνουν ο ένας από τον άλλο μέσω του διαλόγου και του κοινού προβληματισμού πάνω σε συγκεκριμένα θέματα.</p> <p>Ο Dolci χρησιμοποίησε το RMA σε φτωχά περιβάλλοντα, φέρνοντας ανθρώπους που ζουν σε δύσκολες περιοχές να έρθουν κοντά και να συζητήσουν ανοιχτά τι τους επηρεάζει και τι θα μπορούσε να αλλάξει σε προσωπικό και κοινοτικό επίπεδο. Μπορεί επίσης να περιγραφεί ως μια στρατηγική ομαδικής επικοινωνίας, μια ολιστική προσέγγιση αυτό-ανάλυσης που έχει τη δυνατότητα να παρέχει μια τέτοια παρέμβαση και καθώς έχει βασικό ρόλο όχι μόνο στην ενδυνάμωση της κοινότητας αλλά και στην ενίσχυση μιας διαδικασίας αυτό-ανάλυσης και επικοινωνιακών δεξιοτήτων στην ομάδα, επιτρέποντας την έκφραση των αναγκών και μια κριτική ανάλυση του πλαισίου της ζωής.</p> <p>Η προσέγγιση προωθεί την αίσθηση ευθύνης μεταξύ των ανθρώπων που μπορεί να οριστεί ως «μια διαδικασία</p>

συλλογικής διερεύνησης που θεωρεί τις εμπειρίες και τις διαισθήσεις των ατόμων ως σημεία αναφοράς».

Έτσι, δεν εστιάζει μόνο στις τρέχουσες δεξιότητες των ενηλίκων, αλλά και στις δυνατότητές τους και στους αποτελεσματικούς τρόπους που θα τους κάνουν να αισθανθούν υπεύθυνοι για το μέλλον τους.

Αντίκτυπος:

- Η χρήση της RMA στη Σικελία από τη δεκαετία του '50 είχε συγκεκριμένο αντίκτυπο.
- Τα μαθησιακά αποτελέσματα σε διάφορα εθνικά πλαίσια κατέδειξαν ανάπτυξη των γνωστικών και σχεσιακών/πολιτισμικών ικανοτήτων, που αποτελεί χαρακτηριστικό γνώρισμα της RMA.
- Οι εκπαιδευόμενοι/ες όχι μόνο απέκτησαν νέες γνώσεις για ορισμένα θέματα, αλλά ανέπτυξαν επίσης μετά-γνώση σχετικά με την επικοινωνία, την κατανόηση των προοπτικών των άλλων, την αμφισβήτηση των δικών τους προκαταλήψεων και τη δημιουργία σχέσεων για την καλύτερη κατανόηση και αντιμετώπιση των προβλημάτων.

Η RMA έχει αποδειχθεί ότι είναι αποτελεσματική στην επίτευξη συγκεκριμένων στόχων και αποτελεσμάτων, μέσω του συν-σχεδιασμού λύσεων σε κοινά ζητήματα. Για παράδειγμα, μετά από μια συλλογική διαδικασία προβληματισμού μέσω της RMA, ο τοπικός πληθυσμός αναγνώρισε την έλλειψη υδάτινων πόρων ως έναν σημαντικό λόγο που εμποδίζει την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής. Μετά από διάφορες διαδηλώσεις και δράσεις συνηγορίας, το ιταλικό κράτος χρηματοδότησε την κατασκευή της υποδομής τη δεκαετία του 1960.

Τη δεκαετία του 1970, μετά από διαβούλευση με τους γονείς και τα παιδιά μέσω του εργαστηρίου RMA, ένα καινοτόμο σχολείο χτίστηκε στην ύπαιθρο, όπως ακριβώς το φαντάζονταν και το ήθελαν, το Εκπαιδευτικό Κέντρο Mirto. Το πρόγραμμα σπουδών αποφασίστηκε επίσης από τα παιδιά, αφού ρωτήθηκαν τι ήθελαν να μαθαίνουν κάθε μέρα.

Η προσέγγιση έχει αποδώσει σταθερά θετικά αποτελέσματα όσον αφορά την ανάπτυξη γνωστικών και σχεσιακών/πολιτισμικών ικανοτήτων στους/στις ενήλικες εκπαιδευόμενους/ες, καθώς και τη διευκόλυνση της

	<p>ανάπτυξης μετά-γνώσεων σχετικά με την επικοινωνία, την κατανόηση των προοπτικών των άλλων και τη δημιουργία σχέσεων για την καλύτερη αντιμετώπιση των προβλημάτων. Επιπλέον, η προσέγγιση έχει προσαρμοστεί σε διάφορα πλαίσια και εκτός Σικελίας από το CSC, υποδεικνύοντας τη δυνατότητα μακροπρόθεσμου βιώσιμου αντίκτυπου και ευρείας υιοθέτησης.</p>
<p>Δυνατότητα επανάληψης και διεύρυνσης των αποτελεσμάτων</p>	<p>Ορισμένες πιθανές προϋποθέσεις που μπορεί να απαιτούνται για την αναπαραγωγή και προσαρμογή της RMA από οργανισμούς ή σχολεία σε διαφορετικά πλαίσια ή γεωγραφικές περιοχές:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Εκπαιδευμένοι/ες συντονιστές/τριες: Η προσέγγιση RMA απαιτεί εκπαιδευμένους/ες συντονιστές/τριες, οι οποίοι/ες είναι ικανοί/ές να θέτουν ερωτήσεις, να προωθούν τη συνεργασία και να καθοδηγούν τις ομάδες κατά τη διαδικασία διερεύνησης και δημιουργίας. ● Υποστηρικτική οργανωτική κουλτούρα: Για την επιτυχή υιοθέτηση της RMA, οι οργανισμοί ή τα σχολεία θα πρέπει να έχουν μια κουλτούρα που υποστηρίζει τη συνεργασία, τη δημιουργικότητα και την εξερεύνηση. ● Πλαίσιο: Η RMA μπορεί να χρειαστεί να προσαρμοστεί ώστε να ανταποκρίνεται στις ειδικές ανάγκες, το πολιτισμικό πλαίσιο και τα μαθησιακά στυλ διαφορετικών ομάδων ή γεωγραφικών περιοχών. ● Αξιολόγηση και παρακολούθηση: Οι οργανισμοί ή τα σχολεία θα πρέπει να καθιερώσουν συστήματα αξιολόγησης και παρακολούθησης της αποτελεσματικότητας της RMA στην επίτευξη των στόχων και των σκοπών τους. <p>Αυτές είναι μερικές μόνο από τις πιθανές προϋποθέσεις που μπορεί να απαιτηθούν για τους οργανισμούς ή τα σχολεία προκειμένου να αναπαράγουν και να προσαρμόσουν την RMA σε διαφορετικά πλαίσια ή γεωγραφικές περιοχές. Είναι σημαντικό να εξεταστούν προσεκτικά οι μοναδικές ανάγκες και συνθήκες κάθε οργανισμού ή σχολείου και να αναπτυχθεί ένα προσαρμοσμένο σχέδιο για την εφαρμογή της RMA που να λαμβάνει υπόψη τους παράγοντες αυτούς.</p>
<p>Βιωσιμότητα</p>	<p>Θεσμικά, η RMA μπορεί να είναι βιώσιμη εάν οι οργανισμοί και τα σχολεία που την εφαρμόζουν δεσμευτούν να την</p>

	<p>ενσωματώσουν στην κουλτούρα και τις αξίες τους. Αυτό απαιτεί μακροπρόθεσμο σχεδιασμό και υποστήριξη από την ηγεσία, καθώς και συνεχή κατάρτιση και ευκαιρίες ανάπτυξης για το προσωπικό.</p> <p>Σε κοινωνικό επίπεδο, η RMA έχει επιδείξει βιωσιμότητα προωθώντας μια ανοιχτόμυαλη στάση έρευνας και διευκολύνοντας συζητήσεις για αμφιλεγόμενα θέματα. Αυτό μπορεί να συμβάλει στη δημιουργία μιας πιο περιεκτικής και ανεκτικής κοινότητας και στην εκτόνωση των κοινωνικών εντάσεων μεταξύ αντιτιθέμενων ομάδων. Για την επιτυχή αναπαραγωγή της RMA, είναι σημαντικό για τους οργανισμούς και τα σχολεία να προωθήσουν ένα υποστηρικτικό περιβάλλον όπου τα άτομα αισθάνονται άνετα να μοιράζονται τις απόψεις τους και να συμμετέχουν σε παραγωγικό διάλογο.</p> <p>Συνολικά, η επιτυχής αναπαραγωγή και αναβάθμιση της RMA απαιτεί δέσμευση για μακροπρόθεσμο σχεδιασμό, υποστήριξη από την ηγεσία, υποστηρικτικό περιβάλλον και συνεχή επένδυση στην κατάρτιση και την ανάπτυξη.</p>
Σύνδεσμος	<p>https://danilodolci.org/en/reciprocalmaieutic</p> <p>Final Manual: Reciprocal Maieutic Approach in Adult Education</p>

Io la mafia non la disgerisco («Δεν ανέχομαι τη μαφία»)	
Χώρα	Ιταλία
Παράγοντες και ενδιαφερόμενοι φορείς	Οι οργανισμοί που ανέπτυξαν και υλοποίησαν το έργο είναι οι ακόλουθοι: Istituto Compensivo Statale Sandro Pertini
Ομάδα-στόχος	Μαθητές/τριες 11-15 ετών
Περιγραφή:	<p>Το έργο κάλυπτε την αντιμετώπιση αμφιλεγόμενων θεμάτων που ήταν ένα από τα θέματα της εκστρατείας του Συμβουλίου της Ευρώπης "FREE to SPEAK, SAFE to LEARN - Democratic Schools for All" (ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ/Η να μιλάς, ΑΣΦΑΛΗΣ να μαθαίνεις - Δημοκρατικά σχολεία για όλους).</p> <p>Το έργο δημιουργήθηκε με σκοπό την ευαισθητοποίηση σχετικά με τις προκλήσεις που αφορούν τη μαφία στην Ιταλία.</p> <p>Η επιρροή της Μαφίας στην κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη της Ιταλίας είναι ένα μακροχρόνιο ζήτημα. Ως εγκληματική ομάδα που στηρίζεται στον εκφοβισμό για να αποκτήσει τον έλεγχο επιχειρήσεων, υπηρεσιών και δημόσιων συμβάσεων, η Μαφία είχε σημαντικό αρνητικό αντίκτυπο στην πρόοδο και την ευημερία της Ιταλίας για αρκετές δεκαετίες. Ως εκ τούτου, είναι εξαιρετικά σημαντικό να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση σχετικά με τις προκλήσεις που θέτει η Μαφία, να αποτραπεί η στρατολόγηση νέων μελών και να μειωθεί η επιρροή της στις οικονομικές δραστηριότητες και στην επικράτεια.</p>
Τύπος	Έργο
Στόχος και κύριες πτυχές/στοιχεία	<p>Οι στόχοι και οι κύριες πτυχές του έργου εξηγούνται μέσω των αρμοδιοτήτων από το Πλαίσιο Αναφοράς για τον Δημοκρατικό Πολιτισμό (CDC):</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Εκτίμηση της δημοκρατίας, της δικαιοσύνης, της ακεραιότητας, της ισότητας και του κράτους δικαίου ● Καθιέρωση μιας κουλτούρας νομιμότητας μέσω της καταπολέμησης της μαφίας ● Πολιτικό πνεύμα ● Εμπέδωση του αισθήματος του πολιτικού καθήκοντος και του σεβασμού του νόμου στη ζωή της κοινότητας

	<ul style="list-style-type: none"> • Σεβασμός • Ενθάρρυνση των μαθητών/τριών να ακούν και να σέβονται τις ιδέες των άλλων. <p>Επιπλέον, ο στόχος του προγράμματος ήταν να ενθαρρύνει τους/τις μαθητές/τριες στην τάξη διαβάζοντας βιβλία δικαίου, παρακολουθώντας ταινίες και με τη βοήθεια ενός/μιας καθηγητή/τριας και ενός/μιας επαγγελματία δημιουργού βίντεο, να συντάξουν ένα σύντομο σενάριο το οποίο θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί σε μια ταινία. Στην ταινία θα έπρεπε να υπάρχουν κάποιοι/ες διεφθαρμένοι/ες μάγειρες/ισσες που θα διαγωνίζονταν για το καλύτερο πιάτο, αλλά ο/η μάγειρας/ισσα που θα έφτιαχνε τη "Νόμιμη Πίτσα" θα ήταν ο/η νικητής/τρια. Όλοι/ες οι μαθητές/τριες θα πρέπει να λάβουν μέρος στη δημιουργία του βίντεο και ο/η καθένας/μία θα κληθεί να εκφράσει τη γνώμη του/της.</p>
Αποτελέσματα, προκλήσεις και αντίκτυπος	<p>Ξεκινώντας από την παρωδία μιας διάσημης τηλεοπτικής εκπομπής "Io la mafia non la digerisco" (Δεν μπορώ να «χωνέψω» τη μαφία), το έργο στοχεύει στην καταπολέμηση της μαφίας και παρόμοιων εγκληματικών οργανώσεων, ενώ παράλληλα διαδίδει μια κουλτούρα νομιμότητας. Το βίντεο είναι το τελικό αποτέλεσμα του έργου που υποβλήθηκε στον εθνικό διαγωνισμό "Diamo forza al nostro impegno" (Περισσότερη δύναμη στη δέσμευσή μας) που προωθείται από το Ίδρυμα Falcone.</p> <p>Χάρη στο έργο, οι μαθητές/τριες μπόρεσαν να βελτιώσουν τις γνώσεις τους για τη μαφία και τα σχετικά θέματα, να αναπτύξουν τη δημιουργικότητά τους, να εργαστούν ως ομάδα, και να μάθουν ορισμένες τεχνικές για τη δημιουργία βίντεο.</p> <p>Το έργο κέρδισε το πρώτο βραβείο στην έκδοση του 2016 και βραβεύτηκε από την Περιφέρεια της Τοσκάνης το 2017. Χάρη στη βράβευσή τους, ορισμένοι/ες μαθητές/τριες προσκλήθηκαν στο Παλέρμο στις 23 Μαΐου, ημέρα της νομιμότητας, για να συναντήσουν πολλές προσωπικότητες της ιταλικής πολιτικής και κοινωνίας. Το πρόγραμμα ήταν επιτυχές τόσο για τους/τις καθηγητές/τριες όσο και για τους/τις μαθητές/τριες. Το Istituto Comprensivo Statale Sandro Pertini δηλώνει τα εξής: «Ας ελπίσουμε ότι οι προσπάθειές μας για</p>

	<p>την καλύτερη κατανόηση των εγκληματικών οργανώσεων, όπως η μαφία, θα μπορούσαν να βελτιώσουν την κουλτούρα του σεβασμού του νόμου και της εντιμότητας. Το σχολείο είναι το κατάλληλο μέρος για να ξεκινήσουμε».</p> <p>Με βάση τα αποτελέσματα, η πρακτική φαίνεται να είναι καλή. Το έργο πέτυχε τους στόχους του. Παρείχε επίσης στους/στις μαθητές/τριες ευκαιρίες να βελτιώσουν τις γνώσεις τους σχετικά με τη Μαφία και συναφή θέματα, να αναπτύξουν τη δημιουργικότητά τους, να εργαστούν ως ομάδα και να ακούσουν με σεβασμό τις απόψεις των συμμαθητών/τριών τους. Δεν μπορεί να θεωρηθεί ως βέλτιστη πρακτική, καθώς ενδέχεται να μην υπάρχουν επαρκή στοιχεία που να υποστηρίζουν τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα και τον αντίκτυπό του για άλλους οργανισμούς και φορείς που επιθυμούν να προσαρμόσουν την προσέγγιση. Το ίδιο ισχύει και για μια υποσχόμενη πρακτική, καθώς το έργο δεν έχει δεσμευτεί να γίνει μια βέλτιστη πρακτική με μακροπρόθεσμα βιώσιμο αντίκτυπο.</p>
Δυνατότητα επανάληψης και διεύρυνσης των αποτελεσμάτων	<p>Δεν υπάρχουν στοιχεία σχετικά με το πόσο δυνατές είναι οι απαιτούμενες συνθήκες για την αναπαραγωγή και την προσαρμογή της πρακτικής από άλλους οργανισμούς ή σχολεία. Ωστόσο, ορισμένες από τις προϋποθέσεις που χρειάζονται για την περαιτέρω προσαρμογή του έργου θα ήταν: σαφείς στόχοι, πρόσβαση σε πόρους, συνεργασία με τοπικούς εταίρους, συμμετοχή της κοινότητας, τήρηση των τοπικών κανονισμών και πολιτικών, παρακολούθηση και αξιολόγηση. Ακολουθώντας αυτά τα βήματα, το έργο μπορεί να αναπαραχθεί και να επεκταθεί σε άλλα σχολεία και κοινότητες, αυξάνοντας την ευαισθητοποίηση σχετικά με την πρόκληση που θέτει η Μαφία και προωθώντας μια κουλτούρα νομιμότητας.</p>
Βιωσιμότητα	<p>Το έργο φαίνεται να έχει τη δυνατότητα να είναι βιώσιμο σε θεσμικό, κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο:</p> <p>Θεσμική βιωσιμότητα: Το γεγονός ότι το έργο κέρδισε έναν εθνικό διαγωνισμό και αναγνωρίστηκε από το Ίδρυμα Falcone και την Περιφέρεια της Τοσκάνης υποδηλώνει ότι το έργο έχει θεσμική υποστήριξη και αναγνώριση. Αυτό μπορεί να</p>

	<p>αποτελέσει θετικό δείκτη για τη βιωσιμότητά του, καθώς δείχνει ότι το έργο έχει αποκτήσει αξιοπιστία και επικύρωση από τους βασικούς ενδιαφερόμενους φορείς.</p> <p>Κοινωνική βιωσιμότητα: Η εστίαση του έργου στην προώθηση μιας κουλτούρας νομιμότητας και στην καταπολέμηση εγκληματικών οργανώσεων όπως η Μαφία είναι ένα κοινωνικά σημαντικό θέμα που μπορεί να προκαλέσει το ενδιαφέρον και τη δέσμευση της ευρύτερης κοινότητας. Η επιτυχία του έργου στην ευαισθητοποίηση των μαθητών/τριών και των εκπαιδευτικών υποδηλώνει ότι έχει τη δυνατότητα να συνεχίσει να έχει θετικό αντίκτυπο στην κοινότητα μακροπρόθεσμα.</p> <p>Οικονομική βιωσιμότητα: Δεν παρέχονται πληροφορίες σχετικά με τις πηγές χρηματοδότησης ή τον προϋπολογισμό του έργου, ωστόσο, το γεγονός ότι το έργο κατάφερε να κερδίσει έναν εθνικό διαγωνισμό και να λάβει βραβείο από την Περιφέρεια της Τοσκάνης υποδηλώνει ότι διέθετε επαρκείς οικονομικούς πόρους για την υλοποίηση των στόχων του.</p>
Σύνδεσμος	https://www.coe.int/en/web/campaign-free-to-speak-safe-to-learn/istituto-comprensivo-sandro-pertini-

Κάρτες παιχνιδιών για την καθοδήγηση ενός δημοκρατικού διαλόγου για αμφιλεγόμενα θέματα

Χώρα	Βέλγιο
Παράγοντες και ενδιαφερόμενοι φορείς	Erasmushogeschool Brussel και School zonder Racisme Brussel
Ομάδα-στόχος	Ομάδες εκπαιδευτικών και σχολική επιτροπή
Περιγραφή:	<p>Αυτό το παιχνίδι παρέχει μια μέθοδο συζήτησης βάσει περιπτώσεων για την ανάπτυξη μιας σχολικής πολιτικής από τη βάση (bottom-up) σχετικά με αντιληπτά αμφιλεγόμενα ζητήματα στο σχολείο. Τα περισσότερα από τα θέματα προέρχονται από κοινωνικό-πολιτισμικές και θρησκευτικές αξίες. Το παιχνίδι βασίζεται στη μέθοδο του Δημοκρατικού Διαλόγου και παρέχει την ευκαιρία να συζητηθούν θέματα που θεωρούνται δύσκολα και αμφιλεγόμενα στο σχολείο από μια πολυδιάστατη οπτική γωνία.</p> <p>Η αυξανόμενη ανάμειξη και ποικιλομορφία των αξιών και των προτύπων στην κοινωνία αντικατοπτρίζεται και στη σχολική κοινότητα (KBS, 2014). Ως αποτέλεσμα, οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές/τριες ενδέχεται να βιώνουν ορισμένα θέματα ως αμφιλεγόμενα ζητήματα στο πλαίσιο της τάξης. Αυτές οι αντιπαραθέσεις τείνουν να είναι εθνοτικά-θρησκευτικά εμπνευσμένα θέματα ή θέματα που δεν έχουν γενική κοινωνική αποδοχή. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την πόλωση τόσο μεταξύ των μαθητών/τριών όσο και μεταξύ των εκπαιδευτικών και είναι επιζήμιο για ένα ανοιχτό και χωρίς αποκλεισμούς εκπαιδευτικό κλίμα.</p> <p>Ο Δημοκρατικός Διάλογος ενισχύει τους εκπαιδευτικούς στην πρόληψη και την αντιμετώπιση των συγκρούσεων στο σχολείο. Αυτή η διεπιστημονική μέθοδος βασίζεται στον σωκρατικό διάλογο, τον διαπολιτισμικό διάλογο και τη μη βίαιη επικοινωνία (Göregen & Cornelissen, 2020- Göregen & Van Raemdonck, 2020). Οι δεξιότητες διαλόγου είναι απαραίτητες για την ανάπτυξη του διαπολιτισμικού αλφαριθμητισμού των μαθητών/τριών και των εκπαιδευτικών (Rapanta, 2020). Αυτό διευκολύνει τη διαχείριση των συγκρούσεων, καθιστώντας τα αμφιλεγόμενα ζητήματα</p>

	<p>ορατά. Βοηθά επίσης στη συζήτηση αυτών των θεμάτων και στη διόρθωση σε περίπτωση συγκρούσεων. Ο τρόπος με τον οποίο γίνεται αυτή η διαδικασία καθοδηγείται σε διάφορες κάρτες συζήτησης με βάση περιπτώσεις.</p>
Τύπος	Εργαλείο
Στόχος και κύριες πτυχές/στοιχεία	<p>Σκοπός αυτού του εργαλείου είναι να παρέχει υποστηρικτικές ερωτήσεις συζήτησης στους/στις εκπαιδευτικούς για την αντιμετώπιση ευαίσθητων θεμάτων στην τάξη. Μέσα από διάφορα σενάρια που βασίζονται σε περιπτώσεις, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να συν-δημιουργήσουν στρατηγικές δράσης και να εξετάσουν τις προοπτικές του άλλου και των μαθητών/τριών.</p>
Αποτελέσματα, προκλήσεις και αντίκτυπος	<p>Ο Δημοκρατικός Διάλογος διευκολύνει με την οπτικοποίηση των πλαισίων (αξίες, κανόνες) που μπορεί να οδηγήσουν σε αντιπαραθέσεις στην τάξη. Υποστηρίζει ιδιαίτερα τον διάλογο σχετικά με αμφιλεγόμενα θέματα, χρησιμοποιώντας μεθόδους διαχείρισης συγκρούσεων για την αποφυγή δύσκολων καταστάσεων τόσο για τους/τις εκπαιδευτικούς όσο και για τους/τις μαθητές/τριες.</p>
Δυνατότητα επανάληψης και διεύρυνσης των αποτελεσμάτων	<p>Αυτό το παιχνίδι αναπτύχθηκε στο πλαίσιο ενός ευρωπαϊκού προγράμματος (AMIF) και η δυνατότητα αναπαραγωγής ή/και προσαρμογής θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τη συμφωνία του προηγούμενου προγράμματος. Αυτό πρέπει να συζητηθεί με τον εταίρο του προηγούμενου έργου.</p>
Άλλες σχετικές πληροφορίες ή πόροι	<p>Ένα παρόμοιο εργαλείο αναπτύχθηκε για τους/τις φροντιστές/τριες (νοσηλεύτές/τριες σε εγκαταστάσεις μακροχρόνιας φροντίδας, νοσοκομεία) στην ηλεκτρονική πλατφόρμα Ziedet, η οποία επίσης χρηματοδοτήθηκε από την Ευρώπη. Αυτό μπορεί να αποτελέσει μεγάλη έμπνευση ziedet.be.</p>

Στρατηγική " Children of Abraham " (Παιδιά του Αβραάμ)	
Χώρα	Βέλγιο
Παράγοντες και ενδιαφερόμενοι φορείς	KTA Zavelenberg - Erasmushogeschool Brussel - KU Leuven
Ομάδα-στόχος	Καθηγητές/τριες Θρησκευτικών
Περιγραφή:	<p>Υπάρχουν διάφορα εμπόδια που δυσχεραίνουν τον διαθρησκευτικό διάλογο και την αμοιβαία κατανόηση μεταξύ του/της εκπαιδευτικού των θρησκευτικών και των μαθητών/τριών. Ένα από αυτά είναι αλαζονική στάση των μαθητών/τριών καθώς και η έλλειψη ενσυναίσθησης μεταξύ τους κατά τη διάρκεια των διαθρησκευτικών ομαδικών συζητήσεων. Οι μαθητές/τριες συχνά κάνουν περιττά σχόλια και χρησιμοποιούν σκληρή γλώσσα μεταξύ τους, γεγονός που καθιστά τον διαθρησκευτικό διάλογο όχι και τόσο εύκολο. Το πρόβλημα εντείνεται όταν ορισμένοι/ες μαθητές/τριες χαρακτηρίζουν τους άλλους με διαφορετική άποψη ως άπιστους.</p> <p>Κάποια άτομα έχουν μια κυριολεκτική θρησκευτική πίστη και μια πολύ στενή άποψη για τη θρησκεία και την αλήθεια, ενώ άλλες πεποιθήσεις χαρακτηρίζονται ως «ψευδείς». Επιπλέον, οι εκπαιδευτικοί αντιμετωπίζουν δυσκολίες στη διευκόλυνση ενός διαθρησκευτικού διαλόγου όταν η ικανότητα κριτικής σκέψης των μαθητών/τριών δεν είναι αρκετή. Δεξιότητες όπως η επιχειρηματολογία, η αμφισβήτηση, η αποσαφήνιση κ.λπ. λείπουν. Εξαιτίας αυτής της έλλειψης, ούτε η αυτοκριτική -ως βασικό στάδιο του διαλόγου- θα επιτύχει.</p> <p>Είναι σαφές ότι ο/η εκπαιδευτικός θρησκευτικών θα πρέπει να έχει τις γνώσεις προκειμένου να διορθώσει τέτοιες αβάσιμες πεποιθήσεις, αφενός, και να διαχειριστεί το διάλογο προς τη σωστή κατεύθυνση, αφετέρου. Ένα άλλο πρόβλημα είναι οι προκαταλήψεις απέναντι στον Ιουδαϊσμό και τον εβραϊκό πολιτισμό, οι οποίες καθιστούν τον διαθρησκευτικό διάλογο πολύ δύσκολο.</p>
Τύπος	Στρατηγική (π.χ. διαθρησκευτικό/ολοκληρωτικό πρόγραμμα σπουδών του μαθήματος των Θρησκευτικών)

Στόχος και κύριες πτυχές/στοιχεία

Παρά τα προβλήματα που αντιμετωπίζονται, υπάρχουν διάφορες καλές πρακτικές και ευκαιρίες για διαθρησκευτικό διάλογο κατά τη διάρκεια του μαθήματος των θρησκευτικών. Τα παραδείγματα αυτά μπορούν να θεωρηθούν ως κίνητρο για την τόνωση του διαθρησκευτικού διαλόγου. Μπορούν να κατηγοριοποιηθούν αφενός ως διαθρησκευτικά θέματα, όπως:

- 1) Οι Δέκα Εντολές: Κείμενα από την εβραϊκή Βίβλο, τις χριστιανικές Βίβλους και το Κοράνι τοποθετούνται το ένα δίπλα στο άλλο, επιτρέποντας συνειρμούς και προβληματισμούς. Ως αποτέλεσμα, οι μαθητές/τριες ανακαλύπτουν μόνοι/ες τους ομοιότητες αλλά και διαφορές. Από την άλλη πλευρά, θα τραβήξουν την προσοχή προκειμένου να ξεκινήσει ένας διαθρησκευτικός διάλογος,
- 2) Η θυσία του Αβραάμ: Το σημείο εκκίνησης αυτού του μαθήματος είναι οι σκέψεις, οι εμπειρίες και το περιβάλλον διαβίωσης των μαθητών/τριών, προκειμένου να ξεκινήσει ένας διαθρησκευτικός διάλογος. Θέτοντας ερωτήσεις όπως «Τι κάνεις κατά τη διάρκεια της γιορτής των θυσιών;» και «Γιατί το κάνεις αυτό;» για να απευθυνθείτε στην εμπειρία των μαθητών/τριών και να προκαλέσετε την περιέργεια. Στη συνέχεια, συσχετίζοντας τις απαντήσεις τους με βιβλικά κείμενα, δείξτε ότι δεν υπάρχουν ουσιαστικά διαφορές με εξαίρεση το όνομα Ισαάκ ή Ισμαήλ. Ωστόσο, η συμβολική σημασία και το υποκείμενο νόημα- η πίστη και η εμπιστοσύνη προς τον Θεό είναι ίδιες,
- 3) Η ιστορία της δημιουργίας (Γένεση): Η ιστορία της δημιουργίας είναι επίσης ένα συνιστώμενο θέμα επειδή έχει πολλές ομοιότητες μεταξύ των αβρααμικών παραδόσεων. Χρησιμοποιώντας κείμενα από τη Βίβλο και το Κοράνι το ένα δίπλα στο άλλο, προκειμένου να γίνει σύγκριση για να βρεθούν ομοιότητες και διαφορές στη δημιουργία του ουρανού και της γης. Ο/η εκπαιδευτικός παρέχει τις απαραίτητες εξηγήσεις και γνώσεις για την ερμηνεία αυτών των κειμένων. Στη συνέχεια, θα ακολουθήσει μια διαθρησκευτική συζήτηση στην τάξη,
- 4) Οι ιδιότητες του Θεού: Τέλος, ο διαθρησκευτικός διάλογος για τις ιδιότητες του Θεού βιώθηκε ως ένα επιτυχημένο

	<p>μάθημα. Οι μαθητές/τριες αναζήτησαν την ετυμολογική προέλευση των ονομάτων του Θεού. Για παράδειγμα, ο φιλεύσπλαχνος Θεός: Ξεκίνησαν με το αραβικό όνομα, Raḥīm, και συνέχισαν με το εβραϊκό R-H-M. Τα Rehem και Rahamim προέρχονται από τη Βίβλο. Αυτή είναι επίσης μια μέθοδος που επιτρέπει στους/στις μαθητές/τριες να γεφυρώσουν τις προκαταλήψεις απέναντι στον Ιουδαϊσμό, εκτός από το γεγονός ότι βιώνουν τις ομοιότητες μεταξύ της αβρααμικής παράδοσης.</p>
<p>Αποτελέσματα, προκλήσεις και αντίκτυπος</p>	<p>Κατά τη διάρκεια των μαθημάτων, διαπιστώσαμε ότι η αποτελεσματικότητα του διαθρησκειακού διαλόγου μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών/τριών συνδέεται εγγενώς με ορισμένες προϋποθέσεις. Οι μαθητές/τριες θέλουν να γίνουν αποδεκτοί/ές με τη δική τους θρησκευτική ταυτότητα και να εκφράζουν ελεύθερα τη γνώμη τους. Η επιβολή οποιασδήποτε άποψης για τη θρησκεία θα υπονομεύσει το διάλογο. Η δεύτερη προϋπόθεση είναι η συμμετοχή των μαθητών/τριών. Υπό αυτή την έννοια, θα πρέπει πάντα να υπάρχει χώρος για άλλες παραδόσεις. Το κύριο θέμα του διαλόγου θα έχει μια ευρύτερη προσέγγιση.</p> <p>Είναι ζωτικής σημασίας η διαθρησκειακή συμμετοχή να μην περιορίζεται σε όσα γνωρίζουν οι μαθητές/τριες για τις αξίες και τους κανόνες σχετικά με τις δικές τους παραδόσεις, αλλά και σε όσα έχουν βιώσει και τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζουν την πνευματικότητα. Έτσι, η πνευματική εμπειρία αποτελεί ουσιαστική πτυχή του διαθρησκειακού διαλόγου. Με τον τρόπο αυτό, ένας άλλος δάσκαλος συνιστά να θέτει ερωτήσεις όπως: «Πώς βιώνεται αυτό μέσα στην παράδοσή σας;» «Πώς το βιώνετε εσείς;» «Μπορείτε να το συγκρίνετε με τη δική σας παράδοση;» προκειμένου να ξεκινήσει ένας διαθρησκειακός διάλογος.</p> <p>Επιπλέον, ο/η εκπαιδευτικός και οι μαθητές/τριες πρέπει να καταρτίσουν έναν κατάλογο κανόνων επικοινωνίας. Αυτός ο κατάλογος κανόνων διαλόγου θα περιλαμβάνει αρκετό χρόνο για προβληματισμό, ακρόαση των άλλων, ανοιχτή στάση απέναντι στους/στις άλλους/ες συμμετέχοντες/ουσες, διαφωνία από προκαταλήψεις, φωνές κ.λπ. Κάνοντας αυτό</p>

	<p>από κοινού, όλοι/ες όσοι/ες συμμετέχουν γνωρίζουν ποια στάση απαιτείται, τι επιτρέπεται και τι δεν επιτρέπεται κατά τη διάρκεια του διαλόγου. Εκτός από τους κανόνες του διαλόγου, ο αριθμός των μαθητών/τριών είναι επίσης σημαντικός.</p> <p>Ένας/μια από τους/τις εκπαιδευτικούς είναι αρκετά σαφής, αναφέροντας την αδυναμία διεξαγωγής ενός διαθηρησκειακού διαλόγου με μια μεγάλη ομάδα 30 μαθητών/τριών. Συνήθως, οι ίδιοι/ες μαθητές/τριες είναι πιο πιθανό να συμμετάσχουν σε μια τέτοια κατάσταση. Η τελευταία προϋπόθεση σχετίζεται με το μορφωτικό επίπεδο των μαθητών/τριών: το ίδιο μορφωτικό επίπεδο, στο μέτρο του δυνατού, θα διευκολύνει τον διαθηρησκειακό διάλογο.</p> <p>Διάφοροι/ες εκπαιδευτικοί ανέφεραν ότι οι μαθητές/τριες σε διαθηρησκειακά προγράμματα ή συγχωνευμένες τάξεις δεν είναι πάντα στο ίδιο μορφωτικό επίπεδο. Μερικές φορές οι εκπαιδευτικοί πρέπει να εξηγούν λέξεις ή ορισμούς που κάποιοι/ες μαθητές/τριες γνωρίζουν ήδη. Λένε ξεκάθαρα ότι, στο μέτρο του δυνατού, το ίδιο μορφωτικό επίπεδο θα διευκολύνει τον διαθηρησκειακό διάλογο. Ωστόσο, ο/η ίδιος/α εκπαιδευτικός έχει μια λύση. Εάν οι μαθητές/τριες δεν βρίσκονται στο ίδιο εκπαιδευτικό επίπεδο, μπορείτε να εργαστείτε με τη μορφή γραπτών ασκήσεων, οι οποίες μπορεί να είναι ευκολότερες και πιο αποτελεσματικές. Αυτό θα μπορούσε να είναι εφικτό στην περίπτωση των διαθηρησκειακών δεξιοτήτων. Αυτό θα είναι προς όφελος των μαθητών/τριών και του/της εκπαιδευτικού.</p>
<p>Δυνατότητα επανάληψης και διεύρυνσης των αποτελεσμάτων</p>	<p>Αρκετοί/ές εκπαιδευτικοί πρότειναν την αναθεώρηση του προγράμματος σπουδών του μαθήματος των Θρησκευτικών προκειμένου να πληρούνται αυτές οι προϋποθέσεις. Το τρέχον πρόγραμμα σπουδών στο Βέλγιο είναι φτιαγμένο για σχολεία με χαμηλή συγκέντρωση θρησκευτικής και πολιτισμικής ποικιλομορφίας. Η έμφαση στα διαθηρησκειακά θέματα συχνά απουσιάζει και, επομένως, οι εκπαιδευτικοί που εργάζονται σε σχολεία με ετερογενή μαθητικό πληθυσμό αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην εξεύρεση διαθηρησκειακών θεμάτων και πιθανού εκπαιδευτικού περιεχομένου. Ανέφεραν</p>

	<p>επίσης τις ελλείψεις των εγχειριδίων και των βιβλίων εργασίας. Και τα δύο δεν είναι κατάλληλα για την εκπαίδευση σε ένα αστικό πλαίσιο όπως οι Βρυξέλλες.</p> <p>Οι νέοι εκπαιδευτικοί είχαν προβλήματα με τη διαθηρσκειακή πτυχή της διδασκαλίας σε ένα μητροπολιτικό πλαίσιο. Αυτοί/ές οι εκπαιδευτικοί αναφέρουν ότι έπρεπε να αναζητήσουν διαθηρσκειακά θέματα και πιθανό εκπαιδευτικό περιεχόμενο, ενώ οι εκπαιδευτικοί που εργάζονται για περισσότερα από δεκαπέντε χρόνια έχουν ήδη εμπειρία όσον αφορά τον διαθηρσκειακό διάλογο. Αυτή η καλή πρακτική αναπτύχθηκε στο πλαίσιο μιας διεπιστημονικής μελέτης στο Πανεπιστήμιο του Leuven. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως ραχοκοκαλιά για την αναθεώρηση του διαθηρσκειακού προγράμματος σπουδών.</p>
Βιωσιμότητα	<p>Το τρέχον πρόγραμμα σπουδών για τις θρησκευτικές σπουδές δεν εστιάζει στη διαθηρσκειακή πτυχή. Λαμβάνοντας υπόψη την πραγματικότητα ενός ποικιλόμορφου μαθητικού πληθυσμού στις Βρυξέλλες, θα μπορούσε να δοθεί έμφαση σε πιθανά διαθηρσκειακά θέματα και θεματικές ενότητες. Επιπλέον, ορισμένοι/ες εκπαιδευτικοί έχουν φτιάξει το δικό τους πρόγραμμα σπουδών με διαφορετικά θέματα, ονόματα και καταστάσεις λαμβάνοντας υπόψη το πλαίσιο των Βρυξελλών.</p>

Ενίσχυση της ενεργού πολιτότητας μέσω της συζήτησης - Έργο Erasmus+	
Χώρες	Ιταλία, Ελλάδα, Βουλγαρία, Πολωνία, Τουρκία
Παράγοντες και ενδιαφερόμενοι φορείς	<ul style="list-style-type: none"> ● Istituto D'Istruzione Superiore Einaudi Pareto Via Brigata Verona, 5 90144 Παλέρμο, Ιταλία (συντονιστής) ● Cumhuriyet Anadolu Lisesi Hasan Efendi Mah. Kültür Cad. No:7 09100 Aydın, Τουρκία ● High School of Trikala - Katsimidou 7 421 00 Τρίκαλα, Ελλάδα ● High School of Natural Sciences "Academician Metodiy Popov"-Varna Vladislav Varnenchik blvd 80 9000 Varna Βουλγαρία ● Zespol Szkol Poligraficzno-Medialnych im. Zenona Klemensiewicza os. Tysiąclecia 38 31 610 Kraków Πολωνία
Ομάδα-στόχος	Καθηγητές/τριες και μαθητές/τριες Γυμνασίου και Λυκείου ηλικίας 15-18 ετών
Σύντομη περιγραφή:	<p>Το πρόγραμμα Erasmus Enhancing Active Citizenship through debate (Ενίσχυση της ιδιότητας του ενεργού πολίτη μέσω διαλόγου/δημόσιας συζήτησης) έδωσε τη δυνατότητα να έρθουν σε επαφή μαθητές/τριες και εκπαιδευτικοί από την Ιταλία, τη Βουλγαρία, την Τουρκία, τη Σλοβενία, την Ελλάδα και την Πολωνία για να τους/τις ενδυναμώσει με δεξιότητες ενεργού πολιτότητας και να ενισχύσει την οικειοποίηση των θεμάτων ευρωπαϊκής πολιτικής, εστιάζοντας στη βιωμένη εμπειρία των νέων μέσω της μεθοδολογίας DEBATE (διάλογος). Το εννοιολογικό πλαίσιο του έργου επικεντρώθηκε σε τέσσερις τομείς ικανοτήτων της εκπαίδευσης της ιδιότητας του πολίτη:</p> <p>1: Αποτελεσματική και εποικοδομητική αλληλεπίδραση με τους άλλους, συμπεριλαμβανομένης της προσωπικής ανάπτυξης (αυτοπεποίθηση, προσωπική ευθύνη και ενσυναίσθηση), επικοινωνία, ακρόαση και συνεργασία με άλλους.</p> <p>2: Κριτική σκέψη, συμπεριλαμβανομένης της συλλογιστικής και της ανάλυσης, του αλφαριθμητισμού στα μέσα ενημέρωσης, της γνώσης και της ανακάλυψης, και της σωστής και συνειδητής χρήσης των πηγών του διαδικτύου.</p>

	<p>3: Κοινωνικά υπεύθυνη συμπεριφορά, συμπεριλαμβανομένου του σεβασμού της αρχής της δικαιοσύνης και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, του σεβασμού των άλλων ανθρώπων, των άλλων πολιτισμών και των άλλων θρησκειών, της ανάπτυξης της αίσθησης του ανήκειν, της κατανόησης των θεμάτων που αφορούν το περιβάλλον και τη βιωσιμότητα, καθώς και του σεβασμού της αξίας της πολιτιστικής κληρονομιάς.</p> <p>4: Δημοκρατική δράση, συμπεριλαμβανομένου του σεβασμού των δημοκρατικών αρχών, γνώση και κατανόηση των πολιτικών διαδικασιών, θεσμών και οργανώσεων, γνώση και κατανόηση των θεμελιωδών κοινωνικών και πολιτικών εννοιών.</p>
Τύπος	<p>Έργο Erasmus+ με στόχο την εφαρμογή της διεθνούς συζήτησης στο πρόγραμμα σπουδών.</p>
Στόχος και κύριες πτυχές/στοιχεία	<p>Το έργο αυτό έχει σίγουρα συμβάλει σημαντικά στην επίτευξη των ακόλουθων στόχων:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Αύξηση του επιπέδου γνώσης της αγγλικής γλώσσας. ● Ανάπτυξη και ενίσχυση του αλφαριθμητισμού στα μέσα ενημέρωσης. ● Αύξηση των δεξιοτήτων κατανόησης γραπτού λόγου. ● Απόκτηση δεξιοτήτων επιχειρηματολογίας. ● Αύξηση των κοινωνικών και πολιτιστικών δεξιοτήτων. <p>Πιο συγκεκριμένα:</p> <p>-Ενίσχυσε την ευαισθησία απέναντι στις προκαταλήψεις, βοηθώντας τους/τις μαθητές/τριες να αναπτύξουν δεξιότητες κριτικής σκέψης.</p> <p>-Ανέπτυξε την ικανότητα δημόσιας ομιλίας. Η συζήτηση βοηθά τους/τις μαθητές/τριες να αναπτύξουν ένα μείγμα αυτοσχεδιασμού και την ικανότητα να μιλούν αυτοσχεδιαστικά.</p> <p>- Αύξησε τις ψηφιακές δεξιότητες</p> <p>Επιπλέον, το έργο αποσκοπούσε στη βελτίωση της κοινωνικής ένταξης των μαθητών/τριών μέσω της κινητικότητας, των νέων κοινωνικών επαφών και των διαπολιτισμικών ανταλλαγών, ξεπερνώντας την ξενοφοβία, τις διακρίσεις, τον διαχωρισμό, τον ρατσισμό, τον εκφοβισμό και τη βία.</p>

	<p>Τέλος, το έργο αποσκοπούσε στην αναβάθμιση του προφίλ του επαγγέλματος του εκπαιδευτικού μέσω της κατάρτισης, υποστηρίζοντας την υιοθέτηση συνεργατικών και καινοτόμων πρακτικών, τόσο ψηφιακών όσο και μη ψηφιακών, και νέων μεθόδων αξιολόγησης.</p>
<p>Αποτελέσματα, προκλήσεις και αντίκτυπος</p>	<p>THE TRAINING COURSE: DEBATE IN DEBATE CLUB AND IN THE CLASSROOM. Οι εκπαιδευτικοί εκπαιδεύτηκαν στη διεξαγωγή διαλόγων σε ένα πλήρες μάθημα εμβάθυνσης που διήρκεσε δύο ημέρες.</p> <p>ΤΟ BIBΛΙΟ με τις κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του DEBATE στο πρόγραμμα σπουδών</p> <p>ΤΟ ΑΠΟΘΕΤΗΡΙΟ με το υλικό του μαθήματος, τον οδηγό για την αναζήτηση στο Διαδίκτυο- ασκήσεις για τον διάλογο, ενότητες αξιολόγησης</p> <p>DEBATE IN FLIPPED CLASSROOM: Όλοι οι εταίροι δημιούργησαν βίντεο με δραστηριότητες που πραγματοποιήθηκαν με το μοντέλο της «αντεστραμμένης τάξης», καταγράφοντας τα στάδια προετοιμασίας των συναντήσεων.</p> <p>Έξι τουρνουά διαλόγων αφορούσαν τη μετανάστευση, το φύλο, την ευθύνη απέναντι στην πολιτιστική κληρονομιά και το περιβάλλον, τα οποία συμβάλλουν στο να γίνουν τα σχολεία καλύτερα και πιο περιεκτικά.</p>
<p>Δυνατότητα επανάληψης και διεύρυνσης των αποτελεσμάτων</p>	<p>Η δυνατότητα αναπαραγωγής του διαλόγου αντιπροσωπεύεται από την ίδια τη φύση του. Το μοντέλο μπορεί να διαφοροποιηθεί ώστε να εφαρμοστεί σε διαφορετικές βαθμίδες εκπαίδευσης (ακόμη και παιδιά του δημοτικού εξασκούνται στο διάλογο), να αλλάξει ο αριθμός των μελών της ομάδας (αν θέλετε να συμμετέχουν περισσότεροι/ες μαθητές/τριες), να επιλεγούν κινήσεις διαφορετικών τύπων ανάλογα με τις ανάγκες. Υπάρχουν κινήσεις του ΓΕΓΟΝΟΤΟΣ: Κάτι είναι ή δεν είναι, της ΑΞΙΑΣ: Κάτι έχει εγγενή αξία ή όχι, της ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ: Κάτι πρέπει να γίνει ή δεν πρέπει να γίνει.</p>
<p>Βιωσιμότητα</p>	<p>Το έργο είναι βιώσιμο επειδή βοηθάει:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να ξεπεραστεί η λογική της μελέτης που αποσκοπεί στην απλή απομνημόνευση γραπτών κειμένων.

	<ul style="list-style-type: none"> • Να ευνοηθεί η διαλεκτική προσέγγιση και να ενθαρρυνθεί η πρακτική μιας κριτικής χρήσης της σκέψης. • Να πλαισιώσει το περιεχόμενο της κατάρτισης για την κοινωνία των πολιτών. • Να διευκολύνει την ενσωμάτωση των ψηφιακών εργαλείων με τα παραδοσιακά. • Τον πειραματισμό με καινοτόμες μεθόδους αναπαράστασης της γνώσης. • Να ενθαρρυνθεί η ομαδική εργασία.
Σύνδεσμος	https://sites.google.com/iseinaudipareto.edu.it/debateforactivecitizens/home

KAICIID - Διεθνές Κέντρο Διαθρησκευτικού και Διαπολιτισμικού Διαλόγου	
Χώρα	Σαουδική Αραβία, Αυστρία, Ισπανία, Βατικανό
Παράγοντες και ενδιαφερόμενοι φορείς	Ηγέτες με επιρροή από παγκόσμιες θρησκείες, θρησκευτικά και πολιτιστικά ιδρύματα σε όλο τον κόσμο
Ομάδα-στόχος	Εκπαιδευτές/τριες θρησκευτικών ηγετών, εκπαιδευτικοί σχολείων, υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής
Περιγραφή:	<p>Το "KAICIID - DIALOGUE CENTRE" (King Abdullah Bin Abdulaziz International Centre for interreligious and intercultural Dialogue/ Διεθνές Κέντρο Διαθρησκευτικού και Διαπολιτισμικού Διαλόγου Βασιλιάς Αμπντουλάχ Μπιν Αμπντούλ Αζίζ) ιδρύθηκε το 2012 ως διακυβερνητικός οργανισμός αφιερωμένος στην προώθηση του διαπολιτισμικού και διαθρησκειακού διαλόγου.</p> <p>Κράτη μέλη είναι η Δημοκρατία της Αυστρίας, το Βασίλειο της Ισπανίας, το Βασίλειο της Σαουδικής Αραβίας και η Αγία Έδρα ως ιδρυτικός παρατηρητής. Επιπλέον, ένα Διοικητικό Συμβούλιο αποτελεί εγγύηση για την ανεξαρτησία από τα συμφέροντα μιας χώρας ή ενός θρησκευτικού δόγματος. Οι συντονιστές/ριες και οι διαμεσολαβητές/ριες συνεργάζονται με στόχο να φέρουν στο τραπέζι του διαλόγου θρησκευτικούς ηγέτες, φορείς χάραξης πολιτικής και εμπειρογνώμονες, ώστε να βρουν κοινές λύσεις σε κοινά προβλήματα.</p> <p>Ο οργανισμός προωθεί και χρησιμοποιεί τον διαθρησκειακό διάλογο για να υποστηρίξει την πρόληψη και την επίλυση συγκρούσεων, την ειρήνη και την κοινωνική συνοχή, να προωθήσει τον αμοιβαίο σεβασμό και την κατανόηση μεταξύ διαφορετικών θρησκευτικών και πολιτισμικών ομάδων, και να αντιμετωπίσει την κατάχρηση της θρησκείας για τη δικαιολόγηση της καταπίεσης, της βίας και των συγκρούσεων.</p>
Τύπος	Πλατφόρμα μάθησης, διαδικτυακά σεμινάρια, διαδικτυακοί πόροι, εργαλείο, πολιτική.
Στόχος και κύριες πτυχές/στοιχεία	Το KAICIID -DIALOGUE CENTRE, μέσω διαφόρων πρωτοβουλιών, σκοπεύει να παρέχει διαπολιτισμικό και διαθρησκειακό διάλογο. Για το σκοπό αυτό, έχει αναπτύξει

	<p>πολύαριθμα εκπαιδευτικά προγράμματα σε όλο τον κόσμο, προκειμένου να μειώσει τις θρησκευτικές και πολιτισμικές συγκρούσεις, τα στερεότυπα και τις παρεξηγήσεις.</p> <p>Το Διεθνές Κέντρο Διαλόγου (KAICIID) επιδιώκει να φέρει σε επαφή θρησκευτικούς ηγέτες και πολιτικούς ιθύνοντες για την ανάπτυξη και εφαρμογή πολυμερών πρωτοβουλιών για την οικοδόμηση της κοινωνικής συνοχής και την επίλυση συγκρούσεων. Το KAICIID υποστηρίζει εμπειρογνώμονες, εκπαιδευόμενους/ες και οργανισμούς που εργάζονται στον τομέα αυτό, μέσω προγραμμάτων ανάπτυξης ικανοτήτων, εργαστηρίων, κατάρτισης και συμπράξεων.</p> <p>Επιπλέον, φιλοδοξεί να καλλιεργήσει τη νοοτροπία της συνύπαρξης και της αλληλεγγύης μεταξύ των εκπροσώπων και των μελών με επιρροή από διαφορετικές πολιτιστικές και θρησκευτικές παραδόσεις. Για την επίτευξη αυτών των στόχων, η εκπαιδευτική διάσταση των συμμετεχόντων/ουσών είναι πολύ σημαντική και για το λόγο αυτό δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στην κατάρτιση εκπαιδευτικών, θρησκευτικών λειτουργών, παιδαγωγών και νέων.</p>
<p>Αποτελέσματα, προκλήσεις και αντίκτυπος</p>	<p>Το KAICIID περιλαμβάνει έναν κόμβο δικτύων και παρέχει διεθνή εκπαιδευτικά σεμινάρια, θεματικά διαδικτυακά σεμινάρια και διαδικτυακά μαθήματα για τον διαθρησκευτικό διάλογο, δημοσιεύσεις και πόρους, μια βιβλιοθήκη υποσχόμενων πρακτικών και μια βάση δεδομένων όπου μπορείτε να γνωρίσετε τις σημαντικότερες προσωπικότητες του διαλόγου σε όλο τον κόσμο.</p> <p>Επιπλέον, η διαδικτυακή πλατφόρμα δικτύωσης <i>Connect2Dialogue</i> προωθεί τις βέλτιστες πρακτικές και την ανταλλαγή γνώσεων, συνδέοντας επαγγελματίες και εμπειρογνώμονες του διαθρησκευτικού διαλόγου από όλο τον κόσμο.</p> <p>Ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τους/τις εκπαιδευτικούς παρουσιάζουν τα διαδικτυακά μαθήματα με συντονισμό ή αυτό-διδασκαλία και το εκπαιδευτικό υλικό για θέματα όπως:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Οι βασικές έννοιες του διαθρησκευτικού διαλόγου ● Η διαπολιτισμική επικοινωνία

	<ul style="list-style-type: none"> • Η ενσωμάτωση μέσω του διαλόγου • Η χρήση του διαθρησκευτικού διαλόγου για τη μείωση της θρησκευοφοβίας • Η χρήση του διαθρησκευτικού διαλόγου για την ενίσχυση της ειρήνης, της συμφιλίωσης και της κοινωνικής συνοχής • Η χρήση της εκπαίδευσης για την αντιμετώπιση της ρητορικής μίσους κατά των προσφύγων και των μεταναστών/τριών στην Ευρώπη
Δυνατότητα επανάληψης και διεύρυνσης των αποτελεσμάτων	<p>Το εκπαιδευτικό υλικό που έχει αναπτύξει το Κέντρο KAICIID σε διάφορες μορφές τα τελευταία δέκα χρόνια είναι πολύ χρήσιμο για τους/τις δασκάλους/ες και τους/τις εκπαιδευτικούς και μπορεί να αναπαραχθεί και να αναβαθμιστεί. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως εκπαιδευτικό υλικό σχετικά με την επιστημονική τεκμηρίωση του διαθρησκευτικού και διαπολιτισμικού διαλόγου, την κατάλληλη προετοιμασία του καθώς και τις συνθήκες διεξαγωγής του. Το υλικό μπορεί να υιοθετηθεί για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και για χρήση στο σχολικό περιβάλλον, είτε ως έχει είτε μετά από προσαρμογή.</p>
Βιωσιμότητα	<p>Το Κέντρο KAICIID, ως διακυβερνητικός οργανισμός, έχει συνεχή ανάπτυξη και δέσμευση στους στόχους της προώθησης της κοινωνικής συνοχής και της βιώσιμης ανάπτυξης μέσω του διαλόγου.</p> <p>Ο Κόμβος Γνώσης και το εκπαιδευτικό υλικό που παρέχεται εμπλουτίζονται συνεχώς με την υποστήριξη εμπειρογνομόνων και είναι ελεύθερα προσβάσιμα, ώστε να πληρούν τα κριτήρια της βιωσιμότητας.</p>
Σύνδεσμος	https://www.kaiciid.org/dialogue-knowledge-hub

Οδοδείκτες: Πολιτική και πρακτική για τη διδασκαλία σχετικά με τις θρησκείες και τις μη θρησκευτικές κοσμοθεωρίες στη διαπολιτισμική εκπαίδευση

Χώρα	Νορβηγία
Παράγοντες και ενδιαφερόμενοι φορείς	The European Wergeland Centre (EWC), Council of Europe, Robert Jackson (Συντάκτης)
Ομάδα-στόχος	Διαμορφωτές εκπαιδευτικής πολιτικής, εκπαιδευτικοί σχολείων, εκπαιδευτές/τριες
Σύντομη περιγραφή	<p>Στις δυτικές χώρες η θρησκεία θεωρούνταν για μεγάλο χρονικό διάστημα θέμα της ιδιωτικής ζωής. Η άποψη αυτή άλλαξε μετά τα γεγονότα της 11ης Σεπτεμβρίου 2001 στις Ηνωμένες Πολιτείες και την ανάλυσή τους και τη δημόσια συζήτησή τους παγκοσμίως. Σταδιακά, έγινε φανερό ότι η θρησκεία αποτελούσε όλο και περισσότερο ένα θέμα που απασχολούσε και τη δημόσια σφαίρα και, στη συνέχεια, όλοι οι νέοι θα έπρεπε να έχουν μια κατανόηση των θρησκειών και των πεποιθήσεων ως μέρος της εκπαίδευσής τους.</p> <p>Έτσι, το Συμβούλιο της Ευρώπης ξεκίνησε το 2002 το πρώτο του έργο για τη θρησκευτική διάσταση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης υπό την εποπτεία της Κατευθυντήριας Επιτροπής για την Εκπαίδευση. Μετά από περαιτέρω συζητήσεις το 2008, η Επιτροπή Υπουργών εξέδωσε τη σύστασή της CM/Rec (2008)12 σχετικά με τη διάσταση των θρησκευτικών και μη θρησκευτικών πεποιθήσεων στο πλαίσιο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.</p> <p>Το Ευρωπαϊκό Κέντρο Wergeland (EWC), που ιδρύθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης και τη Νορβηγία το 2008, είναι ένα κέντρο πόρων για την εκπαίδευση για τη διαπολιτισμική κατανόηση, τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατική πολιτότητα. Με την υποστήριξη του Κέντρου Wergeland το 2014 εκδόθηκε το εγχειρίδιο Signposts (Οδοδείκτες - Συντάκτης: Robert Jackson), το οποίο παρέχει συμβουλές για την αντιμετώπιση ζητημάτων που προκύπτουν από τη σύσταση CM/Rec (2008)12 του Συμβουλίου της Ευρώπης.</p>

	<p>Το εγχειρίδιο Signposts και οι προτεινόμενες δραστηριότητές του θα μπορούσαν να αναβαθμίσουν τους/τις εκπαιδευτικούς και τους/τις παιδαγωγούς ιδίως στους τομείς:</p> <ul style="list-style-type: none"> • της ανάπτυξης ικανοτήτων για τη διδασκαλία και τη μάθηση και της εργασίας με διαφορετικές διδακτικές προσεγγίσεις, • της δημιουργίας ασφαλούς χώρου για συγκρατημένο διάλογο μεταξύ μαθητών/τριών για θρησκευτικά θέματα στην τάξη, • ανάλυσης των αναπαραστάσεων των θρησκειών στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, • της συζήτησης μη θρησκευτικών κοσμοθεωριών παράλληλα με τις θρησκευτικές προοπτικές, • του χειρισμού θεμάτων ανθρωπίνων δικαιωμάτων που σχετίζονται με τη θρησκεία και τις πεποιθήσεις <p>Οι πρακτικές και οι δραστηριότητες που περιέχονται στο εγχειρίδιο είναι κατάλληλες για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Πολλές από αυτές είναι μαθησιακές δραστηριότητες που βασίζονται σε παιχνίδια, είναι εύκολο να υιοθετηθούν και μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως έχουν ή να τροποποιηθούν και να συνδυαστούν με άλλες παρόμοιες δραστηριότητες.</p>
Τύπος	<p>Εγχειρίδιο για εκπαιδευτές/τριες εκπαιδευτικών και υπεύθυνους χάραξης εκπαιδευτικής πολιτικής</p>
Στόχος και κύριες πτυχές/στοιχεία	<p>Το «Signposts - Οδοδείκτες: Πολιτική και πρακτική για τη διδασκαλία σχετικά με τις θρησκείες και τις μη θρησκευτικές κοσμοθεωρίες στη διαπολιτισμική εκπαίδευση» έχει ως στόχο να δώσει στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, στα σχολεία και στους/στις εκπαιδευτές/τριες εκπαιδευτικών στα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, καθώς και σε άλλα άτομα που επιθυμούν να το χρησιμοποιήσουν, τα εργαλεία για να επεξεργαστούν τα ζητήματα που προκύπτουν από την ανάγκη αντιμετώπισης των θρησκευτικών και μη θρησκευτικών κοσμοθεωριών στο πλαίσιο της εκπαίδευσης.</p> <p>Το εγχειρίδιο παρέχει συμβουλές σχετικά με την αποσαφήνιση των όρων που χρησιμοποιούνται σε αυτή τη μορφή εκπαίδευσης, την ανάπτυξη ικανοτήτων για τη</p>

	<p>διδασκαλία και τη μάθηση και την εργασία με διαφορετικές διδακτικές προσεγγίσεις, τη δημιουργία ασφαλούς χώρου για διάλογο μεταξύ μαθητών/τριών στην τάξη και την παροχή βοήθειας στους/στις μαθητές/τριες να αναλύσουν τις αναπαραστάσεις των θρησκειών στα μέσα μαζικής ενημέρωσης.</p> <p>Ακόμη, παρέχει συμβουλές για τη συζήτηση μη θρησκευτικών κοσμοθεωριών παράλληλα με τις θρησκευτικές προοπτικές, τον χειρισμό θεμάτων ανθρωπίνων δικαιωμάτων που σχετίζονται με τη θρησκεία, τις πεποιθήσεις και τη σύνδεση των σχολείων (συμπεριλαμβανομένων των σχολείων διαφορετικών τύπων) μεταξύ τους και με ευρύτερες κοινότητες και οργανώσεις.</p>
<p>Αποτελέσματα, προκλήσεις και αντίκτυπος</p>	<p>Το «Signposts - Οδοδείκτες: Πολιτική και πρακτική για τη διδασκαλία σχετικά με τις θρησκείες και τις μη θρησκευτικές κοσμοθεωρίες στη διαπολιτισμική εκπαίδευση» είναι δωρεάν προς λήψη, διατίθεται σε 13 διαφορετικές γλώσσες και περιλαμβάνει σαφείς κατευθυντήριες γραμμές για εκπαιδευτικούς και εκπαιδευτές/τριες εκπαιδευτικών σχετικά με τον τρόπο χρήσης του ως εκπαιδευτικού εργαλείου. Το εγχειρίδιο μπορεί να χρησιμοποιηθεί εποικοδομητικά και ωφέλιμα σε ορισμένα πολύ διαφορετικά εκπαιδευτικά πλαίσια, συμπεριλαμβανομένων εκείνων όπου η θρησκεία, ή ένας συνδυασμός θρησκείας, ηθικής και/ή μη θρησκευτικών απόψεων ζωής, εμφανίζεται ως ξεχωριστό μάθημα και εκείνων όπου η εκπαίδευση σχετικά με τις θρησκείες δεν αντιμετωπίζεται καθόλου άμεσα στο πρόγραμμα σπουδών.</p> <p>Ένα μεγάλο πλεονέκτημα είναι ότι για κάθε θέμα προτείνει συγκεκριμένες δραστηριότητες με λεπτομερείς οδηγίες βήμα προς βήμα, οι οποίες είναι κατάλληλες τόσο για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών όσο και για την εφαρμογή τους με τους/τις μαθητές/τριες στην τάξη.</p>
<p>Δυνατότητα επανάληψης και διεύρυνσης των αποτελεσμάτων</p>	<p>Δεδομένου ότι το παρόν εγχειρίδιο σχεδιάστηκε εξ αρχής με τη βοήθεια εμπειρογνομώνων για να αποτελέσει βοήθημα στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και στην αντιμετώπιση θεμάτων που σχετίζονται με τη θρησκεία στην τάξη, μπορεί να αναπαραχθεί και να αναβαθμιστεί. Δεν απαιτούνται ειδικές προϋποθέσεις για την αναπαραγωγή και την προσαρμογή των</p>

	πρακτικών από άλλον οργανισμό ή σχολείο και είναι εύκολο να χρησιμοποιηθεί σε άλλο πλαίσιο/γεωγραφική περιοχή.
Βιωσιμότητα	Οι πρακτικές που περιέχονται στο εγχειρίδιο είναι σε πολύ μεγάλο βαθμό βιώσιμες θεσμικά, κοινωνικά και οικονομικά, επειδή έχουν ληφθεί υπόψη οι συνθήκες που επικρατούν στο ευρωπαϊκό σχολικό περιβάλλον εν γένει. Εάν εμπλουτιστούν με άλλες καλές πρακτικές και προσαρμοστούν ανάλογα, θα δημιουργήσουν τις πιθανές συνθήκες (θεσμικές, οικονομικές, κοινωνικές κ.λπ.) που είναι απαραίτητες για την επιτυχή αναπαραγωγή/ανάπτυξη της πρακτικής, ιδίως σε κάθε τοπικό εκπαιδευτικό σύστημα.
Σύνδεσμος	https://thewc.org/resources/signposts

Δημοκρατικός Διάλογος στο Σχολείο
Ένα διαδικτυακό εργαλείο βασισμένο στην
παιχνιδοποίηση για την επιμόρφωση των
εκπαιδευτικών στη χρήση του δημοκρατικού διαλόγου
ddasproject.eu

symplexis

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το έργο αυτό χρηματοδοτείται με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus+. Η παρούσα δημοσίευση αντανακλά τις απόψεις μόνο του συγγραφέα και η Επιτροπή δεν δύναται να καταστεί υπεύθυνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν.
[Αριθμός έργου: 2021-1-BE02-KA220-SCH-000032794]